

Lapsen, oppijan, oppilaan ja opiskelijan tuen ja opiskeluhuollon käsikirja

Sisälllys

JOHDANTO	7
1. OPISKELUHUOLLON MÄÄRITTELY JA TAVOITTEET	8
1.1. Opiskeluhoitotyötä ohjaava lainsäädäntö	8
1.1.1. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2§:	9
1.1.2. Terveystieteidenhuoltolaki 16§:	9
1.2. Opetussuunnitelma 2014, opetushallitus.....	10
1.2.1. Monialainen opiskeluhoollon yhteistyö (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)	11
1.2.2. Opiskeluhoitoryhmät (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)	12
1.2.3. Yhteisöllinen opiskeluhoollto (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)	12
1.2.4. Yksilökohtainen opiskeluhoollto (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus).....	13
1.2.5. Opiskeluhoolltosuunnitelmat	15
1.3 Opiskeluhoollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuollonpalvelut.....	16
2. OPISKELUHOOLLTORYHMIEN TAVOITTEET JA VASTUUT	17
2.1. Ohjausryhmä.....	17
2.2. Yhteisöllinen opiskeluhoolltoryhmä	17
2.3. Monialainen asiantuntijaryhmä.....	19
2.4. Yksilökohtainen opiskeluhoolltoryhmä	19
2.5. Yhteistyö yksilökohtaisen opiskeluhoollon ja oppilaan pedagogisen tuen välillä	20
2.5.1. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	21
2.5.2. Yksilökohtainen opiskeluhoollto pedagogisen tuen rinnalla	21
2.5.3 Tuen kirjaaminen asiakirjoihin ja oikeus salassa pidettäviin tietoihin.....	22
2.5.4. Keskustelusta ja konsultaatiosta	22
3. VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS	24
3.1. Yksilökohtainen oppilashuollto	25
3.2 Yhteisöllinen oppilashuollto.....	26
3.2.1 Turvallinen oppimisympäristö	27
3.2.2 Yhteistyö huoltajien kanssa	30
3.3 Erityisopetus esiopetuksessa	30
3.4. Opiskeluhoollto esiopetuksessa.....	31
3.5. Yhteistyö siirtymävaiheessa	31
3.5.1 Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen.....	31
3.5.2 Esiopetukselta alkuopetukseen	32
4. LUKIO KOULLUTUS.....	33

4.1	Yksilökohtainen opiskeluhoito	33
4.2	Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajien kanssa.....	35
5.	OPPIMISEN JA OPISKELUHUOLLON TUKITOIMET	35
5.1.	Opetuksen yleinen tuki, tehostettu ja erityinen tuki.....	35
5.2.	ProKoulu (Positiivisesti Ryhmässä Oppiva koulu)	38
5.3.	Suomi toisena kielenä (S2)	39
5.4.	Oppilaanohjaus	39
5.4.1.	Oppilaanohjaus vuosiluokilla 0-9	39
5.4.2.	Oppilaanohjaus opiskelun nivelvaiheissa	42
5.5.	Koulunkäynninohjaaja oppilaan koulunkäynnin tukena	43
5.6.	Kasvatusohjaaja	45
5.7.	Tulkittamis- ja avustajapalveluiden tuki	45
5.8.	Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta.....	45
5.8.1.	Soveltamisala	45
5.8.2.	Toiminnan arvot.....	45
5.8.3.	Toiminnan järjestämisen periaatteet.....	46
5.8.4	Toimintaan hakeminen	47
5.9.	Kouluruokailu	47
5.10.	Koulukuljetukset	48
5.11.	Kerhotoiminta	49
5.12.	Nuorisopalveluiden rooli opiskeluhoitotyössä.....	49
5.13.	Muut yhteistyötahot	50
6.	KOULUTERVEYDENHUOLTO.....	51
6.1.	Kouluterveydenhuolto.....	51
6.1.1.	Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat	51
6.1.2.	Määräaikaisten terveystarkastukset ja terveysneuvonta	51
6.1.3.	Laajat terveystarkastukset.....	52
6.1.4.	Kouluterveydenhuollon vastaanotot	52
6.1.5.	Kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisuuden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen.....	52
6.1.6.	Yhteistyö muun opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön kanssa.....	52
6.1.7.	Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet.....	53
6.2.	Suun terveydenhoito	53
7.	OPISKELUHUOLLON MONIALAISET TUKITOIMET	55
7.1.	Opiskeluhoollon kuraattoripalvelut.....	55

7.2. Pohjois-Savon hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palvelut	56
7.4. Perheneuvola	59
7.5. Lastenpsykiatrian palvelut	59
7.6. Nuorisopsykiatrian palvelut	59
8. VAIKEUKSISSA OLEVAN OPPILAAN TUNNISTAMINEN	60
8.1. Lähisuhde- ja perheväkivalta	60
8.2. Kouluikäinen lapsi ja vanhempien ero	61
8.3. Seksuaalinen hyväksikäyttö	61
8.4. Surun ja kuoleman käsittely kouluyhteisössä	61
8.4.1. Kuoleman käsittely koulussa	61
8.4.2. Oppilaan kuolema	62
8.4.3. Henkilökuntaan kuuluvan kuolema	65
8.4.4. Muistotilaisuus koulussa	65
8.4.5. Oppilaan lähiomaisen kuolema	66
8.4.6. Itsemurha tai sen uhka kouluyhteisössä	67
9. TURVALLINEN ARKI	68
9.1. Turvallisuuden edistäminen	69
9.2. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa	69
9.3. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä	70
9.3.1. Koulukiusaaminen	70
9.3.2. Kiusaamisen havaitseminen ja tiedostaminen	71
9.3.3. Kiusaamiseen puuttuminen	72
9.4. Käyttäytymisohjeet ja seuraamukset	76
9.5. Oppilaiden päihteiden käyttö	77
9.5.1. Päihteiden käytön tunnistaminen	77
9.5.2. Tupakointi, savuttomat tupakkatuotteet sekä muut päihteet	77
9.5.3. Puuttuminen	78
9.6. Väkivaltatilanteet koulussa	80
9.6.1. Väkivaltatilanteita ohjaava lainsäädäntö	80
9.6.2. Toiminta äkillisessä tilanteessa	81
9.6.3. Toiminta tilanteen jälkeen	82
9.6.4. Epäily lapseen kohdistuneesta rikosepäilystä	83
9.6.5. Opettajan ja oppilaan koskemattomuus	84
9.7. Turvallinen oppimis- ja työympäristö	85
9.8. Koulun toimintatavat ja suunnitelmat	87

10. YHTEISTYÖ OPPILAIDEN JA HEIDÄN HUOLTAJIENSA KANSSA.....	88
10.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö.....	88
10.2. Oppilaan vaikuttamismahdollisuudet koulu yhteisössä.....	89
10.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö	90
10.4. Huoltajille tiedottaminen	90
10.5. Tiedonsaanti.....	90
10.6. Poissaolojen seuranta	91
10.6.1. Esiopetus	91
10.6.2. Perusopetus	92
11. OPISKELUHUOLTOTYÖN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA.....	96
11.1. Opiskeluhoitoryhmän työn arviointi.....	96
11.2. Ennaltaehkäisevän opiskeluhoitoryhmän arviointi koko koulu yhteisön tasolla	96
11.3. Ennaltaehkäisevän toiminnan esimerkkejä	97
12. OPETTAJAT OPPILAAN TUEN JÄRJESTÄMISESSÄ.....	99
12.1. Luokanopettaja.....	99
12.2. Aineenopettaja	99
12.3. Luokanvalvoja	100
12.4. Oppilaanohjaaja	100
12.5. Laaja-alainen erityisopettaja.....	100
12.6. Resurssiopettaja/samanaikaisopettaja	101
12.7. Erityisluokanopettaja	101
12.8. Rehtori.....	102
13. POIKKEUKSET OPETUSJÄRJESTELYISSÄ	103
13.1. Pidentetty oppivelvollisuus	103
13.2. Päätös pidentäystä oppivelvollisuudesta 5-vuotiaana	103
13.3. Päätös pidentäystä oppivelvollisuudesta 6-vuotiaana	104
13.4. Päätös pidentäystä oppivelvollisuudesta 7-vuotiaana	104
13.5. Pidentetyn oppivelvollisuuden hakeminen.....	104
13.6. Pidentetyn oppivelvollisuuden päätöksen purkaminen	104
13.7. Toiminta-alueittain opiskelu	105
13.8. Opiskelun aloittaminen säädettä myöhemmin	105
13.9. Vuosiluokkiin sitomaton opetus	105
13.10. Suoritusten merkitseminen todistukseen.....	106
14. WILMAN ASIAKIRJAT	107
14.1. Tuki-välilehti Wilmassa.....	107

14.2. Päivitysvastuu	107
14.3. Tarkistus/arviointi	107
14.4. Asiakirjan aloittaminen	108
14.5. Pedagoginen arvio	108
14.6. Pedagoginen selvitys	112
14.7. Oppimissuunnitelma ja HOJKS	115
15. OPISKELUHUOLTOA OHJAAVAT LAIT JA KÄSIKIRJAT	127
16 Liitteet	129
Liite 1 Oppilashuollon kertomus	129

JOHDANTO

Opiskeluhuollosta säädetään erillisellä lailla; laki oppilas- ja opiskelijahuollosta (1287/2013). Oppilas- ja opiskelijahuoltolakia on muutettu joidenkin säännösten osalta vuoden 2023 alusta liittyen opiskeluhoitopalveluiden siirtymiseen kunnista hyvinvointialueille (377/2022). Aiemmat yksikkökohtaiset suunnitelmat korvautuvat nyt lain ja Opetushallituksen määräyksen mukaisesti opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelmalla, joka sisältää sekä yleisesti määrättyjä että paikallisesti päätettyjä asioita. Suunnitelman kokoamista on ohjannut Varkauden, Joroisten ja Leppävirran yhteinen oppilaishuollon ohjausryhmä.

Opiskeluhoitosuunnitelma pohjautuu opetushallituksen opetussuunnitelman perusteisiin ja kansalliseen lapsistrategiaan. Opetuksen järjestäjän opiskeluhoitosuunnitelma vastaa myös paikallisen opetussuunnitelman perusteiden opiskeluhoitoa koskevaa lukua.

Lapsen, oppijan, oppilaan ja opiskelijan tuen ja opiskeluhoollon käsikirjalla vastataan opetushallituksen määräyksiin päivittää Joroisten kunnan oppilashuoltosuunnitelmat opiskeluhoitosuunnitelmiksi. Aiemmin Joroisten kunnassa oppilashuoltosuunnitelmat ovat olleet yksikkökohtaisia. Uudistuksen myötä pienten kuntien on mahdollisuus laatia opetuksenjärjestäjän yhteinen opiskeluhoitosuunnitelma, jossa huomioidaan kunnan esiopetus, perusopetus sekä lukio koulutus. Tässä asiakirjassa käsitellään laajasti perusopetusta ja kohdennetummin esiopetusta sekä lukio koulutusta näiden erityispiirteiden vuoksi. Perusopetusta käsitellään laajasti koko asiakirjan ajan ja näin ei ole tarpeellista erikseen pureutua perusopetukseen.

Lapsen, oppijan, oppilaan ja opiskelijan tuen ja opiskeluhoollon käsikirja pohjautuu Joroisten, Varkauden ja Leppävirran yhteiseen opiskeluhoitosuunnitelmaan Koulun konstit 2023. Tätä yhteistä suunnitelmaa on työstetty kevään 2023 aikana alueellisessa yhteistyössä. Joroinen niin kuin muutkin opetuksen järjestäjät ovat toiminnoiltaan hieman erilaisia ja täysin samaa opiskeluhoitosuunnitelmaa ei voi Joroisten kuntaa tuottaa. Tästä esimerkkinä on oma lukio, jota Varkauden kaupungilla ei ole.

Lapsen, oppijan, oppilaan ja opiskelijan tuen ja opiskeluhoollon käsikirja tulee päivittää vuosittain yhteistyössä oppilaiden, huoltajien ja opetushenkilöstön kanssa. Seuraava päivitys olisi hyvä tehdä keväällä 2024 ja tarkastella, miten uusi opiskeluhoitosuunnitelma on toiminut.

Lapsen, oppijan, oppilaan ja opiskelijan tuen ja opiskeluhoollon käsikirja tulee korvaamaan aiemmat oppilashuoltosuunnitelmat 1.8.2023 alkaen.

1. OPISKELUHUOLLON MÄÄRITTELY JA TAVOITTEET

Opiskeluhuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Sitä toteutetaan koko oppilaitosyhteisöä tukevana monialaisena yhteisöllisenä ja yksilökohtaisena opiskeluhoitona oppilaiden ja heidän huoltajiensa, opetus-, sosiaali- ja terveystoimen ja muiden tahojen (palveluverkostojen) kanssa.

Opiskeluhuollon tavoitteena on

- edistää oppilaiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia
- edistää oppilaiden osallisuutta
- ehkäistä ongelmien syntyä korjaavan työn sijaan
- edistää koulun ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja koulun yhteistyötä
- mahdollistaa varhainen, matalan kynnyksen tuki tarvitseville
- tukea yksilöä yhteisöä kehittämällä
- tukea opettajan työtä.

Opiskeluhoito järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhoollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut, psykiatrisen sairaanhoitajan sekä kouluterveydenhuollon palvelut. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla.

1.1. Opiskeluhoitotyötä ohjaava lainsäädäntö

Oppilashuollollisista toimenpiteistä säädetään oppilas – ja opiskelijahuoltolaissa ((30.12.2013/1287) sekä terveydenhuoltolaissa (30.12.2010/1326 16§). Oppilas- ja opiskelijahuoltolain muutokset (377/2022) tulivat voimaan 1.1.2023.

1.1.1. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 2§:

Tämän lain tarkoituksena on:

- 1) edistää opiskelijoiden oppimista, terveyttä ja hyvinvointia sekä osallisuutta ja ehkäistä ongelmien syntymistä;
- 2) edistää oppilaitosyhteisön ja opiskeluympäristön hyvinvointia, terveellisyyttä ja turvallisuutta, esteettömyyttä, yhteisöllistä toimintaa sekä kodin ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä;
- 3) turvata varhainen tuki sitä tarvitseville;
- 4) turvata opiskelijoiden tarvitsemien opiskeluhuoltopalvelujen yhdenvertainen saatavuus ja laatu;
- 5) vahvistaa opiskeluhuollon toteuttamista ja johtamista toiminnallisena kokonaisuutena ja monialaisena yhteistyönä.

1.1.2. Terveysthuoltolaki 16§:

Kouluterveydenhuolto

Hyvinvointialueen on järjestettävä kouluterveydenhuollon palvelut alueellaan sijaitsevien perusopetusta antavien oppilaitosten oppilaille. Kouluterveydenhuoltoon kuuluu myös oppilaan työelämään tutustuttamisen aikainen terveydenhuolto.

Kouluterveydenhuollon palveluihin sisältyvät:

- 1) kouluympäristön terveellisyys ja turvallisuuden sekä koulu yhteisön hyvinvoinnin edistäminen sekä seuranta kolmen vuoden välein;
- 2) vuosiluokittain oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen;
- 3) oppilaan vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen;
- 4) oppilaan suun terveydenhuolto, johon sisältyvät suun terveystarkastukset vähintään kolme kertaa ja yksilöllisen tarpeen mukaisesti;
- 5) oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen;
- 6) oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset.

Hyvinvointialue on kouluterveydenhuoltoa järjestäessään toimittava yhteistyössä vanhempien ja huoltajien kanssa sekä muun opiskeluhoito- ja opetushenkilöstön ja muiden tarvittavien tahojen kanssa.

Kouluterveydenhuolto on osa oppilas- ja opiskelijahuoltolain (1287/2013) mukaisia opiskeluhoitoon palveluja. Hyvinvointialueen perusterveydenhuollosta vastaavan viranomaisen on osallistuttava perusopetuslain (628/1998) 15 §:n mukaisen opetussuunnitelman laatimiseen siltä osin kuin se koskee opiskeluhoitoa sekä oppilaitoksen ja kodin välistä yhteistyötä. (30.12.2013/1293). Hyvinvointialueella on yhteistyövelvoite opiskeluhoitosuunnitelman valmistelussa ja hyvinvointialue nimeää vastuuhenkilön tähän työhön.

Kunta vastaa oppilaan ja tarpeellisen saattajan kouluterveydenhuoltoon liittyvästä matkasta aiheutuneista kohtuullisista kustannuksista, jos matkaa ei ole mahdollista yhdistää koulumatkaan. Jos erikoistutkimukset on hankittu kouluterveydenhuollon piiriin kuuluvalla oppilaalle, joka ei ole terveyskeskusta ylläpitävän kunnan asukas, oppilaan kotikunnan on suoritettava erikoistutkimuksen hankkineelle terveyskeskukselle korvaus tutkimuksesta sekä oppilaan ja tarpeellisen saattajan matkasta aiheutuneista kohtuullisista kustannuksista.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338#Pidp450100976>

1.2. Opetussuunnitelma 2014, opetushallitus

Opetussuunnitelman perusteisiin on annettu opiskeluhoitoon osalta muutosmääräys opetuksen järjestäjille opiskeluhoitoon suunnitelmasta. Nämä päivitykset ovat voimassa 1.8.2023 alkaen. Muutosmääräykset ovat huomioitu tässä asiakirjassa.

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa käytetään oppilas- ja opiskelijahuoltolain palveluista nimitystä opiskeluhoito, opiskelijasta käsitettä oppilas ja oppilaitoksesta nimitystä koulu. Aikuisten perusopetuksessa opiskelijasta käytetään käsitettä opiskelija. Koulutuksen järjestäjään viitataan käsitteellä opetuksen järjestäjä¹.

Lasten ja nuorten kehitysympäristön ja koulun toimintaympäristön muuttuessa oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa koulun perustoimintaa. Opiskeluhoito liittyy läheisesti koulun kasvatus- ja opetustehtävään. Opiskeluhoitotyössä otetaan huomioon lapsen edun ensisijaisuus².

Oppilaalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoito, jota opetukseen osallistuminen edellyttää³. Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa koulu yhteisössä. Opiskeluhoitoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä ja koko koulu yhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoitona. Tämän

¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013) 1 § 3 mom.

² YK:n Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989

³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 4 mom.

lisäksi oppilailla on lakisääteinen oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon.⁴ Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Opiskeluhoitotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen oppilaaseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Perusopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

1.2.1. Monialainen opiskeluhoollon yhteistyö (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)

Opiskeluhoolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä sivistystoimen ja hyvinvointialueen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus⁵. Opiskeluhoitoa toteutetaan yhteistyössä oppilaan ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon oppilaan ikä ja edellytykset. Tarvittaessa yhteistyötä tehdään myös muiden toimijoiden kanssa.⁶ Kouluyhteisön tai oppilaiden hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä oppilaiden ja huoltajien kanssa.

Koulussa opiskeluhoolto on kaikkien kouluyhteisössä työskentelevien ja opiskeluhoitopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu kouluyhteisön hyvinvoinnista on koulun henkilökunnalla.⁷ Opiskeluhoollon palveluja ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä kouluterveydenhuollon palvelut⁸. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin yksilöön, yhteisöön kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan oppilaille ja huoltajille siten, että ne ovat helposti saatavilla⁹. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määrääjässä¹⁰.

Oppilaille ja heidän huoltajilleen annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan opiskeluhoollon palveluja¹¹. Oppilaan ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisää opiskeluhoollon tuntemusta ja edesauttaa palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Opiskeluhoollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Eri koulutusasteiden vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa opiskeluhoollon toimintaa kokonaisuutena. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa oppilaan terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Opiskeluhoollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään kouluyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää opiskeluhoollon suunnitelmallista arviointia¹².

⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 1 ja 2 mom.

⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 9 § 1 mom.

⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 4 mom. ja 18 § 1 mom.

⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 ja 2 mom.

⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 3 § 3 mom.

⁹ Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

¹⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 15 § ja 17 §

¹¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 11 § 1 ja 2 mom.

¹² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 25 §

1.2.2. Opiskeluhoitoryhmät (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)¹³

Opetuksen järjestäjä asettaa opiskeluhoollon ohjausryhmän ja koulukohtaiset opiskeluhoitoryhmät. Yksittäistä oppilasta koskevat asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa asiantuntijaryhmässä. Jokaisella kolmella ryhmällä on omat tehtävät ja niiden perusteella määräytyvä kokoonpano. Kaikki opiskeluhoitoryhmät ovat monialaisia, mikä tarkoittaa, että ryhmässä on opetushenkilöstön lisäksi kouluterveydenhuoltoa sekä psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä sen mukaan, kun käsiteltävä asia edellyttää.

Pohjois-Savon hyvinvointialueen opiskeluhoollolla on alueellinen ohjausryhmä, jonka alaisuuteen kuuluu Varkauden, Leppävirran ja Joroisten opetuksen järjestäjien yhteinen ohjausryhmä. Tämä opiskeluhoollon ohjausryhmä vastaa opetuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhoollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista.

Koulukohtainen opiskeluhoitoryhmä vastaa koulun opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista ohjausryhmän ohjeistuksen mukaisesti. Opetuksen järjestäjä ja opiskeluhoollon palveluja tuottavat tahot päättävät yhdessä ryhmän kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista. Opiskeluhoitoryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita. Ryhmän keskeinen tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen sekä muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu¹⁴. Ryhmän monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan ja/tai huoltajan suostumusta.

1.2.3. Yhteisöllinen opiskeluhoolto (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)

Yhteisöllinen opiskeluhoolto on tärkeä osa esi- ja perusopetuksen sekä lukio koulutuksen toimintakulttuuria ja sen kehittäminen edellyttää johtamista. Yksiköiden henkilökunnalla on ensisijainen vastuu yhteisön hyvinvoinnista.

Yhteisöllisessä opiskeluhooltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä.¹⁵

Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen

¹³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 14 § 1 – 4 mom.

¹⁴ Hallituksen esitys eduskunnalle oppilas- ja opiskelijahuoltolaiksi 67/2013

¹⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 4 § 1 mom.

järjestäjän tehtävä¹⁶. Opiskeluhoolto luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskelu ympäristöön¹⁷. Siihen kuuluu fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Koulun järjestyssäännöt lisäävät koulu yhteisön turvallisuutta, viihtyisyyttä ja sisäistä järjestystä¹⁸. Opetushallitus ohjeistaa järjestyssääntöjen päivitykseen vähintään kolmen vuoden välein.

Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman oppilaiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana koulu kohtaista opiskeluhoitosuunnitelmaa. Opettaja tai rehtori on velvollinen ilmoittamaan koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.¹⁹

Koulurakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Koulu yhteisöllä on yhtenäiset toimintatavat eri oppimisympäristöissä tapahtuvaa opetusta ja välitunteja varten. Eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita noudatetaan. Opetuksen järjestäjä varmistaa, että oppilaan oppimisympäristö työelämään tutustumisen aikana on turvallinen. Koulu ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta sekä koulu yhteisön hyvinvointia edistetään ja seurataan jatkuvasti. Niitä arvioidaan kolmen vuoden välein pidettävissä oppilaitosympäristön terveellisyyden, turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa²⁰. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksia, tapaturmien ennaltaehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat.

1.2.4. Yksilökohtainen opiskeluhoolto (esi- ja perusopetus sekä lukio koulutus)

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaalle annettavia kouluterveydenhuollon palveluja, opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä oppilasta koskevaa monialaista opiskeluhoiltoa²¹. Kouluterveydenhuollossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilökohtaista opiskeluhoiltoa ja niistä tehtävät yhteenvedot tuottavat tietoa myös yhteisöllisen opiskeluhoillon toteuttamiseen.

Yksilökohtaisen opiskeluhoillon tavoitteena on seurata ja edistää oppilaan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Oppilaiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhoillon tuen järjestämisessä että koulun arjessa.

¹⁶ Perusopetuslaki 47 a § 1 mom. (1267/2013)

¹⁷ Perusopetuslaki 29 § 1 mom. (1267/2013)

¹⁸ Perusopetuslaki 29 § 4 ja 5 mom. (1267/2013)

¹⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 § 2 mom. 4-kohta ja perusopetuslaki 29 § 3 ja 7 mom. (1267/2013)

²⁰ Terveystarkastuslaki (1326/2010) 16 § 2 mom. ja valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveystarkastuksesta (338/2011) 12 §

²¹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 1 mom.

Yksilökohtainen opiskeluhoito perustuu aina oppilaan sekä tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen²². Oppilaan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti²³. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että oppilas voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Opiskeluhoitotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia lakeja ja säännöksiä.

Asian käsittely myös yksittäisen oppilaan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu oppilaan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Oppilaan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoiton yhteistyötahoja tai oppilaan läheisiä.²⁴ Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa oppilaan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta²⁵.

Yksittäistä oppilasta koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus. Ryhmän vastuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoiton järjestämiseksi ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot opiskeluhoitokertomukseen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä. Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki edellyttää, että kertomukseen kirjataan seuraavat asiat:²⁶

- yksittäisen oppilaan nimi, henkilötunnus, kotikunta ja yhteystiedot sekä alaikäisen oppilaan huoltajan tai muun laillisen edustajan nimi ja yhteystiedot
- kirjauksen päivämäärä sekä kirjauksen tekijä ja hänen ammatti- tai virka-asemansa
- kokoukseen osallistuneet henkilöt ja heidän asemansa
- asian aihe ja vireille panija
- oppilaan tilanteen selvittämisen aikana toteutetut toimenpiteet kuten arviot, tutkimukset ja selvitykset
- toteutetut toimenpiteet kuten yhteistyö eri tahojen kanssa sekä aiemmat ja nykyiset tukitoimet
- tiedot asian käsittelystä ryhmän kokouksessa, tehdyt päätökset ja niiden toteuttamissuunnitelma
- toteuttamisesta ja seurannasta vastaavat tahot.

Jos sivulliselle annetaan opiskeluhoitokertomukseen sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitä tietoja, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu²⁷.

Opiskeluhoitokertomukset sekä muut opiskeluhoiton tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä oppilasta koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhoitorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Opiskeluhoitorekisteriin

²² Eduskunnan sivistysvaliokunnan mietintö 14/2013 vp.

²³ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 18 § 1 mom.

²⁴ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 1 ja 2 mom.

²⁵ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 19 § 3 mom. ja laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999) 26 § 3 mom.

²⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 5 § 2 mom. ja 20 § 1, 3 ja 4 mom.

²⁷ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 5 mom.

tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä oppilasta taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.²⁸

Kouluterveydenhuollon henkilöstö ja psykologit kirjaavat yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön säädetyksi potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Vastaavasti opiskeluhoillon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.²⁹

Oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoillon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi³⁰. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot³¹. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoillon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoillon jatkuvuuden kannalta³². Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.³³

1.2.5. Opiskeluhoitosuunnitelmat

Opetussuunnitelmassa kuvattu opiskeluhoitosuunnitelma tulee opiskeluhoillon osalta laatia yhteistyössä hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä hoitavien viranomaisten kanssa³⁴. Oppilaille järjestetään mahdollisuus osallistua opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä koulun järjestyssääntöjen valmisteluun. Koulun oppilaskuntaa kuullaan ennen näiden suunnitelmien ja määräysten vahvistamista.³⁵ Valmistelutyössä tehdään

²⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 21 § 1 mom. ja 22 § 1 mom.

²⁹ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 20 § 2 mom., laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992) 12 § ja laki sosiaalihoillon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)

³⁰ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 2 mom.

³¹ Perusopetuslaki 40 § 2 mom. (1288/2013)

³² Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 23 § 3 mom.

³³ Perusopetuslaki 40 § 4 mom. (1288/2013)

³⁴ Perusopetuslaki 15 § 2 mom. (477/2003)

³⁵ Perusopetuslaki 47 a § 1 ja 3 mom. (1267/2013)

yhteistyötä huoltajien ja tarvittaessa myös muiden viranomaisten ja yhteistyökumppaneiden kanssa.

Paikallisella tasolla opiskeluhuollon suunnitelmien kokonaisuus muodostuu kolmesta suunnitelmasta, jotka yhdessä ohjaavat opiskeluhuollon suunnittelua ja toteutusta. Suunnitelmat valmistellaan monialaisessa yhteistyössä. Suunnitelmat ovat:

- lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma, johon kirjataan opiskeluhoitoa koskeva osuus³⁶
- paikalliseen opetussuunnitelmaan sisältyvä kuvaus oppilashuollosta³⁷
- koulukohtainen opiskeluhoitosuunnitelma, Joroisissa opetuksenjärjestäjän suunnitelma toimii myös yksiköiden yhteisenä opiskeluhoitosuunnitelmana³⁸.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma sekä muut kunnan lasten ja nuorten hyvinvointia ja turvallisuutta koskevat linjaukset otetaan huomioon valmisteltaessa paikallisen opetussuunnitelman opiskeluhoitoa koskevaa osuutta sekä koulukohtaisia opiskeluhoitosuunnitelmia.

Tämä suunnitelma on esi- ja perusopetuksen sekä lukio koulutuksen opiskeluhoitosuunnitelmaa. Kunnassa toimii vain kaksi peruskoulua ja yksi lukio näin on perusteltua, että tämä suunnitelma toimii myös oppilaitoskohtaisina opiskeluhoitosuunnitelmina.

1.3 Opiskeluhuollon kokonaistarve ja käytettävissä olevat oppilashuollonpalvelut

Joroisissa työskentelee kouluterveydenhoitaja, koulukuraattori ja koulupsykologi, jotka osallistuvat oppilashuollonpalveluiden tuottamiseen ja tekevät tiiviisti yhteistyötä.

Opiskeluhuollon henkilöstö sekä muut opiskeluhoitoa toteuttavat terveydenhuollon ammattihenkilöt kirjaavat opiskelijan yksilötapaamiset potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin, joiden käsittelystä säädetään potilaan asemasta ja oikeuksista annetun lain (785/1992) 12 §:ssä ja sen nojalla annetuissa säännöksissä.

Opiskeluhuollon kuraattorit kirjaavat yksilötapaamisissa kertyvät asiakastiedot opiskeluhuollon kuraattorin asiakaskertomukseen, joiden käsittelystä säädetään sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista annetussa laissa (812/2000).

Opiskeluhoitoon kuuluu myös koulupsykykari. Joroisissa on noin 500 esi- ja perusopetusikäistä oppilasta sekä toisen asteen opiskelijoita. Oppilaat ja opiskelijat ovat useammassa yksikössä. Kouluteveydenhoitajan, koulupsykologin sekä kuraattorin resurssit ovat erityisen niukat tähän oppilas määrään nähden. Oppilashuollonhenkilöstö kykenee tällä resurssilla hoitamaan yksilökohtaisen oppilashuoltotyön, mutta yhteisölliseen oppilashuoltoon ei resurssit riitä. Oppilashuoltoa tuottaa Pohjois-Savon hyvinvointialue ja heidän kanssaan on aloitettu keskustelut oppilashuollon resurssin lisäämisestä.

³⁶ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 12 § ja lastensuojelulaki (417/2007) 12 § 1 mom.

³⁷ Perusopetuslaki 14 § 2 mom. (477/2003)

³⁸ Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki 13 §

2. OPISKELUHUOLTORYHMIEN TAVOITTEET JA VASTUUT

2.1. Ohjausryhmä

Joroisissa, Varkaudessa ja Leppävirralla toimii yhteinen **moniammatillinen opiskeluhuollon ohjausryhmä**.

Ohjausryhmään kuuluvat sivistysjohtajat, johtavien viranhaltijoiden edustus esiopetuksesta, perusopetuksesta, lukiosta, ammatillisen toisen asteen koulutuksesta ja hyvinvointialueen nimeämä edustaja, eteläisen alueen vastaava kuraattori.

Tämä ryhmä vastaa opiskeluhuollon yleisestä suunnittelusta, kehittämisestä, ohjauksesta ja arvioinnista. Ryhmä kokoontuu kaksi kertaa vuodessa (touko-kesäkuu ja marras-joulukuu) tai tarvittaessa useammin. Tämän lisäksi kunnissa voi toimia omia opiskeluhuoltoon liittyviä moniammatillisia työryhmiä.

2.2. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä

Opiskeluhoito on tärkeä osa perusopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä opiskeluhoitotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulu yhteisön ja oppilasryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan koulu ympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä oppilaiden, huoltajien sekä muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa. Yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä tekee kokouksistaan pöytäkirjan. Oppilaiden ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Oppilaiden osallisuuden edistäminen on opetuksen järjestäjän tehtävä. Opiskeluhoito luo koulu yhteisössä edellytyksiä yhteenkuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä

Opiskeluhoito

- tekee kokonaistarvekartoituksen ja määrittelee käytettävissä olevat opiskeluhoitopalvelut
- suunnittelevat toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi ja tukitoimien järjestämiseksi
- ohjaa yhteistyön järjestämisen kodin ja koulun ja muiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa
- laatii suunnitelman väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä suojaamiseksi
- järjestää opiskeluhuollon toteutuksen seurannan

Jokaisessa yksikössä toimii yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä.

Tehtävät

Yhteisöllisen opiskeluhuollon tehtäviin kuuluu

- opiskeluhuollon suunnittelu, kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi
- kodin ja koulun välisen yhteistyön suunnitelmallinen kehittäminen ja toteuttaminen

- oppilaiden ja huoltajien osallisuuden edistäminen
- kouluympäristön terveellisyyden, turvallisuuden ja esteettömyyden parantaminen
- terveystarkastusten tulokset ja vertailu aiempiin

Lisäksi yhteisölliseen opiskeluhooltoon kuuluvat:

- yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen
- muun yhteisöllisen opiskeluhoollon toteuttaminen ja kehittäminen
- kouluterveyden valtakunnallisen kyselyn tulosten läpikäyminen
- koulun järjestyssäännöt
- kiusaamisen ehkäisyn koulukohtaisen suunnitelman läpikäyminen
- tasa-arvosuunnitelman läpikäyminen
- kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa
-

Jäsenet

Ryhmä tekee toiminnastaan oman suunnitelmansa ja valitsee vuosittaiset painopistealueensa. Ryhmää johtaa yksikön esimies ja siihen kuuluvat: rehtori, erityisopettaja, terveydenhoitaja, koulupsykologi, koulukuraattori, opettajaedustaja, huoltajien edustaja, oppilasedustaja ja tarvittaessa muu asiantuntija.

Yhteisöllisen opiskeluhoollon toimijoita:

- erityisopettaja
- opettajien edustaja
- turvallisuusvastaava (tarvittaessa)
- oppilaanohjaaja (yläkoulussa)
- koulukuraattori
- kasvatusohjaaja
- psyykkari (yläkoulussa)
- psykologi
- kouluterveydenhoitaja
- oppilaiden edustus (oppilaskunta)
- huoltajien edustus
- tarvittaessa muu asiantuntija

Lukuvuoden aikana työryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa vuodessa. Lisäksi voidaan muodostaa yhteisöllisiä opiskeluhooltoryhmiä pienemmällä kokoonpanolla tarpeen mukaan. Koulukohtaisen opiskeluhooltoryhmän sijasta edellä kuvattuja tehtäviä voi hoitaa opetuksenjärjestäjän nimeämä muu tehtävään soveltuva monialainen yksikkökohtainen ryhmä.

Päiväkodit ja esiopetus

Jos esiopetus järjestetään koulun yhteydessä, koulukohtainen opiskeluhooltoryhmä toimii myös esiopetuksen opiskeluhooltoryhmänä. Päiväkodeissa toimivassa esiopetuksessa yhteinen opiskeluhooltotyöryhmä kootaan yksikön johtajan toimesta.

2.3. Monialainen asiantuntijaryhmä

Monialainen **yksilökohtainen asiantuntijaryhmä** kootaan tarpeen mukaan yksittäisen oppilaan tai oppilasryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoaa se opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja, jolle asia työtehtävien perusteella kuuluu esim. erityisopettaja, erityisluokanopettaja, esiopettaja, luokanopettaja tai luokanohjaaja.

Pedagogiset asiakirjat tehdään huoltajan kanssa hyvässä yhteistyössä, vaikka huoltajan suostumusta ei tarvitakaan yleiseen, tehostettuun ja erityiseen tukeen liittyviin käsittelyihin ja selvitysten laadintaan. Erityiseen tukeen siirtymisprosessissa edellytetään huoltajien allekirjoituksia esitykseen erityiseen tukeen siirtymisestä.

2.4. Yksilökohtainen opiskeluhoolloryhmä

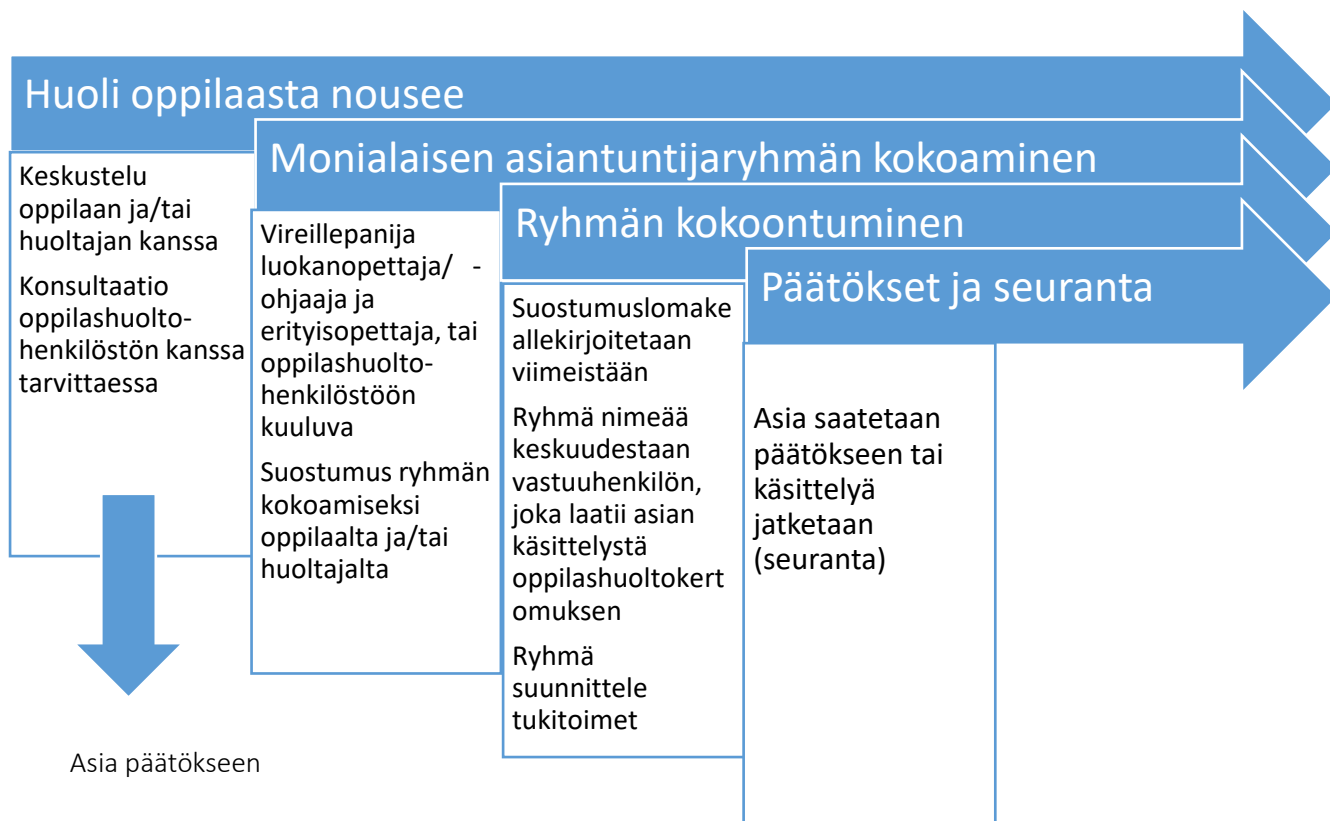
Yksilökohtaisessa opiskeluhoollon asian käsittelyssä asiantuntijaryhmä kootaan tarpeen mukaan.

Se sisältää **yksittäiselle oppilaalle** suunnatut

- koulu- ja oppilasterveydenhuollon palvelut
- opiskeluhoollon psykologi- ja kuraattoripalvelut
- monialaiset yksilökohtaiset opiskeluhoollon palvelut
- erityislaitoksissa järjestettävät sosiaali- ja terveystyöpalvelut.

Asiantuntijaryhmän monialaisuus ja tapauskohtaisuus perustuu yksilölliseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi ja muiden yhteistyötahojen tai oppilaiden läheisten osallistuminen ryhmän työskentelyyn edellyttää oppilaan ja/tai huoltajan kirjallista suostumusta. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön.

Yksilöllisen oppilashuollon prosessi:

2.5. Yhteistyö yksilökohtaisen opiskeluhoollon ja oppilaan pedagogisen tuen välillä

1.8.2014 voimaan tullut opiskeluhoollon lainsäädäntö toi muutoksia myös oppimisen ja koulunkäynnin tuen järjestämistä koskeviin säännöksiin (PoL 16 a § ja 17 §, 30.12.2013/1288). Uusi lainsäädäntö erottaa toisistaan oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa säädetyn yksilökohtaisen opiskeluhoollon ja perusopetuslaissa säädetyn oppimisen ja koulunkäynnin tuen.

2.5.1. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen toteuttaminen edellyttää monipuolista yhteistyötä oppilaan ja huoltajan kanssa. Kotiin ollaan aina yhteydessä, kun huoli oppilaan oppimisesta ja koulunkäynnistä herää ja oppilaan tukea lähdetään suunnittelemaan. Oppilaalla on oikeus riittävään oppimisen ja koulunkäynnin tukeen heti tuen tarpeen ilmetessä. Perusopetuslaissa säädetyn tehostetun ja erityisen tuen antaminen edellyttää yhteistyötä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa seuraavissa tilanteissa:

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa (PoL 16 a §, 30.12.2013/1288).

Ennen erityistä tukea koskevan päätöksen tekemistä tehdään opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisena yhteistyönä selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta (PoL 17 §, 30.12.2013/1288). Näiden perusteella tehdään arvio erityisen tuen tarpeesta. Nämä kolme muodostavat pedagogisen selvityksen.

Oppilaan tai huoltajan suostumusta ei välttämättä tarvita oppilaan asian käsittelyyn edellä mainituissa tapauksissa. Moniammatillisuuden toteutumiseksi käsittelyyn osallistuu aina muitakin tuen ammattihenkilöitä kuin opettajia ja rehtori. Moniammatillisuuden kriteeri toteutuu silloin, kun asian käsittelyyn osallistuu opetushenkilöstön lisäksi käsiteltävän asian mukaan koulu- terveydenhuoltoa ja/tai psykologi- ja kuraattoripalveluja edustavia jäseniä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa tehtävä moniammatillinen yhteistyö ei kuulu yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Tästä syystä pedagogisen tuen edellyttämää moniammatillista yhteistyötä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa ei toteuteta oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisessa asiantuntijaryhmässä.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen edellyttämään moniammatilliseen yhteistyöhön osallistuvat ammattihenkilöt harkitaan tapauskohtaisesti. Mukana ovat vain ne opettajat ja muut asiantuntijat, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai toteuttaminen kulloinkin kuuluu. Jos koulussa esimerkiksi työskentelee kaksi erityisopettajaa, asian käsittelyyn osallistuu vain se erityisopettaja, joka opettaa kyseistä oppilasta tai jonka tehtäviin oppilaan tukeminen kuuluu.

Edellä kuvatun lakisääteisen yhteistyön toteuttamistavasta ei ole tarkempia säännöksiä. Yhteistyö voidaan toteuttaa esimerkiksi konsultoimalla opiskeluhuollon asiantuntijaa, jonka työtehtäviin oppilaan asia kuuluu. Jos oppilaan tilanteen selvittäminen ja tarvittavien toimenpiteiden harkinta edellyttää monipuolisempaa asiantuntemusta, asian käsittelyä varten voidaan koota laajempi ryhmä. Ryhmä kootaan tapauskohtaisesti. Koulun pedagogisena johtajana rehtori voi tarvittaessa olla ryhmän jäsenenä.

2.5.2. Yksilökohtainen opiskeluhoolto pedagogisen tuen rinnalla

Yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon kuuluvat kouluterveydenhuolto, psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä monialaisen asiantuntijaryhmän tuki. Niillä voidaan täydentää oppilaan saamaa yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Esimerkiksi tehostettua tai erityistä tukea saavalle oppilaalle voi olla tarpeen tehdä psykologinen tutkimus tai kuraattorin laatima sosiaalinen selvitys.

2.5.3 Tuen kirjaaminen asiakirjoihin ja oikeus salassa pidettäviin tietoihin

Oppimisen ja koulunkäynnin tukeen liittyvät asiat kirjataan perusopetuslain ja opetussuunnitelman perusteiden edellyttämällä tavalla eri asiakirjoihin. Asiakirjat ovat salassa pidettäviä, ja niihin sisältyviä tietoja voivat saada vain kyseistä oppilasta opettavat opettajat ja muut tietoja työtehtävissään tarvitsevat henkilöt. He voivat saada tietoja siinä laajuudessa kuin he työtehtävissään tarvitsevat. Salassa pidettäviä tietoja voidaan luovuttaa laajemmin huoltajan suostumuksella.

Pedagogisessa arviossa ja selvityksessä arvioidaan oppilaan tuen tarvetta; oppimissuunnitelmassa ja HOJKS: ssa kuvataan tuen toteuttaminen ja järjestäminen. Pedagogisen tuen asiakirjoihin voidaan sisällyttää maininta, että oppilas on ohjattu hakeutumaan opiskeluhuollon palvelujen piiriin. Asiakirjoihin ei voi kirjata ohjaamisen syitä eikä palveluihin liittyviä toimenpiteitä.

Tehostetun tuen aloittaminen ja järjestäminen käsitellään moniammatillisesti yhteistyössä opiskeluhuollon ammattihenkilöiden kanssa ja se kirjataan opetuksen järjestäjän päättämällä tavalla, esimerkiksi pedagogiseen arvioon. Myös oppilaan palaaminen tehostetusta tuesta yleiseen tukeen käsitellään ja kirjataan samalla tavalla. Pedagogiseen selvitykseen kirjataan opiskeluhuollon ammattihenkilöiden moniammatillisena yhteistyönä tehty selvitys oppilaan saamasta tehostetusta tuesta ja oppilaan kokonaistilanteesta.

Opetuksen järjestäjän on annettava opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot oppilaan kanssa työskenteleville, jotta oppilaan perusopetuslain 30 §:n mukainen oikeus oppimisen ja koulunkäynnin tukeen toteutuisi. Jos oppilaalla on esimerkiksi lukemisen pulmia, on kaikkien niiden opettajien, joiden oppiaineissa tarvitaan vähänkin lukemista, saatava tieto oppilaan vaikeudesta. Lisäksi he tarvitsevat omaa työtään varten tietoa siitä, kuinka oppilaan yksilölliset tarpeet tulee ottaa huomioon ja kuinka oppilasta tulee tukea. Opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömien tietojen luovuttaminen ei edellytä huoltajan suostumusta. Huoltajalta tulee kuitenkin pyytää yksilöity lupa tietojen käsittelyyn. Oppilas- ja opiskelijahuoltolain mukaisen, tapauskohtaisesti koottavan asiantuntijaryhmän työssä kertyvät tiedot kirjataan opiskeluhuoltokertomukseen. Kirjaamisesta säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa. Tiedot ovat salassa pidettävä. Opiskeluhuoltokertomukseen voidaan kirjata tieto, että oppilas saa oppimisen ja koulunkäynnin tukea, tai tieto, että tuen antamista selvitetään.

2.5.4. Keskustelusta ja konsultaatiosta

Opettaja saa keskustella oppilaan asiasta muiden opettajien tai niiden asiantuntijoiden kanssa, joiden työtehtäviin oppilaan tuen suunnittelu tai antaminen liittyy. Keskustelu rajautuu tietoihin, jotka ovat tarpeellisia opetuksen tai tuen suunnittelussa ja käytännön toteuttamisessa. Keskustelun tarkoituksena on varmistaa, että oppilas saa oikea-aikaista ja riittävää tukea. Opettaja voi työnsä tueksi tarvita esimerkiksi erityisopettajan tai koulupsykologin antamaa konsultaatiota. Tätä konsultaatiota voidaan tarvittaessa tehdä myös siten, että oppilaan nimi tulee ilmi, vaikka konsultaatiossa käsiteltäisiin salassa pidettäviä asioita.

Laki ei edellytä edellä kuvatun keskustelun kirjaamista asiakirjoihin, mutta joskus henkilökohtaisten muistiinpanojen laatiminen on tarpeen. Jos jokin myöhempi toimenpide tai päätös pohjautuu asiantuntijan näkemykseen, tulee se kuitenkin kirjata. Muistiinpanoja ei

arkistoida, vaan ne hävitetään, kun niitä ei enää tarvita. Jos kyse on esimerkiksi konsultaatiosta, psykologi voi kirjata opettajalle antamansa konsultaation tarvittaessa omaan potilasrekisteriinsä.

Koulun henkilöstö on vaitiolovelvollinen tiedoista, jotka he työssään saavat oppilaasta ja perheestä. Henkilöstö ei saa antaa näitä tietoja sivullisille. Sivullisia ovat koulun ulkopuolisten toimijoiden lisäksi ne koulun henkilöstöön kuuluvat, jotka eivät työskentele oppilaan kanssa. Vaitiolovelvollisuus säilyy myös sen jälkeen, kun palvelussuhde on päättynyt.

Lähde: Opetushallitus – julkisuus ja tiedonhallinta opetustoimessa

[julkisuus ja tiedonhallinta opetustoimessa.pdf \(oph.fi\)](#)

3. VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Lasten kehitysympäristön ja esiopetuksen toimintaympäristön muutosten myötä oppilashuollosta on tullut yhä tärkeämpi osa esiopetuksen perustoimintaa. Oppilashuolto liittyy kiinteästi esiopetuksen tehtävään edistää lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen edellytyksiä. Oppilashuoltotyötä ohjaa lapsen edun ensisijaisuus.

Lapsella on oikeus saada maksutta oppilashuolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen oppilashuolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia.

Joroisten kunnan esiopetuksessa toimitaan positiivisen pedagogiikan periaatteiden mukaisesti. Positiivinen pedagogiikka on pedagoginen suuntaus, joka juontaa juurensa positiiviseen psykologiaan. Se perustuu käsitykseen lapsesta aktiivisena toimijana ja merkitysten rakentajana. Se nostaa keskiöön lasten osallisuuden, vahvuudet ja myönteiset tunteet. Sen tavoitteena mahdollistaa yksilön ja yhteisön kokonaisvaltaisen kukoistuksen.

Positiivinen pedagogiikka on ennen kaikkea hyvinvoinnin edistämistä. Pedagogiikan keskiössä on luontevahvuuksien ja sosio-emotionaalisten taitojen arvostaminen ja opettaminen. Keskeistä on ymmärtää myönteisten tunteiden ja lämpimän vuorovaikutuksen merkitys hyvälle oppimiselle ja kasvulle.

Positiivisen pedagogiikan keinoin voimme harjoittaa kykyämme havaita myönteisiä tunteita ja myös tavoitteellisesti lisätä myönteisiä kokemuksia arkeen. Kun lapsi harjoittelee huomaamaan omat onnistumisensa, kokemukset muuttavat häntä pysyvästi vahvemmaksi ja hän löytää puskuria myös elämän vastoinkäymisten varalle (resilienssi).

Oppilashuoltoa toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä oppilashuoltona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen oppilashuoltoon. Monialainen yhteistyö on oppilashuollossa keskeistä. Oppilashuoltotyötä ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen. Esiopetuksen oppilashuollosta ja siihen liittyvistä suunnitelmista säädetään oppilas- ja opiskelijahuoltolaissa.

Oppilashuolto järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Oppilashuoltoa toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset. Esiopetusyhteisön tai lasten hyvinvoinnissa havaittuihin huolenaiheisiin etsitään ratkaisuja yhdessä huoltajan kanssa.

Esiopetuksessa oppilashuolto on esiopetusyhteisössä työskentelevien ja oppilashuoltopalveluista vastaavien työntekijöiden tehtävä. Ensisijainen vastuu esiopetusyhteisön hyvinvoinnista on esiopetuksen henkilökunnalla. Oppilashuollon palveluita ovat psykologi- ja kuraattoripalvelut sekä terveydenhoitopalvelut, jotka järjestetään terveydenhuoltolain mukaisina ikäryhmälle suunnattuina neuvolapalveluina. Näiden asiantuntijoiden tehtävät liittyvät niin lapseen, lapsen kehitysympäristöihin kuin yhteistyöhön. Palveluja tarjotaan siten, että ne ovat helposti saatavilla. Palvelut järjestetään lain edellyttämässä määräajassa.

Lapsen huoltajalle annetaan tieto käytettävissä olevasta oppilashuollosta ja heitä ohjataan hakemaan tarvitsemiaan oppilashuollon palveluja. Lapsen ja huoltajan osallisuus oppilashuollossa, suunnitelmallinen yhteistyö ja oppilashuollosta tiedottaminen lisäävät oppilashuollon tuntemusta ja edesauttavat palveluihin hakeutumista. Eri ammattiryhmiin kuuluvien työntekijöiden keskinäinen konsultaatio on tärkeä työmenetelmä oppilashuollossa.

Oppilashuollon tavoitteet, tehtävät ja toteuttamisen periaatteet muodostavat esiopetuksesta toisen asteen koulutukseen ulottuvan jatkumon. Esiopetuksen ja muun varhaiskasvatuksen sekä perusopetuksen välinen vuorovaikutus on tärkeää pohdittaessa oppilashuollon toimintaa. Yhtenäiset käytännöt tukevat eri kehitysvaiheissa lapsen terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Oppilashuollon monialaisen yhteistyön rakenteita, muotoja ja toimintatapoja kehitetään esiopetusyhteisössä ja eri yhteistyötahojen kanssa. Kehittämistyö edellyttää oppilashuollon suunnitelmallista arviointia.

3.1. Yksilökohtainen oppilashuolto

Yksilökohtaisella oppilashuollolla tarkoitetaan lapselle annettavia terveydenhoitopalveluja, oppilashuollon psykologi- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä lasta koskevaa monialaista oppilas-huoltoa.

Yksilökohtaisen oppilashuollon tavoitteena on seurata ja edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja terveyttä. Esiopetuksen oppilashuollolla on tärkeä merkitys varhaisen tuen turvaamisessa ja ongelmien ehkäisyssä. Lasten yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä oppilashuollon tuen rakentamisessa että esiopetuksen arjessa. Tukitoimien kartoituksessa käytetään avuksi Tupu-lomaketta (liite 1).

Yksilökohtainen oppilashuolto perustuu aina huoltajan suostumukseen. Huoltajan osallisuutta tuetaan ja mielipiteitä kuullaan lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon toteuttamisessa. Lapsen osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on kunnioittavaa ja luottamuksellista. Oppilashuoltotyö järjestetään niin, että lapsi voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Työssä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säännöksiä.

Lapsen asian käsittely perustuu huoltajan suostumukseen. Huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia oppilashuollon yhteistyötahoja tai lapsen läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa lapsen asiassa tarpeellisiksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä lasta koskevan asian käsittelystä laaditaan oppilashuoltokertomus (liite 2). Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa oppilashuoltokertomukseen välttämättömät tiedot yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Kertomus laaditaan jatkuvaan muotoon, joka etenee aikajärjestyksessä.

Jos oppilashuoltokertomukseen sisältyviä tietoja annetaan sivulliselle on asiakirjaan on merkittävä mitä, kenelle ja miksi.

Oppilashuoltokertomukset sekä muut oppilashuollon tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä lasta koskevat asiakirjat tallennetaan oppilashuoltorekisteriin. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Oppilashuoltorekisteriin tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä lasta tai muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä.

Terveydenhuollon henkilöstö ja psykologi kirjaavat yksilökohtaisen oppilashuoltotyön säädetysti potilaskertomukseen ja muihin potilasasiakirjoihin. Oppilashuollon kuraattorit kirjaavat asiakastiedot kuraattorin asiakaskertomukseen.

Lapsen yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassapitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollosta vastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen oppilashuollon järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus saada ja luovuttaa toisilleen sekä lapsen opettajalle, rehtorille tai päiväkodin johtajalle ja opetuksen järjestäjälle lapsen opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön lapsen tai muiden lasten turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista lapsen sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos lapsi siirtyy toisen opetuksen järjestäjän opetukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä lapsen huoltajan suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää oppilashuollon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia oppilashuollon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle esi- tai perusopetuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden esi- tai perusopetuksen järjestäjän pyynnöstä.

3.2 Yhteisöllinen oppilashuolto

Oppilashuolto on tärkeä osa esiopetuksen toimintakulttuuria. Yhteisöllisessä oppilashuoltotyössä seurataan, arvioidaan ja kehitetään esiopetusyhteisön ja ryhmien hyvinvointia. Lisäksi huolehditaan esiopetusympäristön terveellisyydestä, turvallisuudesta ja esteettömyydestä. Yhteisöllisten toimintatapojen kehittämisessä tehdään yhteistyötä varhaiskasvatuksen, neuvolan sekä muiden kunnan lasten hyvinvointia edistävien viranomaisten ja toimijoiden kanssa.

Lasten ja huoltajien osallisuus ja kuulluksi tuleminen ovat yhteisöllisessä oppilashuollossa tärkeää ja hyvinvointia vahvistavaa. Yhteisöllinen oppilashuolto luo esiopetuksessa edellytyksiä yhteen-kuuluvuudelle, huolenpidolle ja avoimelle vuorovaikutukselle. Osallisuutta lisäävät

toimintatavat edesauttavat myös ongelmien ennalta ehkäisyä, niiden varhaista tunnistamista ja tarvittavan tuen järjestämistä.

Lapsella on oikeus turvalliseen oppimisympäristöön, joihin kuuluvat niin fyysinen, psyykinen kuin sosiaalinenkin turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on lasten ja henkilökunnan turvallisuuden varmistaminen kaikissa tilanteissa. Rauhallinen ilmapiiri edistää työrauhaa. Opetuksen järjestäjä laatii suunnitelman lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä osana yksikkökohtaista oppilashuoltosuunnitelmaa. Opettaja, päiväkodin johtaja tai rehtori ilmoittaa esiopetuksessa tai matkalla esiopetukseen tai kotiin tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta tai väkivallasta tilanteeseen osallistuneiden huoltajille.

Rakennuksesta sekä opetustiloista ja -välineistä huolehtiminen ylläpitää ympäristön terveellisyyttä ja turvallisuutta. Turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös esiopetuksen kuljetuksia, tapaturmien ehkäisyä ja tietoturvallisuutta koskevat toimintatavat. Kun esiopetus järjestetään koulussa, otetaan myös esiopetus huomioon kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä yhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

3.2.1 Turvallinen oppimisympäristö

Tulevan lukuvuoden esiopetuksen suunnittelu alkaa keväällä, kun esioppilaiden määrä on selvillä.

Esiopetusryhmät muodostetaan lasten kasvua ja oppimista tukeviksi riittävästä resursseista huolehtimalla.

Jokaiselle lapselle tehdään henkilökohtainen oppimissuunnitelma, joka turvaa lapselle parhaan mahdollisuuden kasvaa ja oppia. Suunnitelmaan kirjatut tavoitteet ohjaavat aikuisia rakentamaan oppimisympäristöjä, jotka vastaavat lasten kehitysvaihetta. Jatkuva havainnointi auttaa aikuisia muokkaamaan ympäristöä niin, että toimissa ja tehtävissä on sopivasti haastetta ja lapsen motivaatio työskentelyyn säilyy.

Syksyllä esiopetuksen alkaessa kirjataan lasten kanssa yhdessä sovitut esiopetuksen säännöt ja sopimukset ja asetetaan ne näkyville esiopetustilaan. Sovituista säännöistä tiedotetaan huoltajille.

Jokaiselle esioppilaalle tehdään syksyllä lähtötasokartoitus lapsen senhetkisten tietojen ja taitojen kartoittamiseksi. Henkilökunta tutustuu lapseen ja havainnoi häntä yksilönä ja ryhmän jäsenenä. Havaintojen pohjalta suunnitellaan toimintaa ja muokataan oppimisympäristöä.

Esiopetus perustuu positiiviseen pedagogiikkaan, jossa huomio kiinnitetään lapsen osaamiseen ja onnistumiseen. Lapsi hyväksytään kaikkine tunteineen, vaikka hänen tekojaan ei aina hyväksytäkään. Kaikkia kunnioittavassa ilmapiirissä ei sallita kiusaamista. Joroisten kunnan varhaiskasvatuksessa toimitaan ”Ei kiusata!” – suunnitelman mukaisesti.

Jos esiopetuksen henkilökunnalla herää huoli liittyen lapsen kasvuun, kehitykseen tai perheen tilanteeseen, otetaan asia välittömästi puheeksi perheen kanssa. Yhdessä pohditaan, millaista apua tai tukea lapsi tai perhe tarvitsee.

Yhdessä aika

Joroisissa on käytössä monitoimijainen yhteistyömalli, jossa keskeistä on ammatillisen asiantuntemuksen ja voimavarojen yhdistäminen lasten ja perheiden kokonaisvaltaiseksi auttamiseksi. Yhdessä ajan tavoitteena on muodostaa yhteinen ymmärrys perheen elämäntilanteen kokonaisuudesta ja tunnistaa perheen arjesta asiat, joihin yhdessä puntaroidaan ratkaisuja ja vaihtoehtoja.

Yhdessä aika kutsutaan koolle tilanteissa, joissa perheen lähityöntekijä tunnistaa perheen kanssa käydyn keskustelun jälkeen, että perheen tilanne on moniulotteinen/epäselvä ja siinä tarvitaan yhteistä pohdintaa tilanteen ratkaisemiseksi. Myös perhe voi ottaa asian puheeksi arjen verkoston toimijan kanssa sekä tunnistaa perheensä tilanteen tarvitsevan Yhdessä ajan koolle kutsumista. Yhdessä aika on kutsuttavissa koolle silloin kun lapsi/perhe ei ole varhaisen tai erityisen tuen palveluissa. Perhekeskusverkoston toimijoista kuka tahansa voi kutsua perhekeskustimista sopivat henkilöt Yhdessä ajalle perheen kanssa.

Mikäli lapsella/perheellä on keskustelussa esiin nousseiden asioiden osalta asiakkuus varhaisen tai erityisen tuen palveluissa, lähityöntekijä sopii asiasta perheen kanssa ja kutsuu koolle monitoimijaiseen yhteistyöhön tarvittavat työntekijät perheen jo olemassa olevasta verkostosta (kunnan, järjestöjen ja seurakuntien toimijat).

Lapset puheeksi

Joroisten varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa on käytössä Lapset puheeksi -menetelmä, joka on osa monitoimijaista yhteistyömallia.

Mieli ry:n Lapset puheeksi (Lp) -menetelmän avulla rakennamme huoltajien, esiopetuksen henkilöstön ja lapsen välille yhteistä ymmärrystä arjesta. Menetelmän tavoitteena on kohdata kaikki perheet ja erityisesti ne, joilla on tapahtunut elämässä muutoksia. Lapset puheeksi -menetelmä tarjoaa mahdollisuuden pohtia yhdessä perheen muuttunutta arkea ja muutosten keskellä pärjäämistä. Lp -keskustelu on kehitetty vahvistamaan vanhemmuutta, lapsen ja vanhemman myönteistä suhdetta sekä lapsen turvallista ja sujuvaa arkea kotona ja esiopetuksessa.

Keskustelussa käydään perheen ja lapsen arkisia asioita läpi ammattilaisen kanssa yhdessä. Vanhempi saa itse tuoda keskusteluun niitä asioita, jotka hän kokee tärkeäksi. Teemat liittyvät lasten arkeen kotona, esiopetuksessa ja vapaa-aikana, kaveri -ja muihin ihmissuhteisiin. Keskustelun tarkoituksena on tehdä näkyväksi arjen moninaisuus, sen monipuoliset vahvuudet ja mahdolliset haavoittuvuudet. Keskustelussa suunnitellaan ja sovitaan arkisista toimista, joilla ylläpidetään ja vahvistetaan perheen pärjäävyyttä. Perheen niin halutessa keskusteluja voidaan järjestää monia ja mukaan voidaan pyytää muita perheelle tärkeitä ihmisiä, kuten arjessa läsnä olevia sukulaisia, ystäviä tai perhettä tukevia ammattilaisia.

Tarjoamme lapset puheeksi -keskustelua huoltajille syksyn esiopetussuunnitelma-keskustelun yhteydessä sekä matalalla kynnyksellä tarpeen mukaan. Perhe voi myös itse pyytää lapset puheeksi -keskustelua.

Mikäli huoltajat eivät ole halukkaita yhteistyön keinoin hakemaan apua lapsen tai perheen tilanteeseen, on henkilökunta velvollinen tekemään lastensuojeluilmoituksen tuen tarpeen selvittämiseksi.

Esiopetuksen työntekijät ovat velvollisia salassapitosäännösten estämättä viipymättä ilmoittamaan kunnan sosiaalihuollosta vastaavalle toimielimelle, jos he ovat tehtävässään saaneet tietää lapsesta, jonka hoidon ja huolenpidon tarve, kehitystä vaarantavat olosuhteet tai oma käyttäytyminen edellyttää mahdollista lastensuojelun tarpeen selvittämistä. Ennen lastensuojeluilmoituksen tekemistä, varhaiskasvatuksen työntekijät keskustelevat huoltajien kanssa.

Mikäli esiopetuksen työntekijöille herää epäily kaltoinkohtelusta, ovat he velvollisia ilmoittamaan sekä lapseen kohdistuneesta pahoinpitelyepäilystä että lapseen kohdistuneesta seksuaalisen hyväksikäytön epäilystä lastensuojelun lisäksi suoraan poliisille. Näissä tapauksissa ilmoituksesta ei saa kertoa perheelle. Perheeseen yhteyttä ottaa poliisi. Kaltoinkohtelu voi olla fyysistä pahoinpitelyä, psyykkistä väkivaltaa, seksuaalista hyväksikäyttöä tai puutteellista hoitoa. Epäily kaltoinkohtelusta voi herätä lapsen tai jonkun muun henkilön kertomana, piirtämänä tai kirjoittamana, lapsen käytöksestä, vammasta tai muusta löydöksestä.

Päiväkodeissa on turvallisuussuunnitelma, josta löytyy ohjeistus lasten suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä, toimintaohjeet äkillisiä kriisi- ja uhkatilanteita varten, suunnitelma ympäristön valvontaan sekä ohjeet tapaturmatilanteessa toimimiseen ja lapselle annettavaan lääkehoitoon.

3.2.2 Yhteistyö huoltajien kanssa

Lapsen esiopetukseen tutustumisen yhteydessä järjestetään vanhemmille tiedotustilaisuus esiopetuksen yleisistä periaatteista ja tulevan lukuvuoden käytännön järjestelyistä. Vanhemmilta kysytään toiveita ja ajatuksia kirjallisesti tai suullisesti.

Syksyllä esiopetuksen alkaessa järjestetään vanhempainilta, jossa vanhemmat saavat tietoa sekä yleisistä että lasten kanssa sovitusta ryhmää koskevista säännöistä ja sopimuksista. Joroisten kunnan esiopetussuunnitelma ja oppilashuoltosuunnitelmaan huoltajat voivat tutustua Joroisten kunnan nettisivuilla. Esiopetuksen vuosisuunnitelma on luettavissa Wilmassa.

Perheille järjestetään toiminnallisia tapahtumia vuosisuunnitelman mukaisesti.

Jokaiselle esioppilaalle tehdään syksyllä henkilökohtainen oppimissuunnitelma, joka kirjataan Wilmaan. Suunnitelman tekemiseen, toteuttamiseen ja arviointiin osallistuvat lapsi, huoltajat sekä esiopettaja. Suunnitelmaa arvioidaan aina tarvittaessa, mutta vähintään vuoden alussa ja keväällä.

Huoltajien kanssa keskustellaan päivittäin lasta tuotaessa ja haettaessa tai tarvittaessa reissuvihkon /Wilman välityksellä. Huoltajat ilmoittavat lapsen poissaolosta mahdollisimman pian esiopetus-paikkaan.

3.3 Erityisopetus esiopetuksessa

Joroisissa esiopetusta toteutetaan inklusiivisen periaatteen mukaisesti. Tuki annetaan lapselle lähipäiväkodissa erilaisin joustavin järjestelyin. Erityisopetuksen tavoitteena on lapsen tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen ja edistäminen. Se sisältää oppimisvaikeuksien ennaltaehkäisyä, varhaisen tunnistamisen ja kuntouttamiseen liittyvät toimet. Lapsella voi ilmetä tuen tarvetta oppimisvalmiuksissa, fyysisessä kehityksessä, motorikassa, kielen ja kommunikation alueella, tarkkaavuudessa, sosiaalisella, emotionaalilla tai kognitiivisella alueella.

Esiopetuksessa erityisopettajan palveluita antavat alakoulujen erityisopettajat. Erityisopettaja vastaa tuen arvioinnista, suunnittelusta ja toteutuksesta yhteistyössä esiopettajien kanssa. Erityisopetusta annetaan pääsääntöisesti pienryhmissä. Erityisopettajan työhön kuuluu myös henkilöstön konsultointia ja yhteistyötä huoltajien ja eri tahojen kanssa.

Esiopetuksessa lapset kuuluvat perusopetuslain mukaisen kasvun ja oppimisen tuen piiriin. Lapsi voi esiopetuksessa saada yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tuen antamisesta vastaavat yhteistyössä ryhmässä toimivat varhaiskasvatuksen opettajat, varhaiskasvatuksen erityisopettajat ja alakoulujen erityisopettajat. Lapselle annetaan tehostettua tukea silloin, kun yleinen tuki ei riitä. Tehostettua tukea varten tehtävä oppimissuunnitelma perustuu pedagogiseen arviointiin. Tehostetun tuen aikana lapselle järjestettävä tuki kirjataan lapsen oppimissuunnitelmaan. Erityisen tuen päätöksen jälkeen lapselle laaditaan henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS). Erityisen tuen tehtävänä on antaa lapselle kokonaisvaltaista suunnitelmallista kasvun ja oppimisen tukea sekä edistää hänen oppimisvalmiuksiaan. Lapsen ollessa esiopetuksen lisäksi täydentävässä varhaiskasvatuksessa, tehdään tehostetusta tai erityisestä tuesta erillinen hallinnollinen päätös varhaiskasvatusajan osalta. Tämä kirjataan lapsen esiopetussuunnitelmaan.

3.4. Opiskeluhoolto esiopetuksessa

Esiopetuksen opiskeluhoollolla tarkoitetaan lapsen hyvän oppimisen, hyvän psyykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä. Lapsella on oikeus saada maksutta opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää. Esiopetuksen opiskeluhoolto koskee myös pidennetyn oppivelvollisuuden piirissä olevia lapsia.

Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä koko esiopetusyhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona. Tämän lisäksi lapsilla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon. Opiskeluhooltoja toteutetaan yhteistyössä lapsen ja hänen huoltajansa kanssa ottaen huomioon lapsen ikä ja edellytykset. Opiskeluhooltoja järjestetään monialaisessa yhteistyössä opetustoimen ja sosiaali- ja terveystoimen kanssa siten, että siitä muodostuu toimiva ja yhtenäinen kokonaisuus. Opiskeluhooltoja ohjaavat luottamuksellisuus, kunnioittava suhtautuminen lapseen ja huoltajaan sekä heidän osallisuutensa tukeminen.

Esiopetuksessa toimii yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä. Yksikkökohtainen opiskeluhooltoryhmä on moniammatillinen ja siihen kuuluvat päiväkodin johtajan lisäksi varhaiskasvatuksen erityisopettajat terveydenhoitaja, koulupsykologi ja kuraattori (mahdollisesti myös sosiaalityöntekijä). Opiskeluhooltoja toteutetaan ensisijaisesti ennaltaehkäisevänä, yksikön opiskeluhooltoja kehittävänä ja koko päiväkodin esiopetusta tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoollona.

Esiopetuksessa yksilöllinen opiskeluhooltoryhmä kutsutaan koolle tarvittaessa.

Asiantuntijaryhmä kootaan yksittäisen lapsen tai lapsiryhmän tuen tarpeen selvittämiseksi ja opiskeluhoollon palvelujen järjestämiseksi. Ryhmän kokoa opetushenkilöstön tai opiskeluhoollon palveluiden edustaja. Monialainen kokoonpano perustuu tapauskohtaiseen harkintaan ja käsiteltävään asiaan. Asiantuntijoiden nimeäminen ryhmän jäseniksi edellyttää huoltajan kirjallista suostumusta. Esiopetuksessa opiskeluhoolto noudattaa toimintamalleja, jotka on kuvattu tarkemmin Koulujen konstit -ohjekirjassa.

3.5. Yhteistyö siirtymävaiheessa

Siirtyminen kotoa tai aiemmasta varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta kouluun on lapselle tärkeä elämäntapa. Onnistunut siirtyminen edistää lapsen turvallisuuden tunnetta ja hyvinvointia sekä hänen kasvu- ja oppimisedellytyksiään. Tavoitteena on tehdä siirtymävaiheet lapselle ja perheelle mahdollisimman sujuviksi ja joustaviksi. Siirtymävaiheiden käytäntöjen tulee olla suunnitelmallisia.

3.5.1 Varhaiskasvatuksesta esiopetukseen

Edellisenä keväänä ennen esiopetuksen alkamista tulevat esiopettajat saavat oikeuden tutustua Wilmassa oleviin tulevien esioppilaiden varhaiskasvatussuunnitelmiin. Esiopetuksen henkilökunta kutsuu koolle tiedonsiirtopalaverin, johon osallistuvat päiväkodin johtaja, varhaiskasvatuksen opettajat, tulevat esiopettajat, neuvolan terveydenhoitaja, varhaiskasvatuksen erityisopettaja sekä kuraattori/sosiaalityöntekijä. Palaverissa käsitellään esiopetuksen järjestämisen kannalta olennaisista asioista.

Esiopetuksen, varhaiskasvatuksen ja alkuopetuksen henkilökunta suunnittelevat esiopetusvuodelle yhteistä toimintaa, joka kirjataan vuosisuunnitelmaan.

3.5.2 Esiopetuksesta alkuopetukseen

Keväällä ennen esiopetuksen päättymistä tulevat alkuopettajat saavat oikeuden tutustua Wilmassa oleviin tulevien ekaluokkalaisten oppimissuunnitelmiin. Keväällä koulun henkilökunta kutsuu koolle tiedonsiirtopalaverin, johon osallistuvat yhtenäiskoulun rehtori, tulevat alkuopettajat, koulu- terveydenhoitaja, erityisopettaja sekä kuraattori/sosiaalityöntekijä. Palaverissa käsitellään alkuopetuksen järjestämisen kannalta olennaisista asioista.

Esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilökunta suunnittelevat esiopetusvuodelle yhteistä toimintaa, joka kirjataan vuosisuunnitelmaan.

4. LUKIO KOULUTUS

Lukiokohtaisesta opiskeluhooltotyöstä vastaa lukion rehtori

Lukion opiskeluhooltoryhmä vastaa opiskeluhoollon suunnittelusta, kehittämisestä, toteuttamisesta ja arvioinnista. Ryhmän tehtävä on yhteisön hyvinvoinnin ja turvallisuuden edistäminen ja muun yhteisöllisen opiskeluhoollon kehittäminen ja toteuttaminen. Ryhmä on monialainen ja sen käytännön toiminnasta vastaa vastuuopettaja. Lukiossamme tähän ryhmään kutsutaan: Ryhmänohjaajat, rehtori, vastuuopettaja, etsivä nuorisotyöntekijä, erityisopettaja, psykologi, terveydenhoitaja, kuraattori, opinto-ohjaaja, opiskelijakunnan edustaja(t). Yhteisöllinen opiskeluhooltoryhmä kokoontuu vähintään kaksi kertaa lukuvuodessa.

Lukioyhteisön ja opiskeluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden tarkastus (Terveysneuvottolaki), joka on tehty vuonna 2015 ja päivitetään 3 vuoden välein. Lisäksi lukiossamme toimii lukiolaisille suunnattu osuuskunta, joka auttaa opiskelijoita kehittymään ja toimimaan paremmin laajemman yhteisön jäsenenä, sekä tukee osaltaan lukiossa toimivaa opiskelijakuntaa.

Opiskelijakunta toimii yhdessä opettajakunnan ja muun henkilökunnan kanssa parantaakseen yhteisöllisyyttä, opiskelijakunnan kanssa mietitään myös jatkuvasti mahdollisuuksia ottaa huomioon opiskelijoiden toiveita muiden yleisten tilojen osalta. Vuosittain järjestetään ryhmäytymispäivä lukion ykkösille ja mahdollisuuksien mukaan, kyseisen päivän toimintaan otetaan mukaan koko lukio.

Opiskeluun osallistumisen seuraamisen ja yksilöllisen opiskeluhoollon käytänteet on esitetty erillisissä ohjeissa, opinto-oppaassa ja muissa opetussuunnitelman kohdissa.

4.1 Yksilökohtainen opiskeluhoolto

Yksilökohtaisella opiskeluhoollolla tarkoitetaan opiskelijalle annettavia terveydenhuollon palveluja, opiskeluhoollon psykologi-, psyykkari- ja kuraattoripalveluja sekä yksittäistä opiskelijaa koskevaa monialaista opiskeluhoolltoa. Terveysneuvottolossa toteutettavat laajat terveystarkastukset sekä muut määräaikaistarkastukset ovat osa yksilöllistä opiskeluhoolltoa.

Yksilökohtaisen opiskeluhoollon tavoitteena on seurata ja edistää opiskelijan kokonaisvaltaista kehitystä, terveyttä, hyvinvointia ja oppimista. Tärkeätä on myös varhaisen tuen turvaaminen ja ongelmien ehkäisy. Opiskelijoiden yksilölliset edellytykset, voimavarat ja tarpeet otetaan huomioon sekä opiskeluhoollon tuen rakentamisessa että lukion arjessa.

Yksilökohtainen opiskeluhoolto perustuu aina opiskelijan ja tarpeen niin vaatiessa huoltajan suostumukseen. Opiskelijan osallisuus, omat toivomukset ja mielipiteet otetaan huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti. Vuorovaikutus on avointa, kunnioittavaa ja luottamuksellista. Työ järjestetään niin, että opiskelija voi kokea tilanteen kiireettömänä ja hän tulee kuulluksi. Opiskeluhooltotyössä noudatetaan tietojen luovuttamista ja salassapitoa koskevia säädöksiä. Asian käsittely myös yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa asiantuntijaryhmässä ja ryhmän kokoonpano perustuu opiskelijan tai tarvittaessa huoltajan suostumukseen. Opiskelijan tai huoltajan yksilöidyllä kirjallisella suostumuksella asian käsittelyyn voi osallistua tarvittavia opiskeluhoollon yhteistyötahoja tai opiskelijan läheisiä. Ryhmän jäsenillä on lisäksi oikeus pyytää neuvoa opiskelijan asiassa tarpeelliseksi katsomiltaan asiantuntijoilta.

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan opiskeluhoitokertomus. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomuksen. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet. Ryhmä nimeää keskuudestaan vastuuhenkilön. Vastuuhenkilö tiedottaa opetuksen järjestämiseen liittyvät asiat ja sovitut järjestelyt tarvittaville tahoille.

Yksittäistä opiskelijaa koskevan asian käsittelystä asiantuntijaryhmässä laaditaan monialaisen asiantuntijaryhmän pöytäkirja. Ryhmän vastuuhenkilö kirjaa yksilökohtaisen opiskeluhoitokertomuksen ja toteuttamiseksi välttämättömät tiedot monialaisen asiantuntijaryhmän pöytäkirjaan. Kirjauksia voivat tehdä myös muut asiantuntijaryhmän jäsenet.

Jos sivulliselle annetaan monialaisen asiantuntijaryhmän pöytäkirjaan sisältyviä tietoja, asiakirjaan on lisäksi merkittävä mitkä tiedot, kenelle sivulliselle ja millä perusteella tietoja on luovutettu.

Monialaisen asiantuntijaryhmän pöytäkirja sekä muut opiskeluhoitokertomuksen tehtävissä laaditut tai saadut yksittäistä opiskelijaa koskevat asiakirjat tallennetaan opiskeluhoitokertomukseen. Opetuksen järjestäjä vastaa henkilötietojen käsittelystä ja ylläpitää edellä mainittua rekisteriä. Opeteluhoitokertomukseen tallennetut tiedot, jotka koskevat yksittäistä opiskelijaa taikka muuta yksityistä henkilöä, ovat salassa pidettäviä. Monialaisen asiantuntijaryhmän pöytäkirjat laaditaan liitteenä olevan rungon mukaisesti ja säilytetään rekisteriselosteessa kuvatulla tavalla. Opiskelija ja asian käsittelystä mukana olleet sitoutuvat yhteisesti sovituihin toimenpiteisiin. Rekisterin säilyttämisestä vastaa rehtori. Kunnassa on käytössä yhteinen lomake opiskeluhoitokertomusta varten. Lomake löytyy Wilmasta.

Opetushenkilöstöä on tiedotettava opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömistä tiedoista, esim. opinto-ohjaajaa liittyen yhteishakuun. Hoitajien tulee pääsääntöisesti olla tietoisia asiasta. Monialaisen asiantuntijaryhmän jäsenten on oltava tietoisia, mitkä järjestelyt vaativat rehtorin päätöksen. Hoitajille ja opiskelijalle ei voi luvata mitään sellaista, mikä edellyttää rehtorin päätöstä. Mitään rehtorin päätöstä edellyttämää toimintatapaa ei voida myöskään ottaa käyttöön ilman, että päätös on tehty. Mikäli kyseessä on kiusaaminen tai asia, joka rehtorin on tarpeellista tietää tehtävänsä hoidon vuoksi, informoivat aineenopettaja tai ryhmänohjaaja häntä aina välittömästi.

Opiskelijan sairauden hoito järjestetään lukiossa kotoa tulleiden ohjeiden mukaisesti silloin kun nuori on koulukuntoinen. Lääkitys järjestetään tarvittaessa myös kotoa tulleiden ohjeiden mukaisesti. Sairaana opiskelijan hoidon ja lääkityksen vastuuhenkilö lukiolla on terveydenhoitaja tai muu koulutettu ja valtuutettu henkilö.

Erityinen tuki

Monialaisessa asiantuntijaryhmässä käsitellään opiskeluhoitokertomuksellisia asioita. Joskus opiskeluhoitokertomuksellisia ja pedagogisia asioita on vaikea erottaa käsiteltäväksi erillisiksi kokonaisuuksiksi. Jos opiskeluhoitokertomuksellinen asia on sellainen, että se vaikuttaa suoraan pedagogiikkaan tai päinvastoin, voi näitä asioita käsitellä samassa tapaamisessa. Tärkeää huomioida, että asian käsittelystä tehdään kirjaukset sekä pedagogisiin asiakirjoihin että opiskeluhoitokertomukseen.

4.2 Yhteistyö opiskelijoiden ja heidän huoltajien kanssa

Lukio huolehtii siitä, että vanhemmat tietävät, kehen lukiossa tulee ottaa yhteyttä, jos heillä herää huoli oman nuorensa tilanteesta lukiossa tai kotona. Ensisijaisesti huoltajan tulee ottaa yhteyttä ryhmänohjaajaan, joka ottaa yhteyttä opiskeluhuoltohenkilöstöön. Yksilökohtaisen opiskeluhuollon suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa hyödynnetään lukiolta, huoltajilta, oppilailta sekä eri sidosryhmiltä mahdollisesti saatavaa palautetta. Kouluterveyskyselyn tulosten pohjalta toteutetaan korjaavia toimenpiteitä. Muita palautteenkeruuforumia ovat esimerkiksi vanhempainillat, -toimikunnat, -yhdistykset, opiskelijakunnat sekä erilaiset kuulemistilaisuudet. Myös oppilaille ja huoltajille suunnattuja suoria kyselyitä (esim. Wilman kautta) on mahdollista toteuttaa.

Lukio ja koti yhteistyössä kannustavat opiskelijaa kertomaan huolistaan aikuiselle joko lukiossa tai kotona.

Vanhempia ja oppilaita kehoitetaan ottamaan yhteyttä lukiolle, jos he haluavat, että lukio nostaa jonkin tärkeän teeman yhteisesti käsiteltäväksi

5. OPPIMISEN JA OPISKELUHUOLLON TUKITOIMET

5.1. Opetuksen yleinen tuki, tehostettu ja erityinen tuki

Yleinen tuki käsittää kaikille oppilaille kuuluvan oppilaanohjauksen, opiskeluhuollon, huoltajien kanssa tehtävän yhteistyön, kerhotoiminnan sekä aamu- ja iltapäivätoiminnan ja kouluruokailun. Opettajalla on vastuu opetusryhmän ja sen jokaisen oppilaan erilaisten lähtökohtien ja tarpeiden huomioon ottamisesta opetuksessa.

Oppimista tuetaan opettajien välisellä yhteistyöllä, monipuolisilla pedagogisilla menetelmillä ja työskentelytavoilla. Samanaikaisopetus, tiimiopetus, joustavat ryhmittelyt, eriyttäminen, tukiovetus, osa-aikainen erityisopetus, vuosiluokkiin sitomaton opetus, oppimisympäristöjen muuntelu ja oppimateriaalien monipuolinen käyttö ovat koulun keinoja tukea oppilaan oppimista. Erityisopettajan konsultoiva työ tukee luokan- ja aineenopettajan työtä.

Tehostetun tuen avulla tuetaan oppimista ja kasvua sekä ehkäistään oppilaan oppimiseen, sosiaaliseen vuorovaikutukseen tai kehitykseen liittyvien ongelmien kasvamista, monimuotoistumista ja kasautumista. Tehostettua tukea annetaan oppilaalle, joka tarvitsee oppimisessaan ja koulunkäynnissään säännöllistä tukea tai samanaikaisesti useita tukimuotoja. Erityisopettajan rooli tuen suunnittelussa on tärkeä. Tehostetun tuen piiriin siirtyminen tehdään pedagogisen arvion pohjalta, joka on laadittu moniammatillisesti.

Tehostetun tuen suunnittelun ja seurannan välineenä on **oppimissuunnitelma**.

Oppimissuunnitelmaan kirjataan esiopetuksessa oppimisympäristöön liittyvät muutostarpeet sekä opetukseen osallistumisen edellyttämät tuki- ja opiskeluhuoltopalvelut, niistä vastaavat tahot sekä edistymisen seuranta ja arviointi. Perusopetuksessa oppimissuunnitelma on suunnitelma oppilaan opinto-ohjelman toteuttamiseksi. Suunnitelmaan kirjataan oppiaineet ja aineryhmät, joita oppilas opiskelee lukuvuoden aikana. Tehostetun tuen vaiheessa ei oppiaineiden oppimääriä yksilöllistetä.

Oppimissuunnitelmassa kuvataan mahdolliset tukitoimet kuten tukiopetus, osa-aikainen erityisopetus, menetelmät, työskentelytavat ja opiskeluhuollon palvelut. Keskeistä on yhteistyö oppilaan huoltajan, opettajien ja koulun muiden asiantuntijoiden välillä.

Erityinen tuki suunnataan oppilaalle, jolle tehostetun tuen ja oppimissuunnitelman tukitoimet ovat riittämättömät. Erityinen tuki edellyttää aina erityisen tuen **päätöksen tekemistä**. Päätös erityisestä tuesta on aina hallinnollinen päätös. Päätöksessä määritellään oppilaan koulupaikka tai muu opetuksen järjestämispaikka sekä resurssit, kuten avustaja- tai muut opiskeluhoitopalvelut ja tarvittaessa yksilölliset oppimäärät oppiaineisiin.

Jokaiselle erityisen tuen piiriin kuuluvalle oppilaalle laaditaan **henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskeva suunnitelma (HOJKS)**, on oppilaan oppimiseen ja kehitykseen liittyvä tavoitesuunnitelma sekä suunnitelma pedagogisista menetelmistä ja muista tarvittavista tukitoimista.

Ennen erityisen tuen päätöksen tekoa laaditaan päätöksenteon pohjaksi pedagoginen selvitys, neuvotellaan huoltajan kanssa ja käsitellään erityisen tuen päätöksen keskeiset perustelut moniammatillisessa opiskeluhoitoryhmässä salassapitoa koskevat säännökset huomioonottaen.

Tukiopetus (perusopetuslaki 16 §, 16a§)

Erityisopetus (perusopetuslaki 17 §, 17a§, 18 §, 31 §)

Opetuksen ja tuen järjestämisen lähtökohtana ovat sekä opetusryhmän että kunkin oppilaan vahvuudet ja oppimis- ja kehitystarpeet. Jokaisella oppilaalla tulee olla mahdollisuus omista lähtökohdistaan käsin kiinnittyä kouluyhteisöön, onnistua oppimisessa, kehittyä oppijana sekä kasvaa ja sivistyä ihmisenä. Opetus ja kasvatusta tulee järjestää yhteistyössä kotien ja huoltajien kanssa siten, että jokainen oppilas saa oman kehitystasonsa ja tarpeidensa mukaista opetusta, ohjausta ja tukea. Huoltajalla on ensisijainen vastuu lapsensa kasvatuksesta ja lapsensa oppivelvollisuuden suorittamisesta. Koulu tukee kotien kasvatustehtävää ja vastaa oppilaan kasvatuksesta ja opetuksesta kouluyhteisön jäsenenä.

Lapsella on oikeus saada riittävää kasvun ja oppimisen tukea heti tuen ilmetessä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia, että oppilaan oikeus tukeen voi toteutua käytännössä, mm. määrittelemällä tuen tarpeen toteuttamiseen ja tuen toteuttamiseen liittyvät vastuut ja työnjako. Tuen oikea-aikaisuus sekä tuen oikea taso ja muoto ovat ratkaisevia oppimisen ja kehityksen turvaamiseksi. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa. Opetusjärjestelyjen ja oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjännitteisesti suunniteltua ja tuen tarpeen mukaan asteittain vahvistuvaa. Tukimuotoja käytetään sekä yksittäin että yhdessä toisiaan täydentävinä.

Tuki muodostaa suunnitelmallisen jatkumon. Yleinen, tehostettu ja erityinen tuki annetaan oppilaalle omassa lähikoulussa erilaisin joustavin järjestelyin, ellei tuen antaminen välttämättä

edellyttä oppilaan siirtämistä toiseen opetusryhmään. Sivistysjohtaja tekee päätöksen lähikoulupaikan muutoksesta tapauskohtaisesti vanhempien hakemuksesta.

Lapsen siirtyessä varhaiskasvatuksesta esiopetukseen ja esiopetuksesta perusopetukseen huolehditaan tuen jatkumisesta nivelvaiheessa. Sama koskee oppilaan siirtymistä perusopetuksesta toiselle asteelle tai siirryttäessä koulusta toiseen.

Ensimmäisten vuosiluokkien aikana jatketaan esiopetuksen aikana syntynyttä yhteistyötä. Erialaista kodin ja koulun välistä yhteistyötä tulee kehittää koko perusopetuksen ajan, erityisesti siirtymävaiheissa. Vastuu kodin ja koulun yhteistyön edellytysten kehittämisestä on opetuksen järjestäjällä. On tärkeää, että huoltajilla on mahdollisuus osallistua koulun kasvatustyön tavoitteiden asettamiseen, suunnitteluun ja arviointiin yhdessä opettajien ja oppilaiden kanssa niin yhteisö- kuin yksilötasolla.

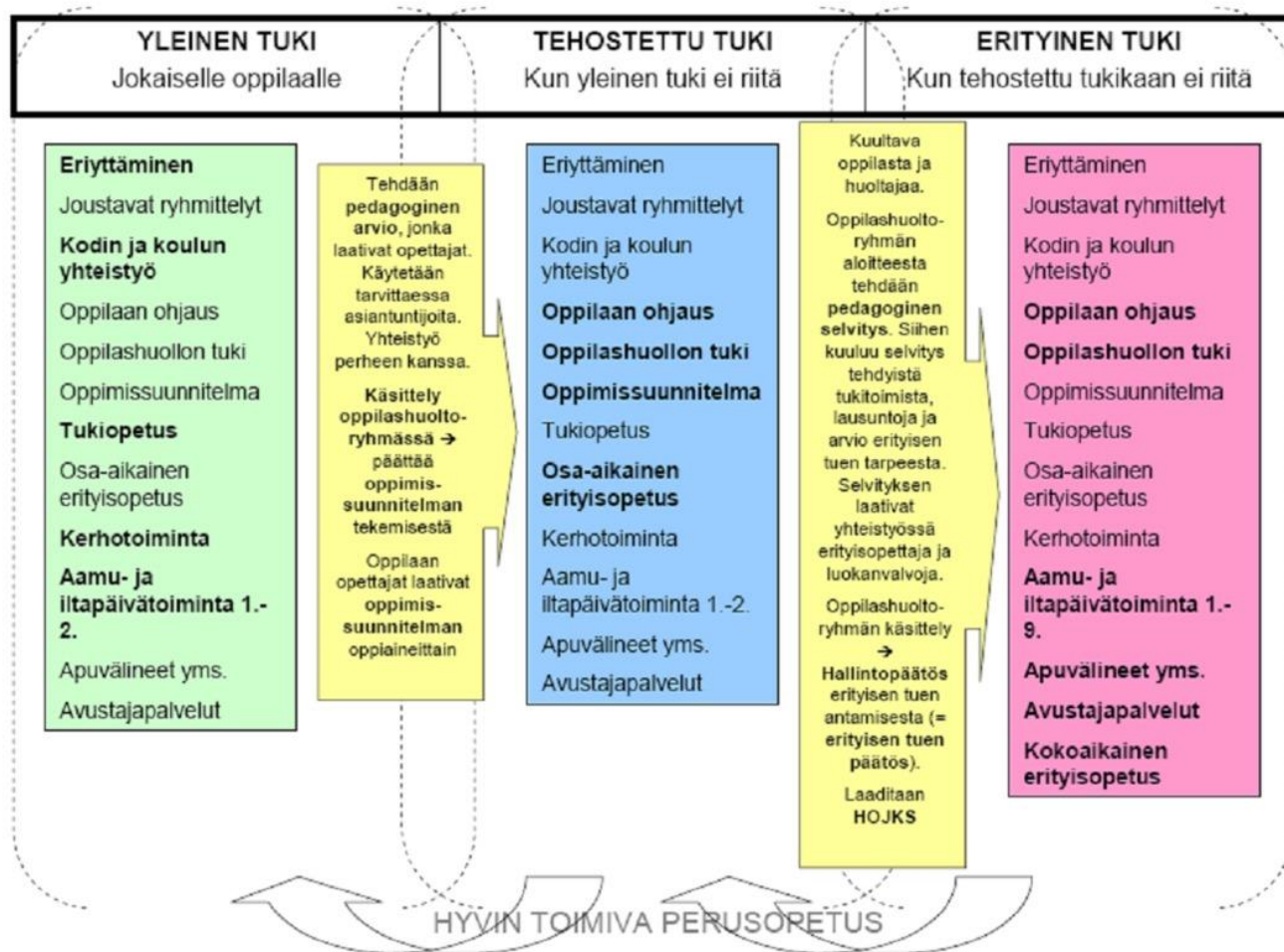
Jokaisella koululla toimii säännöllisesti moniammatillinen, koulukohtaiset tarpeet huomioiva yhteisöllinen opiskeluhoitoryhmä. Opiskeluhoitoryhmään kuuluu ammattihenkilöitä koulusta/päiväkodista, terveydenhuollosta ja sosiaalitoimesta. Ryhmän toimintaa sitoo vaitiolovelvollisuus. Opiskeluhoitoryhmä ottaa yhteyttä oppilaan vanhempiin tai vanhemmat voivat ottaa yhteyttä opiskeluhoitoryhmään.

Opiskeluhoitotyössä pääpaino tulee olla varhaisessa puuttumisessa ja ennaltaehkäisyssä ja tavoitteena on oppilaan tasapainoisen kasvun tukeminen. Tavoitteena on myös saada selvitettyksi ja yhteen sovitetuksi mahdollisimman hyvin ja nopeasti lapsen tuen tarve ja käytettävissä olevat tiedot, taidot ja voimavarat asian auttamiseksi.

Oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin ongelmissa ja tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa huoltajien kuuleminen ja mukaanotto moniammatilliseen yhteistyöhön on välttämätöntä. Alla kuvassa on havainnollistettu kolmiportaista tukijärjestelmää. Tuki on monipuolista, joustavaa ja oppilaan yksilöllistä lähtökohdista ja tarpeista rakentuvaa. Oppilaan tarvitseman

tuen määrä ja intensiteetti voi vaihdella koulupolun aikana, joten tuen määrää ja laatua tulee voida lisätä tai vähentää joustavasti. Liikettä tapahtuu molempiin suuntiin.

Yleisen ja tehostetun tuen tukipaketti – Peda.net

KUVA 1. KESKI-SAVON OPS 2016, JOROINEN

5.2. ProKoulu (Positiivisesti Ryhmässä Oppiva koulu)

Systemaattinen arviointi-, tuki- ja palautejärjestelmä on tärkeä ongelmien ennaltaehkäisy, varhaisen tunnistamisen ja tukitoimien onnistumisen kannalta. Joroisissa vastataan käyttäytymisen ja tunne-elämään liittyviin haasteisiin Prokoulu- toimintamallilla. Käyttäytymiseen ja tunne-elämään liittyvien oppimistarpeiden arviointi ei ole ollut Suomen kouluissa systemaattista ja osa oppilaista, joilla on ollut käyttäytymisen ja tunne-elämänongelmia, ei ole saanut tarvitsemaansa tukea. Tämän lisäksi arviointi- ja puuttumiskeinot ovat olleet hyvin ongelmakeskeisiä. Joroisissa on pyritty vastaamaan edellä mainittuihin haasteisiin Prokoulu- toimintamallilla. Joroisten kummatkin peruskoulut toteuttavat Prokoulu -toimintamallia.

Prokoulu -toimintamalli perustuu käyttäytymispsykologiseen teoriaan, jonka mukaan käyttäytymisen ja tunne-elämän hallinnan taidot, kuten muutkin taidot, ovat harjoiteltavia ja opittavia taitoja.

Oppilaiden kannustaminen ja positiivisen palautteen antaminen ovat Prokoulu- toiminnan ydin. Toiminnan päämääränä on vaikuttaa koulun toimintaan niin, että kaikkien oppilaiden on helpompi toimia ja oppia koulussa.

Seuraavassa on esitelty toivotun käyttäytymisen tuen vaiheet Prokoulussa.

5.3. Suomi toisena kielenä (S2)

Maahan muuttavat oppilaat / huoltajat ottavat ensisijaisesti yhteyttä Joroisten yhtenäiskouluun, jossa käynnistetään oppilaan tilanteen kokonaisarviointi. Selvitetään; voidaanko oppilas kielellisten, oppimisvalmiuksien ja koulutaidollisen osaamisen pohjalta sijoittaa suoraan ikätasoaan vastaavalle luokalle (maahanmuuttajaoppilaat sijoitetaan pääasiassa ikätasoaan vuotta alemmalle luokalle, jotta mahdollisuus sekä kielen että oppiaineiden sisältöjen omaksumiseen on parempi) ja tarvitaanko yleisen tuen lisäksi jotain muuta erityistä tukea.

Maahanmuuttajataustaisille oppilaille laaditaan valmistavan opetuksen aikana oppimissuunnitelma. Oppilaan siirryttyä valmistavasta opetuksesta perusopetuksen oppilaaksi hänelle laaditaan myös oppimissuunnitelma aina siihen saakka kunnes hän siirtyy suomen kielen ja kirjallisuuden oppilaaksi. Oppilaalle järjestetään tarvittaessa S2-opetusta (suomi toisena kielenä) tämän omien tarpeiden mukaan. Mikäli oppilaalla ei ole lainkaan suomen kielen taitoa, hänen opiskelunsa painopiste on nimenomaan suomen kielessä ja hänelle rakennetaan mukautettu lukujärjestys. Pyrkimyksenä on saada oppilaalle mahdollisimman nopeasti toiminnallinen kielitaito, ja integrointi perusopetukseen aloitetaan taito- taideaineista.

Koulu yhteisön jäsenten tehtävänä on rakentaa omalta osaltaan uusien tulijoiden henkistä ja sosiaalista yhteisöön kuuluvuutta. Oppilaille (sekä huoltajayhteistyöhön) pyritään järjestämään myös tulkkausapua. Mahdollisten oppimisvaikeuksien selvittämiseksi ohjataan huoltaja ottamaan yhteyttä Lasten ja nuorten mielenterveysyksikköön. Maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten vanhemmat tarvitsevat tietoa niin koulun toiminta periaatteista /-tavoista kuin myös siitä, kuinka he voisivat toimia parhaiten oman lapsen oppimisen tukemisessa kotona. Yhteistyölle kodin kanssa on varattava riittävästi aikaa, varsinkin kotouttamisvaiheessa.

5.4. Oppilaanohjaus

5.4.1. Oppilaanohjaus vuosiluokilla 0-9

Perusopetuslaki (628/1998, 11 §, 30 §) velvoittaa koulun järjestämään oppilaanohjausta. Oppilaalla on myös lain mukainen oikeus saada oppilaanohjausta.

Ohjaustoiminnan tulee muodostaa koko perusopetuksen ajan kestävä jatkumo, jonka toteutuminen taataan siten, että ohjaustyöhön osallistuvat opettajat ja muu henkilökunta (esim. terveydenhoitaja, koulukuraattori) toimivat yhteistyössä oppilaan opintopolun aikana ja opiskelun nivelvaiheissa. Kaikkien opettajien tehtävänä on ohjata oppilasta oppiaineiden opiskelussa, auttaa häntä kehittämään oppimaan oppimisen taitojaan ja oppimisen valmiuksiaan sekä ennaltaehkäistä opintoihin liittyvien ongelmien syntymistä. Jokaisen

opettajan tehtävänä on oppilaiden persoonallisuuden kasvun, kehityksen ja osallisuuden tukeminen.

Perusopetuksen yläluokilla ja lukiossa on yksi tehtävään nimettyä oppilaanohjaajaa, joka vastaa oppilaanohjauksesta. Vuosiluokilla 0-6 oppilaanohjaus toteutuu kiinteänä osana muuta opetusta ja koulun toimintaa. Oppilaanohjauksesta vastaa luokanopettaja yhdessä muiden opettajien kanssa. Myös esiopetuksessa ja varhaiskasvatuksessa on mukana oppilaanohjauksellisia elementtejä.

Joroisissa oppilaanohjaus toteutetaan Keski - Savon perusopetuksen opetus- ja ohjaussuunnitelman ja OPH:n Hyvän ohjauksen kriteerien.

Vuosiluokilla 7-9 oppilaanohjaus on kokonaisuus, joka muodostuu luokkamuotoisesta-, ryhmä- ja henkilökohtaisesta ohjauksesta ja työelämään tutustumisesta.

Oppilaanohjaajat huolehtivat erityisesti oppilaiden siirtymävaiheiden, ammatillisen suuntautumisen ja urasuunnittelun ohjauksesta sekä jatko-opintoihin hakeutumisesta (yhteishaku yms.). Oppilaanohjaajilla on ensisijainen vastuu työelämään tutustumiseen liittyvistä järjestelyistä. Oppilaanohjaajat tiedottavat myös valinnaisaineista ja järjestävät tutustumiskäyntejä eri oppilaitoksiin sekä yrityksiin.

Oppilaanohjaajat toimivat yhteistyössä erityisen tiiviisti rehtorin, luokanohjaajien, aineenopettajien, erityisopettajien, koulukuraattorin, terveydenhoitajan ja koulupsykologin kanssa. Yhteydet ja yhteistyö oppilaiden huoltajien, koulun ulkopuolisten asiantuntijatahojen, toisen asteen oppilaitosten sekä työelämän edustajien kanssa korostuvat oppilaanohjaajan työssä.

Kaikilla oppilailla on myös mahdollisuus saada yksilö- että ryhmänohjausta.

Työelämätaidot ja työelämään tutustuminen

Oppilaat tutustuvat työ- ja elinkeinoelämään eri oppiaineiden yhteydessä, erityisesti työelämäasioita käsitellään oppilaanohjauksen tunneilla. Koulutukseen tutustumiset, yrityskäynnit, työelämän asiantuntijavierailut sekä työelämään tutustumisjaksot suunnitellaan ja toteutetaan oppilaanohjauksen lehtorien toimesta.

Oppilaat hankkivat tet-paikkansa pääsääntöisesti itsenäisesti. Oppilaan tet-jakso arvioidaan työpaikan taholta ja oppilas toteuttaa myös itsearviointia. Työelämään tutumiseen ohjeistetaan oppilaanohjauksen oppitunneilla ja tet-kokemuksia käsitellään koulussa oppilaanohjauksen oppitunneilla tet-jakson jälkeen keskustelujen ja erilaisten tehtävien avulla. Oppilaalla voi olla em. ajoista poikkeavia TET-päiviä (perustuu pedagogiseen arvioon ja oppimissuunnitelmaan).

Oppilaanohjauksessa huomioidaan jokaisen oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet. Ohjausta eriytetään ottamalla huomioon oppilaiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset,

harrastukset, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet sekä elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät. Keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö erityisesti opiskeluun kuuluvien siirtymä- ja nivelvaiheiden ohjauksessa. Jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Monialaista yhteistyötä tehdään erityisesti myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea tarvitsevien oppilaiden sekä erityisestä syystä koulutuksen ulkopuolelle jäämässä olevien nuorten opintojen jatkumisen turvaamisessa.

Oppilaalla, joka tarvitsee perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintoihin hakeutumiseen liittyvää tukea, on oikeus saada oppilaanohjauksen lisäksi tarpeidensa mukaista tehostettua henkilökohtaista oppilaanohjausta vuosiluokilla 8 ja 9. Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa painopisteenä on oppilaan jatko-opintovalmiuksien kehittäminen sekä ohjaaminen oppilaalle sopiviin jatko-opintoihin. Tavoitteena on, että jokaiselle oppilaalle löytyy jatko-opiskelupaikka, jossa oppilas jatkaa oppivelvollisuuden suorittamista perusopetuksen jälkeen.

Oppilas jatkaa perusopetuksen jälkeen toisen asteen tutkinnon suorittamiseen, toiselle asteelle valmentavaan koulutukseen tai muuhun oppivelvollisuuslaissa määriteltyyn koulutukseen. Tehostetun henkilökohtaisen oppilaanohjauksen tarpeen arvioi ensisijaisesti oppilaanohjaaja oppilaanohjauksen sisältöjen ja tavoitteiden näkökulmasta.

Tehostetussa henkilökohtaisessa oppilaanohjauksessa oppilaalle annetaan henkilökohtaista ja muuta oppilaanohjausta sekä laaditaan henkilökohtainen jatko-opintosuunnitelma. Henkilökohtaiseen jatko-opintosuunnitelmaan kirjataan oppilaan vahvuuksia sekä tavoitteita siirtymisestä perusopetuksen jälkeisiin opintoihin. Näitä vahvistetaan suunnitelmallisesti oppilaan yksilölliset lähtökohdat ja tarpeet huomioiden.

Oppimisen ja koulunkäynnin tukea tarvitsevan oppilaan kohdalla jatko-opintoihin liittyvä ohjaus aloitetaan riittävän varhain. Suunnittelussa otetaan huomioon oppilaan yksilölliset taipumukset, oppimisen ja opiskelun tuen tarve ja koulutuksen mahdollistamat työllistymisnäkyvät. Oppilaalle ja hänen huoltajalleen tarjotaan mahdollisuuksia tutustua oppilaalle soveltuviin perusopetuksen jälkeisiin jatko-opintomahdollisuuksiin. Oppilaalle ja huoltajalle annetaan riittävästi tietoa oppimisen ja opiskelun tuen jatkumisen mahdollisuuksista perusopetuksen jälkeisissä opinnoissa sekä tarvittaessa muista tukimuodoista.

5.4.2. Oppilaanohjaus opiskelun nivelvaiheissa

Alakoulujen ja esikouluryhmien välinen yhteistyö

Esiopetusvuoden keväällä esioppilaille järjestetään kouluun tutustumispäivä, tällöin kouluun tulevat oppilaat pääsevät tutustumaan kouluun. Mahdollisuuksien mukaan koulun ja päiväkodin kesken järjestetään myös vierailupäiviä.

Luokanopettaja on mukana tarpeen mukaan myös palaute- tai oppilashuollollisissa palavereissa esiopetusvuoden aikana.

Tiedonsiirto tapahtuu esiopetus vuoden keväällä tiedonsiirtopalavereissa, joihin osallistuvat esiopettaja, luokanopettaja ja mahdollisuuksien mukaan myös terveydenhoitaja ja kuraattori.

Alakoulujen ja yläkoulujen välinen yhteistyö

Yhtenäiskoulun yläkoululla nivelvaiheyhteistyötä tehdään Kuvansin alakoulun kanssa.

Yhteistyön muotoina ovat mm. nivelvaihepalaverit (tiedonsiirtolomake 6.luokanopettajille, yhteinen palaveri, jossa mukana ovat yläkoulun erityisopettajat ja alakoulun luokanopettaja, erityisopettaja sekä mahdollisesti rehtori). 6.luokkalaisten tutustuvat uuteen yläkouluun keväällä. Myös 6.luokkalaisten vanhemmille järjestetään vanhempainilta keväällä. Kaikille tuleville 7.luokille valitaan kummit tukioppilaiden ja heidän ohjaajansa toimesta. 7. luokkalaisille järjestetään tervetulojuhla pian lukuvuoden alettua.

Yläkoulun ja toisen asteen välinen yhteistyö

Kaikille 9.luokkalaisille tarjotaan mahdollisuus tutustua toisen asteen koulutukseen (Savon ammattiopisto Varkaus ja Joroisten lukio). Oppilaat voivat käydä tutustumassa omatoimisesti myös muiden paikkakuntien toisen asteen koulutustarjontaan ja valmistaviin koulutuksiin.

Toisen asteen oppilaitokset käyvät myös esittelemässä koulutustaan 8. ja 9.luokille oppilaanohjauksen tuntien yhteydessä.

Nivelvaiheyhteistyötä tehdään koko lukuvuoden ajan (toimijoina oppilaanohjaajat ja erityisopettajat). Tiedonsiirtoon keskittyvät nivelvaihepalaverit järjestetään joko keväällä tai elokuussa. Oppilaiden huoltajilta pyydetään tiedonsiirtoluvat ja oppilasta koskevat asiakirjat (esim. HOJKS) toimitetaan heti alkusyksystä toisen asteen koulutuspaikkaan.

Ilman jatko-opiskelupaikkaa olevaan oppilaaseen ja huoltajaan ottaa yhteyden koulun oppilaanohjaaja yhteishaun tulosten selvityä.

Oppivelvollisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan perusopetuksen järjestäjän tehtävänä on ohjata ja valvoa, että sen oppilaana oleva oppivelvollinen täyttää oppivelvollisuuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn hakeutumisvelvollisuutensa. Oppivelvollisuuslain 10 §:n 1 momentin mukaan oppivelvollisen on hakeuduttava oppivelvollisuuslain 4 §:ssä tarkoitettuun koulutukseen (ns. perusopetuksen jälkeinen oppivelvollisuuskoulutus) ennen perusopetuksen viimeisen vuosiluokan päättymistä valtakunnallisten hakumenettelyiden kautta tai muutoin.

Oppivelvollisuuslain 11 §:n 1 momentin mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö päättää vuosittain ajankohdan, johon mennessä perusopetuksen järjestäjän tulee selvittää, ovatko oppivelvolliset aloittaneet perusopetuksen jälkeisessä oppivelvollisuuskoulutuksessa. Perusopetuksen järjestäjän ohjaus- ja valvontavastuu päättyy, kun oppivelvollinen on aloittanut perusopetuksen jälkeisessä oppivelvollisuuskoulutuksessa tai viimeistään Opetus- ja kulttuuriministeriön ilmoittamana tarkistuspäivänä (ajankohta päätetään vuosittain).

Nivelvaiheyhteistyötä peruskoulun päättäneiden oppilaiden osalta jatketaan tarvittaessa syksyllä uuden lukuvuoden alettua.

5.5. Koulunkäynninohjaaja oppilaan koulunkäynnin tukena

Koulunkäynninohjaajat ovat tärkeä osa moniammatillista työyhteisöä, jossa heidän esimiehensä on koulun rehtori. Koulunkäynninohjaajien työn tavoitteena on oppilaan toiminnan ohjaaminen, avustaminen ja opiskelun tukeminen siten, että oppilaan itsenäisyys ja omatoimisuus korostuvat.

Koulunkäynninohjaajien sijoittuminen eri kouluihin ja luokkiin määräytyy kulloisenkin tarpeen mukaan. Tavoitteena on palkata henkilökohtaisten avustajien sijaan ryhmäkohtaisia koulunkäynninohjaajia. Perusopetus tekee yhteistyötä koulunkäynninohjaajien tarpeeseen liittyvissä kysymyksissä aamu- ja iltapäivätoiminnan kanssa pyrkien mahdollisuuksien mukaan käyttämään samaa henkilöstöä.

Koulunkäynninohjaajan työtehtävät sovitaan yhdessä rehtorin ja koulunkäynninohjaajan työparina toimivan opettajan kanssa lähtökohtana oppilaan edun mukainen toiminta. Koulunkäynninohjaajan ja opettajan yhteistyö perustuu ammatilliseen vuorovaikutukseen. Työparityöskentelyn alussa luodaan joustavat toimintatavat ja sovitaan työn jakamisesta kummankin vahvuudet huomioiden.

Koulunkäynnin ohjaajan ja opettajan roolit ovat erilaiset. Opettajalla on vastuu opetuksen suunnittelusta, toteutuksesta ja oppilasarviointista. Toimivan työparityöskentelyn edellytyksenä on molemminpuolinen luottamus ja työtehtäviin sitoutuminen.

Koulunkäynninohjaajat toimivat moniammatillisissa työyhteisöissä, joiden tarkoituksena on luoda kaikille oppilaille turvallinen ja kannustava oppimisympäristö. Koulunkäynninohjaajan työn tavoitteena on oppilaan ohjaaminen, avustaminen ja tukeminen oppimisprosessin eri vaiheissa siten, että oppilaan itsenäisyys ja omatoimisuus korostuvat. Tehtävät sovitaan rehtorin ja opettajan kanssa ja niiden sisältö ja laajuus riippuvat oppilaiden tarpeista.

Koulunkäynninohjaajat työskentelevät perusopetuksessa ja sen kaikissa toteuttamisen muodoissa. Joroisten kunta järjestää aamu- ja iltapäivätoimintaa oman toimintana. Kouluissa AP/IP-toiminnanohjaajina työskentelevät mm. koulunkäynninohjaajat.

Koulunkäynninohjaajien sijoittuminen eri kouluihin ja luokkiin määräytyy oppilaiden tarpeen mukaan. Tämä merkitsee että toimipaikka voi muuttua koulusta toiseen.

Koulunkäynninohjaajien sijoittumisesta eri kouluihin tekee päätöksen sivistysjohtaja rehtoreiden esitysten perusteella.

Koulunkäynninohjaajien tulee perehtyä työhön oman tehtäväkuvansa mukaisesti sekä tutustua koulun käytäntöihin ja tapoihin. Koulunkäynninohjaajan vastuu on aikuisen vastuuta lapsista. Koulunkäynninohjaajien työ on yhteistyötä opettajien ja koulun muun henkilökunnan kanssa.

Käsitteistä

Koulunkäynninohjaaja työskentelee pääsääntöisesti koulussa ja hänen työnsä tavoitteena on oppijan avustaminen ja tukeminen. Koulunkäynninohjaaja on suorittanut alalle soveltuvan ammattitutkinnon tai erikoisammattitutkinnon. Kouluavustajiksi kutsutaan koulussa avustavissa tehtävissä toimivia työharjoittelijoita.

Koulun ulkopuolisesta avustajapalvelusta vastaa sosiaali- ja terveystoimi. Henkilökohtainen avustaja työskentelee vammaispalvelussa erityisen vaativan tuen tarpeessa olevan lapsen tai nuoren avustajana. Henkilökohtaisen avustajan tehtäviin kuuluu auttaminen päivittäisissä toiminnoissa kodissa ja kodin ulkopuolella. Tällaiset kodin ulkopuoliset toimet liittyvät usein asioiden hoitamiseen, opiskeluun ja harrastuksiin. Tavoitteena on edistää avustettavan edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä.

Koulunkäynninohjaajan tehtävät

- Työparina / tiimissä toimiminen
- Oppilaan / oppilaiden ohjaaminen oppimistapahtumassa – osallistuminen opettajan ohella ja opettajan antamien ohjeiden mukaan oppilaan kasvatukseen ja ohjaukseen
- Oppilaan henkisen kasvun tukeminen, mm. käyttäytymisen ohjaaminen, itsetunnon vahvistaminen, itsetuntemuksen ohjaaminen, omatoimisuuden tukeminen
- Osallistuminen oppilaan opetusta ja koulutyötä koskevaan suunnitteluun sekä yhteistyöhön
- Osallistuminen oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) tai oppimissuunnitelman laatimiseen omalta osaltaan tiimin jäsenenä yhdessä opettajan, huoltajien ja opiskeluhoollon henkilöstön kanssa.
- Oppilaan ohjaaminen, avustaminen ja tarvittaessa saattaminen koulumatkoilla ja muussa kouluaihana tapahtuvassa liikkumisessa (mm. retket, liikuntatapahtumat ja koulukyyditysten valvominen)
- Oppilaiden ohjaaminen ja avustaminen koulupäivän omatoimisuutta vaativissa toiminnoissa: liikkuminen, ruokailu, pukeutuminen, riisuminen, WC-käynnit ja lääkitys (lääkityksen antamisesta oma ohjeistus / opastus asiantuntijan tai STM:n lääkehoidon oppaan mukaisesti)
- Osallistuminen sisä- ja ulk välituntien valvontaan ja oppilaan osallistumisen tukeminen välitunneilla tapahtuvaan toimintaan
- Opetukseen liittyvät erilaiset valmistelutyöt
- Opetustuokioiden valmistelu: mm. opetusmateriaalin valmisteleminen, välineiden varaaminen, huoltaminen, palauttaminen ja kopiointi
- Kodin ja koulun yhteistyöhön osallistuminen
- Avustaminen tiedottamisessa huoltajille, esim. pienen viestin kääntäminen oppilaan äidinkielelle tai soittaminen oppilaan kotiin (omakielinen koulun-käynninohjaaja)
- Vieraskielisen oppilaan kieli- ja kulttuuri-identiteetin tukeminen (omakielinen koulunkäynninohjaaja)
- Konsultointi kieli- ja kulttuurikysymyksissä (omakielinen koulunkäynninohjaaja)
- Sivistystoimen järjestämisen aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajana toimiminen
- Sovittaessa leirikouluihin osallistuminen

- Oppimisympäristöstä ja yhteisistä tiloista huolehtiminen
- Lyhytaikainen opettajan sijaisena toimiminen

5.6. Kasvatusohjaaja

Joroisten yhtenäiskoulussa on kasvatusohjaaja. Kasvatusohjaajan työ painottuu oppilaiden yhteisöllisen hyvinvoinnin tukemiseen sekä läsnäoloon ja yksilön kohtaamiseen kouluarjen keskellä. Työ on ensisijaisesti ennaltaehkäisevää. Kasvatusohjaajan työ keskittyy yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistamiseen, yksilön kasvun tukemiseen sekä oppimisympäristöjen kehittämiseen. Kasvatusohjaaja tukee koulussa luokkahenkeä ja koulun ilmapiiriä rakentavaa sekä kiusaamista ennaltaehkäisevää työtä. Kasvatusohjaaja tekee yhteistyötä kaikkien koulun aikuisten kanssa. Kasvatusohjaaja osallistuu lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseen tekemällä yhteistyötä nuoriso- ja vapaa-ajan toimijoiden ja sosiaalipalveluiden kanssa.

5.7. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tuki

Vammaisella ja muulla tukea tarvitsevalla oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämät perusopetuslain mukaiset tulkitsemis- ja avustajapalvelut. Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarkoituksena on taata oppilaalle oppimisen ja koulunkäynnin perusedellytykset ja mahdollisimman esteetön oppimisympäristö.

Tulkitsemis- ja avustajapalveluiden järjestämisestä päättää opetuksen järjestäjä.

Oppilaan tulkitsemis- ja avustajapalveluiden tarve, määrä ja laatu arvioidaan oppilaan opettajien ja opiskeluhooltohenkilöstön yhteistyönä hyödyntäen oppilaan huoltajan antamia tietoja ja mahdollisten koulun ulkopuolisten asiantuntijoiden lausuntoja.

5.8. Perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminta

5.8.1. Soveltamisala

Lasten aamu- ja iltapäivätoimintaa säätelee Perusopetuslaki (628/1998). Mikäli kunta järjestää lain mukaan toimintaa, on sitä tarjottava perusopetuksen 1. ja 2. vuosiluokan oppilaille sekä muiden vuosiluokkien osalta perusopetuslain 17 §:n 2 momentissa tarkoitetuille erityisopetukseen otetuille tai siirretyille oppilaille (3.–9. luokkien erityisoppilaat). Jos kunta järjestää laissa tarkoitettua aamu- ja iltapäivätoimintaa, se saa toimintaan valtionosuutta opetus- ja kulttuuritoimen rahoituksesta annetun lain mukaisesti. Kunta päättää, missä laajuudessa se toimintaa tarjoaa. Valtionosuuden saamisen edellytyksenä on, että toimintaa järjestetään kaikille edellä mainituille lapsiryhmille. Otettaessa lapsia aamu- ja iltapäivätoimintaan heihin on sovellettava yhdenvertaisia valintaperusteita.

5.8.2. Toiminnan arvot

Aamu- ja iltapäivätoiminta pohjautuu perusopetuksen arvoihin, joita ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuus ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Toiminnan tulee perusopetuksen tavoin edistää yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta sekä yksilön oikeuksien ja vapauksien kunnioittamista. Toiminta perustuu vapaaehtoisuuteen ja se sijoittuu lasten vapaa-aikaan.

Koululaisten iltapäivätoiminnan tavoitteena on järjestää turvallinen, monipuolinen ja toiminnallinen iltapäivä koululaiselle välittömästi koulupäivän jälkeen. Aktiivisen toiminnan vastapainoksi on myös mahdollisuus lepoon ja rauhoittumiseen tutun aikuisen seurassa.

Toiminnalla pyritään vähentämään lasten yksinoloa ilman turvallisen aikuisen läsnäoloa ennen ja jälkeen koulupäivän ja helpottamaan perheen ja työelämän yhteensovittamista. Toiminnan tavoitteena on yhteistyössä lasten vanhempien ja koulun kanssa edistää lasten tasa-arvoisuutta ja ennaltaehkäistä syrjäytymistä.

5.8.3. Toiminnan järjestämisen periaatteet

Toiminnasta vastaa kouluissa rehtori tai koulunjohtaja. Toiminnan yleiset järjestelyt (järjestämisaika ja -paikka, välipala), henkilöstö ja varsinainen toiminta (tavoitteet, viikko-ohjelma, yhteis-työ, turvallisuus) suunnitellaan koulukohtaisesti. Osa aamu- ja iltapäivätoiminnan ohjaajista siirtyy iltapäiväkerhoihin oltuaan aamupäivän koulussa koulunkäynninohjaajana.

Toiminnan keskeisenä tarkoituksena on tukea lapsen kasvua ja kehitystä, sekä tukea myös perhettä ja koulua niiden kasvatustehtävässä. Aamu- ja iltapäivätoimintaa rakennetaan jatkumona varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen kasvatustehtävälle. Tavoitteena on lasten kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin edistäminen luonnollisia kasvu ympäristöjä ja pedagogista osaamista hyödyntämällä ja yhdistämällä. Aamu- ja iltapäivätoiminnan tavoitteena on luoda avoin, rohkaiseva ja kiireetön ilmapiiri, joka lisää lasten turvallisuuden tunnetta.

Aamu- ja iltapäivätoiminnan keskeiset tavoitteet ovat:

kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen

- hyvinvoinnin, tunne-elämän ja sosiaalisen kehityksen tukeminen
- eettisen kasvun tukeminen
- osallisuuden, yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon edistäminen sekä sosiaalinen vahvistaminen

Kunnan tulee hyväksyä aamu- ja iltapäivätoimintaa varten toimintasuunnitelma.

Joroisten kunta sitoutuu noudattamaan opetushallituksen hyväksymien perusopetuksen aamu- ja iltapäivätoiminnan perusteiden 2011 mukaisia tavoitteita. Iltapäivätoiminnassa edistetään turvallisessa ympäristössä tapahtuvaa lasten luovuuden, sosiaalisten taitojen ja liikunnallisuuden kehittymistä. Lisäksi mahdollistetaan lapselle riittävä lepo sekä tuetaan kodin ja koulun kanssa tehtävää kasvatustyötä. Toiminnalla ehkäistään lasten varhaista syrjäytymistä ja edistetään tasa-arvoa virikkeellisessä toimintaympäristössä.

5.8.4 Toimintaan hakeminen

Koulutulokkaat hakevat iltapäiväkerhopaikkaa samassa yhteydessä kouluilmoittautumisen kanssa.

5.9. Kouluruokailu

Kouluissa oppilaille tarjotaan jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. (Perusopetuslaki 628/1998, 31§ ja Lukiolaki 629/1998, 28§.)

Kouluruokailun tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä kouluruokailun järjestämisessä huomioon otettavat terveys- ja ravitsemuskasvatuksen ja tapakasvatuksen tavoitteet tulee kuvata paikallistason opetussuunnitelmassa. Yhteinen laadintaprosessi eri toimijoiden sekä oppilaiden ja vanhempien edustajien kanssa varmistaa yhteisen näkemyksen kokonaisuudesta, toiminnan laadusta, ja se luo arviointipohjaa toiminnan jatkuvalle kehittämiselle.

Kouluruokailu kirjataan osaksi koulun opetussuunnitelmaa, ja se on yhteinen toimintaohje, jossa yhdistyvät kouluruokailun hallinto ja käytäntö sekä oppilaiden osallisuus. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että kaikki kouluruokailun asianosaiset keskustelevat yhdessä avoimesti ja rakentavasti koulun periaatteista, toimintakulttuurista ja siitä, mitä periaatteilla ja sisällöllisillä tavoitteilla jokapäiväisessä toiminnassa todella tarkoitetaan.

Opetussuunnitelmaan kirjattua ja vahvistettua kouluruokailun toiminta-ajatusta voidaan pitää koko kouluruokailutoiminnan ohjekirjana, josta ilmenevät keskeiset ajatukset toiminnan tarkoituksesta, sisällöstä, toimintatavoista, käytännön toteutuksesta, arvioinnista sekä muista tärkeiksi katsotuista asioista.

Opetukseen osallistuvalla on annettava jokaisena työpäivänä tarkoituksenmukaisesti järjestetty ja ohjattu, täysipainoinen maksuton ateria. Ruokailuhetki on oppilaalle tärkeä. Kouluruokailulla tuetaan oppilaiden tervettä kasvua ja kehitystä. Kouluruokailun ja koulupäivän aikana mahdollisesti tarjottavien välipalojen järjestämisessä otetaan huomioon kouluruokailun terveydellinen ja sosiaalinen merkitys, ravitsemus- ja tapakasvatuksen tavoitteet sekä ruokailutauon virkistystehtävä.

Joissakin kouluissa toimii ruokalatoimikunta, jossa ovat jäseninä oppilaiden, henkilökunnan, vanhempien, kouluterveydenhuollon ja ruokailun järjestäjän edustajat. Oppilaat osallistuvat kouluruokailun suunnitteluun ja toteuttamiseen. Yhteistyössä oppilaan, huoltajan ja kouluterveydenhuollon henkilöstön kanssa sovitaan tukitoimista ja seurannasta oppilaan

yksilöllisissä ravitsemukseen sekä terveyden tai sairauden hoitoon liittyvissä tarpeissa. Koulut tiedottavat huoltajille kouluruokailun ja välipalan järjestämisestä.

Kouluruokailu

- Kouluruokaa valmistetaan suositusten mukaan.
- Ruokailijoita ohjataan terveellisiin valintoihin ja kannustetaan maistamaan ennakkoluulottomasti erilaisia ruokia.
- Kouluruokaa valmistetaan mahdollisimman pitkälle kotimaisista raaka-aineista ja lähituotteista.
- Ruokailutilanteessa ruokailusta vastaava henkilöstö toimii oheiskasvattajana.
- Ajoittain tehdään asiakastyytyväisyyskyselyjä ja pyritään kehittämään toimintaa asiakaslähtöisesti.
- kouluruokailu on sekä terveys- että tapakasvatusta → ohjattu ruokailu, riittävästi ohjaajia
- viihtyisä ja kiireetön ympäristö
- yksilöllisten tarpeiden huomioon ottaminen (erityisruokavaliot, allergiat)
- terveydenhoitaja tai lääkärintodistuksen mukaan valmistetaan oppilaiden erityisruokavaliot jotka tarkistetaan vuosittain

(Keski-Savon OPS2016)

Lisäaineistoa: (Opetushallitus: Kouluruokailun käsikirja, Laatuvevitätä koulutyöhön 2007)

5.10. Koulukuljetukset

Joroisten esi- ja perusopetuksen oppilaiden koulukuljetuksia koskevat periaatteet on koottu erilliseksi Keski-Savon koulukuljetusoppaaksi.

Oppaan tarkoituksena on parantaa esiopetuksen oppilaiden ja peruskoululaisten kuljetusten turvallisuutta sekä antaa yhteiset toimintamallit Keski-Savon alueen päiväkodeille, kouluille, koulukuljettajille, huoltajille ja oppilaille. Opas on yhteinen Keski-Savon alueella, mutta kuntakohtaisia käytäntöjä on jokaisella kunnalla oikeus oppaassa soveltaa.

Oppaassa esitellään periaatteet, joiden mukaan oppilaalle myönnetään maksuton koulukuljetus, kerrotaan kuljetusten järjestämisestä käytännössä sekä annetaan ohjeita kuljetusten aikaiseen käyttäytymiseen ja poikkeavien tilanteiden varalta. Koulukuljetuksesta päätetään perusopetuslain 32 §:n mukaan ja kunnan sivistyslautakunnan hyväksymien esi- ja perusopetuksen oppilaiden koulukuljetuksia koskevien periaatteiden mukaisesti. Koulukuljetusopas on periaatteineen käytössä seuraavilla kunnilla; Varkaus, Pieksämäki, Leppävirta, Heinävesi ja Joroinen.

Kunta järjestää oppilaalle maksuttoman koulukuljetuksen lähikouluun ja lapsen kotia lähimpänä olevaan esiopetuspaikkaan huoltajan hakemuksen perusteella. Lähikoulu määritellään sivistystoimen hallinnossa väestörekisterin perusteella kunkin tulevan perusopetuksen ensimmäisen luokan ja lukuvuoden aikana oman kunnan alueella sekä kuntaan muuttavan oppilaan osalta.

Jos oppilaalle on myönnetty hakemuksesta koulunkäyntioikeus muuhun kuin lähikouluun (ns. toissijaiseen kouluun), kuljetuksia ei järjestetä eikä korvata.

Koulukuljetusta ei välttämättä järjestetä koko matkalle, vaan oppilaan tulee varautua siihen, että hän kulkee osan koulumatkasta itse. Kuljetukset järjestetään ensisijaisesti julkisilla kulkuneuvoilla.

5.11. Kerhotoiminta

Koulun kerhotoiminnalla tarkoitetaan perusopetuslain 47 §:ssä ja Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014 –asiakirjassa määriteltyä perusopetuksen yhteydessä oppilaille järjestettävää kerhotoimintaa. Koulun kerhotoiminta on oppituntien ulkopuolista harrastustoimintaa. Kerhotoiminnan järjestämisen periaatteet kirjataan paikalliseen opetussuunnitelmaan ja koulun vuosittaiseen lukuvuosisuunnitelmaan.

- on tavoitteellista toimintaa, jolla luodaan perustaa säännölliselle harrastamiselle ja hyvälle sosiaalisille suhteille sekä tuetaan kodin ja koulun kasvatustehtävää
- on oppilaalle vapaaehtoista harrastustoimintaa, jonka lähtökohtana ovat lapsilähtöisyys, osallisuus, innostavuus ja elämyksellisyys
- ennaltaehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä
- tarjoaa monipuolista toimintaa sekä myönteistä vuorovaikutusta aikuisten ja toisten lasten kanssa

Kerhotoiminnan tavoitteet

- kodin ja koulun kasvatustyön tukeminen
- lasten ja nuorten osallisuuden lisääminen
- mahdollisuuden antaminen sosiaalisten taitojen kehittämiseen ja yhteisöllisyyteen kasvamiseen
- mahdollisuuden antaminen onnistumisen ja osaamisen kokemukseen
- luovan toiminnan ja ajattelun kehittäminen
- lasten ja nuorten kannustaminen oman kulttuurin tuottamiseen
- mahdollisuus oppilaan tuntemisen lisäämiseen
- harrastuneisuuden tukeminen ja myönteisten harrastusten edistäminen

5.12. Nuorisopalveluiden rooli opiskeluhoitotyössä

- Nuorisopalvelut toimivat tiedon välittäjänä nuoren tilanteesta nuoren oman/ vapaa-ajan näkökulmasta. Tiedon välittäminen voi olla nuoren näkökulman esille tuomista, tiedon täydentämistä tai prosessin käynnistämiseen pyrkivää.
- Nuorisopalvelut toimivat kokonaisvaltaisesti nuoren oman/ vapaa-ajan ammatillisena tukena yhteistyössä koulun ja tarpeenmukaisen psykososiaalisen verkoston kanssa.

- Nuorisopalvelujen mahdollisuudet vaihtoehtoisten oppimisympäristöjen tuottajana/ mahdollistajana huomioidaan opetussuunnitelmien laadinnassa ja toteutuksessa.
- Kriisitilanteissa nuorisopalvelujen henkilöstö tekee yhteistyötä eri viranomaisten sekä muiden toimijoiden kanssa (mm. SPR:n henkisen tuen ryhmä, Rikosuhripäivystys, ev.lut. seurakunta), tarvittaessa järjestetään mahdollisuus kokoontua nuorten vapaa-ajalla saamaan apua ja tukea sekä tapaamaan nuorisualan toimijoiden lisäksi muuta ammattiverkostoa.
- Nuorisopalvelut on mukana luomassa sisältöä valtakunnallisilla koulujen mediakasvatusviikolla seitsemäsluokkalaistille. viikon tavoitteena on kehittää lasten ja nuorten mediataitoja (kirjattu kulttuurikasvatussuunnitelmaan)
- Nuorisopalvelut on mukana seitsemäsluokkalaisten ryhmätyksessä.

5.13. Muut yhteistyötahot

Koulun ja esiopetuksen ulkopuolisten yhteistyökumppaneiden, kuten nuorisotoimen, kanssa tehdään yhteistyötä erityisesti tilanteissa, joissa kaivataan lapselle esim. apua harrastustoiminnan löytymiseen sosiaalisten taitojen lisäämiseksi tai syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Yhteistyön muotoja kehitetään edelleen, jotta keskinäinen luottamus ja välttämättömän tiedon siirtäminen on sujuvaa ja lapsen edun mukaista. Kun oppilas on erikoissairaanhoidon asiakas, oppilaan verkostopalavereissa on kutsuttuna mukana koulun edustaja (opettaja, erityisopettaja tai rehtori). Vaikeissa kiusaamistapauksissa tai rikosasioissa koulun oppilashuoltoryhmä voi konsultoida myös poliisia.

Oppilashuollollista yhteistyötä voidaan tehdä lisäksi muiden sidosryhmien kanssa.

6. KOULUTERVEYDENHUOLTO

Oppilasta tukeva yhteisöllinen koulu arvostaa oppilaiden, opettajien, muiden kouluyhteisön jäsenten ja asiantuntijoiden sekä perheiden merkitystä toiminnassaan. Koulu tekee yhteistyötä esiopetuksen ja aamu- ja iltapäivätoiminnan, muiden perusopetusta antavien koulujen, jatko-opintoja tarjoavien oppilaitosten, sosiaali- ja terveystoimen sekä muiden lasten kasvua ja kehitystä tukevien toimijoiden kanssa. Opiskeluhuollon toimijat tekevät tarvittaessa yhteistyötä myös Joroisten kunnan palvelualueiden sekä järjestöjen ja yksityisten palveluntarjoajien kanssa.

6.1. Kouluterveydenhuolto

Kouluterveydenhuolto on tarkoitettu peruskoulun oppilaille ja heidän perheilleen. Se on lakisääteistä ja maksutonta perusterveydenhuollon ennalta ehkäisevää palvelua, jota on saatavilla pääsääntöisesti koulupäivien aikana koululla tai sen välittömässä läheisyydessä.

Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta 338/2011

<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2011/20110338#Pidp450100976>

6.1.1. Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat

- Oppilaan kasvun ja kehityksen sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, vanhempien ja huoltajien kasvatustyön tukeminen,
- Oppilaan erityisen tuen tai tutkimusten tarpeen varhainen tunnistaminen ja tukeminen sekä pitkäaikaisesti sairaan lapsen omahoidon tukeminen yhteistyössä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa sekä tarvittaessa jatkotutkimuksiin ja -hoitoon ohjaaminen
- ADHD:n ja ADD:n diagnosoinnit ja seurannat ovat osa kouluterveydenhuollon palveluita, kuten myös lievien mielenterveyshäiriöiden tunnistaminen ja hoito
- Kouluympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä kouluyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta
- Suun terveydenhuolto
- Oppilaan terveydentilan toteamista varten tarpeelliset erikoistutkimukset

6.1.2. Määräaikaiset terveystarkastukset ja terveysneuvonta

Kouluterveydenhuollossa jatketaan neuvolassa alkanutta lapsen kasvun, kehityksen ja hyvinvoinnin sekä koko perheen ja vanhempien hyvinvoinnin seurantaa ja tukemista. Vuosittain tehtävät määräaikaiset terveystarkastukset ja niihin sisältyvä yksilöllinen terveysneuvonta muodostavat kouluterveydenhuollon rungon. Kouluterveydenhuollon henkilöstö, kouluterveydenhoitajat ja -lääkärit, ovat avainasemassa ongelmien varhaisessa havaitsemisessa ja tuen tarjoamisessa.

6.1.3. Laajat terveystarkastukset

Laaja terveystarkastus tehdään 1., 5. ja 8. luokan oppilaille. Laajassa terveystarkastuksessa kouluterveydenhoitaja ja lääkäri arvioivat yhdessä oppilaan terveyden ja hyvinvoinnin lisäksi aina myös koko perheen hyvinvointia. Huoltajat kutsutaan mukaan terveystarkastukseen. Mikäli oppilas ja huoltaja antavat luvan, pyydetään myös opettajan arvio oppilaan selviytymisestä ja hyvinvoinnista koulussa. Tarvittaessa tehdään yhteistyötä muiden opiskeluhuollon toimijoiden kanssa. Terveyden edistämisen lisäksi tavoitteena on tunnistaa mahdollisimman varhaisessa vaiheessa oppilaan ja hänen perheensä erityisen tuen tarpeet ja järjestää tarvittava tuki sekä seurata tilanteen edistymistä yhdessä laaditun suunnitelman mukaisesti.

Terveystarkastuksia voidaan tehdä yksilöllisen tarpeen mukaan myös muina ajankohtina ja muille ryhmille. Tarkastuksista poisjäävien tuen tarve selvitetään, koska tiedetään, että tarkastuksista poisjääneiden riski syrjäytymiseen on suurempi kuin niihin osallistuneilla. Tuen tarvetta voidaan selvittää esimerkiksi ottamalla yhteyttä perheeseen tai järjestämällä kotikäyntiä.

Terveystarkastuksissa kerätään anonyymiä tietoa luokan ja koulun hyvinvointitilanteesta, kerättävät tiedot sovitaan yhdessä monialaisen opiskelijahuoltoryhmän tapaamisessa. Tätä tietoa hyödynnetään opiskeluhuollon yhteisöllisten toimenpiteiden suunnitteluun, opiskeluhuollon toimintasuunnitelman laadintaan ja suunnittelutyöhön.

6.1.4. Kouluterveydenhuollon vastaanotot

Terveystarkastusten lisäksi kouluterveydenhuollossa tavataan oppilaita ja heidän perheitään yksilöllisen tarpeen mukaisesti. Kouluterveydenhuollon tärkeä työmuoto ovat myös avoimet vastaanotot, joille oppilaat voivat tulla aikaa varaamatta keskustelemaan mieltään vaivaavista asioista.

6.1.5. Kouluyhteisön ja -ympäristön terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin edistäminen

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on oppilaitosympäristön terveellisyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin edistäminen ja seuranta. Oppilaitosten terveellisyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus tehdään yhteistyössä eri viranomaisten ja muiden tahojen kanssa kolmen vuoden välein (asetus 338/2011). Se on useiden eri viranomaisten vastuulla. Tarkastuksessa esiin tulleita asioita ja niiden korjaamista seurataan vuosittain. Kouluterveydenhuolto on mukana myös laatimassa koulun opiskeluhuollon suunnitelmaa ja siihen sisältyviä erilaisten ongelma- ja kriisitilanteiden toimintamalleja.

6.1.6. Yhteistyö muun opiskeluhuolto- ja opetushenkilöstön kanssa

Kouluterveydenhuolto on osa koulujen moniammatillista opiskelijahuoltoa. Se tekee tiivistä yhteistyötä opettajien, koulunkäynninohjaajien, koulukuraattorien ja koulupsykologien kanssa yhteisön hyvinvoinnin edistämisen, ennaltaehkäisyyn, terveystarkastusten että yksilöllisen tuen järjestämisen osa alueilla. Tietojen siirto tapahtuu salassapitosäännöksiä noudattaen.

6.1.7. Oppilaan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet

Oppilaan erityisruokavalio

Oppilaan tullessa kouluun, hänelle annetaan lomake, jonka huoltaja täyttää, mikäli oppilaalla on tarve erikoisruokavaliolle. Erityisruokavaliointoituksia päivitetään tarpeen mukaan. Erityisruokavaliioon liittyviä asioita käydään läpi myös terveydenhoitajan vastaanotolla. Muutostilanteissa huoltaja on yhteydessä terveydenhoitajaan tarpeen mukaan.

Oppilaan koulupäivän aikaisen lääkityksen ilmoituskäytänteet.

Jos oppilaalla on koulupäivän aikana tarvittavia henkilökohtaisia lääkkeitä, ilmoittaa näistä huoltaja opettajalle/luokanvalvojalle halutessaan. Jos kouluterveydenhoitaja tai opettaja/koulunkäynninohjaaja antaa oppilaalle särkylääkkeen, tästä ilmoitetaan huoltajalle tarpeen mukaan huomioiden oppilaan ikä ja kehitystaso.

6.2. Suun terveydenhoito

Kouluterveydenhuoltoon kuuluvat myös koululaisten suun terveydenhuoltopalvelut. Suun terveystarkastuksia järjestetään koko ikäluokan kattavina määrääaikaistarkastuksina sekä yksilölliseen tarpeeseen perustuvina terveystarkastuksina. Tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, kehitys ja hoidon tarve ja tehdään tarvittaessa henkilökohtainen terveystarkastus. Suun terveydenhuoltoon sisältyy suun terveyden edistäminen sekä koululaisten suun sairauksien tutkimus, ehkäisy ja hoito. Lapselle, jolla on erityinen riski sairastua suun sairauksiin, on järjestettävä tehostettu ehkäisevä suun terveydenhuolto ja yksilöllisesti määritellyt terveystarkastukset. Kunnan on järjestettävä oppilaalle suun terveystarkastus ensimmäisellä, viidennellä ja kahdeksannella vuosiluokalla. (Finlex 2009.)

Kaikilla tarkastuskäynneillä selvitetään suun terveydentila sekä hampaiston ja purennan kehitys. Hoidon tarve arvioidaan ja tehdään jokaiselle henkilökohtainen terveystarkastus- ja hoitosuunnitelma seuraavaan ikäluokkatarkastukseen saakka (STM 2009). Mikäli vanhemmat eivät ole mukana tarkastuksessa, annetaan kotiin kirjallinen tiedote hampaiston terveydentilasta sekä hoitosuosituksista sekä seuraavasta tarkastus- tai hoitoajasta.

Asetus (tullut voimaan 1.1.2011) neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta määrittää suun terveydenhuollon veloitteet:

8§ Suun terveydenhuollon terveystarkastusten sisältö

- järjestetään koko ikäluokan kattavina määrääaikaistarkastuksina sekä yksilölliseen tarpeeseen perustuvina terveystarkastuksina
- tarkastuksissa selvitetään suun terveydentila, kehitys ja hoidon tarve ja tehdään tarvittaessa henkilökohtainen terveystarkastus

- lasta odottavan perheen suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arvioi suun terveydenhuollon ammattihenkilö haastattelulla tai tarvittaessa muilla menetelmillä
- alle kouluikäisille järjestetään suuhygienistin tai hammashoitajan tekemiä suun terveystarkastuksia ja tarpeen mukaisesti hammaslääkärin tutkimuksia
- oppilaalle tehtävät suun määräaikaistarkastukset sisältävät suuhygienistin ja tarpeen mukaiset hammaslääkärin terveystarkastukset, mukaan lukien erikoisalakohtaiset suun tutkimukset
- lapselle jolla on erityinen riski sairastua suun sairauksiin, on järjestettävä tehostettu ehkäisevä suun terveydenhoito ja yksilöllisesti määritellyt terveystarkastukset

10§ Määräaikaiset suun terveystarkastukset

- lasta odottavalle perheelle vähintään yksi suun terveydentilan ja hoidon tarpeen arvio
- 1 -tai 2- vuotias, 3- tai 4- vuotias, 5- tai 6- vuotias
- koululaiset: 1. luokka, 5. luokka ja 8. luokka
- opiskelijat: vähintään 1. kerran opiskeluaikana

Kiireellinen hammashoito

Välitöntä ensiapua tarvitseville on järjestetty päivystys. Päivystykseen kuuluvat hammastapaturmat: hammas lohjennut, heiluva tai irti (mikäli kokonainen hammas on irronnut, olisi se hyvä säilyttää suussa tai maidossa ennen hammashoitolaan tuloa) hammassärky, kipu, turvotus, oikomiskojeen aiheuttama kipu. Viikonloppuisin ja arkipyhinä, sekä virka-ajan jälkeen päivystys on järjestetty Kuopiossa.

Tarkastukset

Määräaikaistarkastuksissa tehdään suun tutkimus, joka sisältää suu- ja hammassairauksien määrittämisen sekä kariesriskin ja parentavirheen pahenemisen määrittelyn yksilöllisesti. Mikäli lapsella on kohonnut kariesriski, hänet kutsutaan tiheämmin (noin 6-12 kk välein) kontrollikäynnille joko suuhygienistille tai hammashoitajalle, jossa käydään läpi tarkastuksessa määritellyt tavoitteet ja tehdään ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Mikäli lapsella on kariesta, hänet ohjataan hoitoon hammaslääkärille. Mikäli lapsella havaitaan parentavirheitä tai muuta erikoishoidon tarvetta, hänet ohjataan hoitoon erikoishammaslääkärille tai erikoissairaanhoidon KYSiin.

- 1. lk, syksy; vastaanottajana hammaslääkäri
-sisältö: harjaus (oman vastuu korostaminen), ravinto, fluori, xylitoli
- 3. lk, syksy; vastaanottajana suuhygienisti
-sisältö: hampaiston vaihdunta/parenta, muuten kuten edellä

- 5. lk, kevät; vastaanottajana suuhygienisti
-sisältö: kuten edellä, lankausopetus tarvittaessa

- 8. lk; kevät; vastaanottajana hammaslääkäri
-sisältö: kuten edellä, lisäksi tupakka-info

Lisäksi järjestetään alakouluissa vuosittain 2 luokille harjausopetusta. Yläkoulujen kanssa tehdään tarvittaessa yhteistyötä/ opastusta, mm. ”Yläkoululaisten suun hoidon oppaan”-tehtävien käytöstä opetuksessa. 7 luokille järjestetään suuhygienistin pitämät neuvontatilaisuudet mm. tupakan ja nuuskan käytön vaikutuksista ym. kaikilla yläkouluilla. Kouluikäisten kohdalla asetuksen mukaiset määräaikaistarkastukset toteutuvat.

7. OPISKELUHUOLLON MONIALAISET TUKITOIMET

7.1. Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut

Perusopetuslaki (628/1998) velvoittaa opetuksen järjestäjää kantamaan vastuun oppilaiden tuen saamisesta. Kunnan tulee järjestää esi-, perus- ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilaille riittävä tuki ja ohjaus sekä muut tarpeelliset toimet koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi sekä koulun ja kotien välisen yhteistyön kehittämiseksi. Koulukuraattorien tehtävien järjestäminen kuuluu hyvinvointialueen tehtäviin.

Koulukuraattori oppilaan apuna:

Koulukuraattori auttaa ja tukee oppilaita koulunkäynnin onnistumiseksi. Hän on henkisen ja sosiaalisen kasvun sekä jaksamisen tukihenkilö koulussa. Koulukuraattorin kanssa voi miettiä mm. ratkaisuja, jos kouluvuoden aikana oppilaalla ilmenee vaikeuksia:

- Opiskeluun ja koulunkäymiseen liittyvissä asioissa
- Kotiin ja muihin ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa
- Vapaa-aikaa ja harrastuksiin liittyvissä asioissa

Koulukuraattori toimii tiiviissä yhteistyössä eri toimijoiden kanssa ja on mukana koulun oppilashuollollisessa ja moniammatillisessa työssä sekä ohjaa tarvittaessa oppilaan koulun ulkopuolisten tukipalvelujen piiriin.

Oppilas voi hakeutua oma-aloitteisesti keskustelemaan tai tulla vanhemman/ huoltajan, opettajan, terveydenhoitajan tai muun tahon suosittamana kuraattorille. Kuraattorin vastaanotolla käynnistä oppilas saa tarvittaessa allekirjoitetun todisteen, mikäli käynti aiheuttaa poissaoloja tunnilta.

7.2. Pohjois-Savon hyvinvointialueen lasten, nuorten ja perheiden palvelut

Perhekeskuksen ohjaus ja neuvonta

Perhekeskuksen neuvonta ja ohjaus palveluihin on tulossa muutoksia syksyllä 2023.

Lastensuojeluilmoitus

Tee lastensuojeluilmoitus, kun sinulla on huoli lapsen hyvinvoinnista ja huolenpidosta esimerkiksi seuraavissa tilanteissa:

- Lapsen kohdistuva pahoinpitely tai sen epäily.
- Lapsen hoidon laiminlyönti.
- Perheväkivalta.
- Lapsen tai vanhemman päihteiden käyttö.
- Lapsen rikollisuus.
- Lapsen käyttäytyminen on muuten tavanomaisesta poikkeavaa, esimerkiksi hyvin vetäytyvää, apaattista tai yliaggressiivista.

Toimi näin

Voit tehdä lastensuojeluilmoituksen puhelimitse, paperisella lomakkeella tai sähköisellä lomakkeella.

Paperisen lomakkeen voit palauttaa läpipalvelupisteeseen, seutupalvelupisteeseen tai alueelliseen palvelupisteeseen. Palvelupisteiden yhteystiedot löydät lomakkeen lopusta.

Lastensuojeluilmoituksen voit tehdä tarvittaessa ilman lapsen tai perheen suostumusta, mutta mikäli mahdollista, pyri keskustelemaan sen tekemisestä lapsen tai huoltajien kanssa.

[Lastensuojeluilmoitus - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Kasvatus- ja perheneuvonta

[Kasvatus- ja perheneuvonta - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Perhesosiaalityö ja sosiaaliohjaus

[Perhesosiaalityö ja sosiaaliohjaus - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Lapsiperheiden sosiaalityö on perheen tukena silloin, kun elämäntilanteenne on kuormittava, perhe toivoo muutosta elämäntilanteeseensa tai kun tuntuu, että monenlaiset haasteet ovat kasautuneet eikä ole varmuutta siitä, miten päästä tilanteesta eteenpäin.

Lapsiperheiden sosiaalityöntekijät ja sosiaaliohjaajat toimivat yhteistyössä erilaisten verkostojen kanssa, esimerkiksi päivähoito, koulu, neuvolat ja eri järjestöt. Asiakkaana ovat lapset ja heidän perheensä, kun tilanne ei vielä edellytä lastensuojelun asiakkuutta.

Opiskeluhuollon kuraattoripalvelut

[Opiskelijahuollon kuraattori - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](http://pshyvinvointialue.fi)

Esi- ja perusopetuksessa ja toisen asteen oppilaitoksissa opiskelija saa opiskelun ja koulunkäynnin tukea ja ohjausta saa opiskeluhuollon kuraattorilta. Hän tarjoaa tukea esimerkiksi perhetilanteeseen, vuorovaikutukseen ja ihmissuhteisiin liittyvissä asioissa. Kuraattorin palveluja on tarjolla jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa.

Opiskelijalle on järjestettävä mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti opiskeluhuollon kuraattorin kanssa viimeistään seitsemäntenä oppilaitoksen työpäivänä sen jälkeen, kun opiskelija tai huoltaja on tapaamista pyytänyt. Kiireellisissä tilanteissa mahdollisuus on järjestettävä jo samana tai seuraavana työpäivänä. Opiskeluhuollon Kuraattori osallistuu myös koko oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin kehittämiseen. Hän ohjaa opiskelijan tarvittaessa myös muiden opiskeluhuollon palveluiden piiriin.

Kuraattori on koulujen ja oppilaitosten sosiaalialan asiantuntija, joten he auttavat laaja-alaisesti erilaisissa opiskeluun sekä lapsen ja nuoren elämään kuuluvissa asioissa. Kuraattori auttaa esimerkiksi, kun on toistuvia poissaoloja koulusta, kiusaamiseen liittyviä huolia, elämän hallinnan vaikeuksia tms.

Kuraattorit toimivat kouluilla. Yhteystiedot löytyvät koulujen Pedanet sivuilta tai HVA:n sivulta

[Oppilashuollon kuraattori - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](http://pshyvinvointialue.fi)

Lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut

[Haku - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](http://pshyvinvointialue.fi)

Perhekeskuksen lasten ja nuorten mielenterveys- ja päihdepalvelut ovat perusterveydenhuollon palveluita. Palveluissa hoidetaan lievästi ja keskivaikeasti oireilevia lapsia ja nuoria. Palveluun ohjaututaan peruspalveluista, erikoissairaanhoidosta tai omalla yhteydenotolla.

[Lasten ja nuorten perustason mielenterveys- ja päihdepalvelut - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](http://pshyvinvointialue.fi)

Koulupsyykkari

Koulupsyykkarin työn tavoitteena on varhaisen tuen tarjoaminen nuorten mielenterveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvissä pulmissa ja ongelmissa.

Tehtäviin kuuluu:

- tuen tarpeen arviointia, neuvontaa, mielenterveysongelmien ennaltaehkäisyä ja tarvittaessa ohjausta jatkohoitoon
- nuoren tukikäyntejä sekä tarvittaessa vanhempien /perheen tapaamisia, yhteydenpitoa vanhempiin ja tarvittaviin yhteistyötahoihin
- tarvittaessa oppilashuoltotyöhön osallistumista, konsultatiivisen tuen antamista ja yhteistyötä koulun henkilökunnan kanssa sekä luokissa oppitunneille osallistumista
- mahdollisuuksien mukaan mielenterveyteen liittyvien akuutteihin kriisitilanteisiin vastaamista koululla

Oppilas voi ohjautua psyykkarin vastaanotolle koulun aikuisen ohjaamana tai oppilas ja/tai vanhempi voivat ottaa yhteyttä suoraan.

Päihdepalvelut

[Haku - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](https://pshyvinvointialue.fi)

Päihdekllinikalla toimii kaksi lasten- ja nuorten päihdetyötä tekevää henkilöä siten, että toinen tekee täyttä työaikaa nuorten parissa, toinen puolikasta.

Työnjaossa toinen vastaa pääosin ala- ja yläasteen ikäluokasta ja toinen toisen asteen ikäluokasta. Poikkeuksia työnjakoon kuitenkin tehdään asiakastilanteen mukaan.

Asiakkuuteen pääsee ilman lähetettä ja ohjautua voi montaa eri reittiä. Yhteyttä voi ottaa nuoren asioissa suoraan meille soittamalla, tai kouluterveydenhuollon henkilöt voivat laittaa viestiä myös Lifecare-potilastietojärjestelmän kautta. Sähköpostit tavoittavat huonosti jalkautuvan työnkuvan vuoksi. Yhteyttä meihin voi ottaa melkein kuka vain, opettaja, kuraattori, terveydenhoitaja, rehtori, vanhempi tai vaikka nuori itse. Myös viranomaistahot ohjaavat meille asiakkuuteen.

Palveluihin kuuluvat neuvonta, ohjaus, keskusteluapu ja päihdeettömyyteen tukeminen. Tapaamiset toteutuvat joko hyvinvointikeskus Aallossa, tai jalkautuvalla periaatteella; jalkaudumme asiakkaiden toimintaympäristöihin. Tapaamisten taajuus ja määrä arvioidaan tapauskohtaisesti, asiakkaan tarpeen mukaisesti.

Teemme myös arviointijaksoja ja päihdeseurantaa. Huumeseulat, laboratoriotutkimukset ja päihdelääkäripalvelut järjestyvät myös päihdekliniikan kautta.

Preventio tyyppisesti toimimme osallistumalla info- ja valistustyyppisiin tapahtumiin, käymme kouluilla ja nuokkareilla yms. välillä puhumassa nuorille. Pääpaino työssä on kuitenkin interventioissa.

7.3. Opiskeluhuollon psykologipalvelut

[Oppilashuollon psykologi - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](https://pshyvinvointialue.fi)

Psykologi tarjoaa yksilöllisiä opiskeluhoitopalveluja sekä työskentelee koko oppilaitosyhteisön tasolla koskien kaikkia oppilaita/opiskelijoita.

Opiskeluhuollon psykologi tukee koulunkäyntiäsi, oppimistasi ja psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointiasi. Työn painopiste on kartoittavassa, ennaltaehkäisevässä ja varhaisen vaiheen tuessa. Yksilötyö on pääasiallisesti lyhytkestoista, ja tarvittavat tukitoimet suunnitellaan yhdessä oppilaitoksen, perheiden ja yhteistyötahojen kanssa.

Psykologin palveluja on tarjolla jokaisessa koulussa ja oppilaitoksessa. Lain mukaan sinulla on oikeus päästä joko psykologin tai kuraattorin vastaanotolle viimeistään seitsemän koulupäivän kuluessa yhteydenotosta.

Oppilas voi hakeutua psykologin luokse ottamalla itse suoraan yhteyttä tai esimerkiksi huoltajan, opettajan, opinto-ohjaajan, koulu-/opiskeluterveydenhoitajan tai lääkärin välityksellä. Lähetettä ei tarvita.

7.4. Perheneuvola

Perheneuvolan tehtävä on tukea lapsiperheitä ja nuoria erilaisissa elämäntilanteissa.

Työmuodot

- ohjaus ja neuvonta lasten kasvatukseen, vanhemmuuteen ja perheeseen liittyvissä kysymyksissä
- lasten kehitykseen ja tunne-elämään liittyvät tutkimukset
- lasten oppimisvaikeuksiin liittyvät tutkimukset ja kuntoutus
- lasten yksilöpsykoterapia (rajoitetusti)
- pari- ja perhesuhteisiin liittyvien ristiriitojen selvittely ja hoito
- perheen vuorovaikutuspulmiin liittyvä selvittely ja hoito
- erilaiset vertaisryhmät aikuisille ja lapsille sekä ryhmäpsykoterapia lapsille
- työnohjaus ja konsultaatio lasten ja lapsiperheiden parissa työskenteleville

Tarvittaessa tehdään yhteistyötä opettajan, päiväkodin työntekijän, sosiaalityöntekijän, terveydenhoitajan tai lääkärin kanssa. Yhteistyön tapa suunnitellaan yhdessä perheen kanssa. Perhe on mukana yhteistyöneuvotteluissa.

7.5. Lastenpsykiatrian palvelut

[Lastenpsykiatrian palvelut - Pohjois-Savon hyvinvointialue - Pohjois-Savo \(pshyvinvointialue.fi\)](#)

Pohjois-Savon hyvinvointialueella lastenpsykiatria tarjoaa psykiatrasta tutkimusta ja hoitoa 0-13-vuotiaille lapsille. Kokonaisvaltainen, moniammatillinen työskentely toteutetaan läheisessä yhteistyössä perheen kanssa. Hoidossa hyödynnetään erilaisia psykososiaalisia, psykoterapeuttisia ja lääkehoidollisia keinoja yksilöllisen suunnitelman mukaan. Lastenpsykiatrialle ohjaututaan lääkärin läheteellä.

7.6. Nuorisopsykiatrian palvelut

Pohjois-Savon hyvinvointialueella nuorisopsykiatria tarjoaa avohoitoa 14–19-vuotiaille ja osastohoitoa 14–18-vuotiaille nuorille, joilla on vakavia psyykkisiä ongelmia ja usein myös heikentynyt toimintakyky. Yleisiä psyykkisiä ongelmia ovat vakava masennus, itsetuhoisuus, ahdistuneisuus, syömishäiriö, todellisuudentajun heikentyminen sekä vakavat neuropsykiatriset pulmat ja psyykkiset traumat. Nuorisopsykiatrilta ohjaututaan lääkärin läheteellä.

8. VAIKEUKSISSA OLEVAN OPPILAAN TUNNISTAMINEN

8.1. Lähisuhde- ja perheväkivalta

Lähisuhde- ja perheväkivallasta puhutaan, kun henkilö on väkivaltainen **nykyistä tai entistä kumppaniaan, lastaan, lähisukulaistaan tai muuta läheistään kohtaan**. Lähisuhde- ja perheväkivalta voi johtaa fyysisen tai psyykkisen vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai kuolemaan.

Lähisuhde- ja perheväkivalta sisältää ilmeisimpien väkivallan tekojen lisäksi myös laiminlyönnin ja tekemättä jättämisen. Perheenjäsenten väliselle väkivallalle altistuminen on lapselle yhtä haavoittavaa kuin suoran väkivallan kohteena oleminen.

Väkivallan vaikutukset

Lähisuhde- ja perheväkivalta **vaikuttaa** monin tavoin **kaikkien osallisten hyvinvointiin ja terveyteen**. Väkivallan kokeminen voi aiheuttaa fyysisiä vammoja, tunne-elämään, käyttäytymiseen ja seksuaalisuuteen liittyviä ongelmia sekä pitkäaikaisina seurauksina erilaisia sairauksia.

Milloin on syytä epäillä:

- huomaat lapsella pahoinpitelyn fyysisiä merkkejä kehossa
- lapsi kertoo tarinoita, joissa hän vihjailee tai puhuu avoimesti väkivallasta
- lapsi tietää liikaa väkivallasta
- lapsen on vaikea antautua aikuisen lohdutettavaksi tai hän voi tuntea olonsa turvattomaksi ja tämän vuoksi olla jatkuvasti varuillaan ympäristönsä suhteen. Toisaalta lapsi voi olla hakea jatkuvasti aikuisen tukea ja turvaa.
- lapsi ei halua mennä kotiin ja saattaa itkeä tai ahdistua hakutilanteessa, ja/tai näyttää pelkäävän vanhempaa
- lapsi ei halua kutsua kavereitaan kotiin
- huomaat lapsen vanhempien käyttäytymisessä jotain, joka viestittää väkivallasta
- huomaat lapsessa muita edellä mainittuja perheväkivallan oireita

Tärkeää muistaa:

- Älä lupaa olla kertomatta kenellekään! On todennäköistä, että joudut kertomaan jollekin.
- Selitä lapselle, miksi on tärkeää puhua asiasta sellaiselle ulkopuoliselle ihmiselle, joka osaa auttaa lasta ja tämän perhettä. Lupaa lapselle, että autat häntä, jos aiot niin tehdä.
- Anna lapselle tunnustusta rohkeudesta hakea apua. Kerro, että lapsi toimi oikein kertoessaan perheväkivallasta.
- Älä tuomitse lapsen perhettä tai puhu pahaa väkivallan tekijästä. Lapsi rakastaa vanhempiaan ja peilaa itseään suhteessa heihin. Vanhempien loukkaaminen loukkaa lasta ja hänen omanarvontuntoaan.
- Kirjaa lapsen kertomus ja omat kysymyksesi mahdollisimman tarkasti. Kun asia on tullut ilmi, tarkentavia kysymyksiä ei saa tehdä.
- Jos työskentelet terveydenhuollossa, kirjaa väkivallan merkit.
- Tee ilmoitus poliisille (tutkintapyyntö) – 112
- Tee lastensuojeluilmoitus - päivystys (viranomaiskäyttö akuuttitilanteissa) 044-4442369

8.2. Kouluikäinen lapsi ja vanhempien ero

Pieni lapsi ei osaa pukea sanoiksi vaikeita, eron herättämiä tunteita. Kouluikäinen ymmärtää pikkulasta paremmin, mistä vanhempien erossa on kysymys. Hän on usein lojaali molemmille vanhemmilleen ja häntä hämmentää, jos vanhemmat riitelevät hänestä ja hänen kasvatuksestaan tai pyrkivät lahjomaan häntä omalle puolelleen.

Mikäli koulun työntekijällä nousee huoli oppilaan jaksamisesta vanhempien erotilanteessa, kannattaa olla yhteydessä oppilaan vanhempaan/vanhempiin, ja ohjata heitä hakeutumaan perheneuvolan palveluihin.

8.3. Seksuaalinen hyväksikäyttö

Jos lapsen seksuaalista hyväksikäyttöä epäillään, niin konsultoidaan poliisia.

8.4. Surun ja kuoleman käsittely kouluyhteisössä

8.4.1. Kuoleman käsittely koulussa

Äkillisen kuoleman kohdatessa kouluyhteisöä kaikki yhteisön jäsenet tarvitsevat:

1. tietoa tapahtuneesta (vältetään väärinkäsitykset ja huhut) ja rituaaleja, jotka antavat turvalliset puitteet kohdata kuoleman todellisuus
2. aikaa ja tilaa käsitellä ja ymmärtää tunteitaan (debriefing eli jälkipuinti)
3. mahdollisuuden vastaanottaa ja antaa tukea toisilleen (tukiverkostot)

Koulun kriisiryhmän tulisi kokoontua mahdollisimman pian tekemään toimintasuunnitelma ja tarvittaessa luoda yhteydet kunnan kriisiryhmään. On muistettava, että koulu kunnioittaa perheen toivomuksia.

Lapsen ja nuoren surun kohtaaminen

Avoin ja rehellinen kommunikaatio

- Selitä lapselle ymmärrettävästi huomioiden ikä ja kehitystaso (vasta yli 10 - vuotias ymmärtää kuoleman abstraktisesti).
- Selvitä väärinkäsitykset.
- Älä käytä kuoleman selittämiseksi "uni" tai "matka".
- Läheisin ihminen kertoo suruviestin.

Anna lapselle aikaa ymmärtää

- Ole valmis juttelemaan juuri, kun lapsi sitä haluaa.
- Katselkaa valokuvia ja muistokirjoja.
- Salli lapsen leikit, jotka liittyvät tapahtuneeseen.
- Madalla koulusuoritusvaatimuksia väliaikaisesti.

Tee menetyksestä todellinen

- Salli lapsen nähdä, että myös sinulla on tunteet.
- Anna lasten osallistua rituaaleihin (esim. hautajaisiin osallistuminen).
- Pidä näkyvillä muistutus vainajasta (esim. pulpetti, jolla valokuva).

Tue emotionaalista hallintaa

- Vältä turhia ihmissuhteiden katkeamisia – kouluun tuleminen tärkeää.
- Puhu lapselle kuolemanpelosta. Salli lapsen puhua syyllisyydentunteista.

Kerro lapselle että reagoiminen on normaalia

- Älä torju reaktioita.
- Selvitä että omien tunteiden työstäminen ja läpikäyminen on tuskallista mutta välttämätöntä.

Lapsen osallistuminen esim. hautajaisiin edellyttää

- Valmistelua - lapsen tulee tietää mikä odottaa.
- Saattaja, omainen koko ajan mukana
- Jälkipuintia lapsen ehdoilla

8.4.2. Oppilaan kuolema

Kouluyhteisön tulisi oppilastoverin kuollessa tarjota oppilailleen turvallinen paikka, jossa aikuiset antavat tilaa menetyksen, tuskan, vihan ja pelon tunteille, sekä ovat herkkinä mahdollisille itsetuhoisille pyrkimyksille.

Tapahtuman käsittely koulussa

- Koulussa tapahtuneesta oppilaan kuolemasta tiedon lähiomaisille välittää lääkäri tai poliisi henkilökohtaisesti. Mukana tilanteessa olisi hyvä olla seurakunnan edustaja ja rehtori tai luokanohjaaja/-opettaja.
- Koulun ulkopuolella tapahtuneen kuoleman jälkeen koulun rehtori on yhteydessä kuolleen oppilaan kotiin (surunvalittelut sekä sopiminen koulun toimenpiteistä ja tiedottamisesta) myös loma-aikoina.
- Tärkeää on, että koulun aikuiset saavat tapahtuneesta oikean tiedon mahdollisimman pian (huhujen leviämisen estäminen, valmius oppilaiden reaktioiden vastaanottamiseen)
- Moniammatillinen tuki jalkautuu koululle seuraavana arkipäivänä (koulukuraattorit, koulupsykologit, seurakunnan edustaja ym. tarvittavat tahot)
- Koulun rehtori pitää henkilökunnalle ja oppilaille yhteisen tiedotustilaisuuden tapahtuneesta. Tiedon saanti on tärkeä erityisesti, jos
- kysymyksessä on traumaattinen tai monia oppilaita koskettava tapahtuma.
- Tiedotustilaisuuden yhteydessä vietetään hiljainen hetki kuolleen oppilaan muistolle, jonka jälkeen siirrytään luokanohjaajan/-opettajan johdolla omiin luokkiin käsittelemään asiaa.
- Oppilaiden koteihin annetaan myös tietoa, jotta vanhemmat voivat keskustella lastensa kanssa tapahtumasta. Lähetetään kirjallinen ilmoitus
- tapahtuneesta, joko Wilman kautta tai kirjeenä.
- Mikäli tapahtumaa ei tiedoteta koko kouluyhteisölle (esim. huoltajan kielto), kertoo oma luokanopettaja / -ohjaaja oppilaan kuolemasta omalle
- luokalleen neuvoteltuaan huoltajan kanssa sitä ennen menettelytavoista.

Tiedon välittämisen jälkeen ei koskaan saa oppilaita päästää välittömästi pois koulusta, vaan oppilaille annetaan mahdollisuus keskustella opettajan ja toinen toistensa kanssa. Tämä antaa mahdollisuuden vertaistukea.

Tapahtuman käsittely luokassa

- Varaa aikaa suruviestin kertomiseen ja asian käsittelyyn. Kerro mitä on tapahtunut. Luokassa, josta oppilas on kuollut, oman opettajan tukena voi olla joku koulun kriisiryhmän jäsenistä esim. terveydenhoitaja, koulukuraattori tai koulupsykologi.
- Puhu asiasta oppilaiden kanssa, anna heidän kertoa omia tuntemuksiaan.
- Rohkaise oppilaita kysymään, oikaise väärinkäsitykset..
- Älä torju lasten reaktioita (ks. lapsen surun kohtaaminen)
- Rituaalit auttavat oppilaita jäsentämään ajatuksiaan ja tunteitaan. Salli heidän käsitellä suruaan eri tavoin.

Tapoja, joilla oppilaat voivat ilmaista tunteitaan:

- piirtäminen, värittäminen, muovaileminen
- muistoalbumin kokoaminen, kuvien ripustaminen seinälle
- aineen, runojen ja päiväkirjan kirjoittaminen
- roolileikit, tapahtuman käymistä läpi draaman avulla
- käynti onnettomuuspaikalla

Tee menetys todelliseksi

- kuolleen oppilaan pulpetin somistaminen (valokuva, kukat, piirroksat, LED-kynttilä jne.)
- pulpetin jättäminen tyhjäksi joksikin aikaa
- haudalla käynti esim. lukuvuoden lopussa
- oppilaan / oppilaan omaisten muistaminen (kirjeet, runot, piirroksat, kukkaset)

Koulupäivän päättyessä varmistetaan, että joku on vastaanottamassa oppilasta, jonka koulutoveri on kuollut.

Tapahtuman käsittely yksittäisen oppilaan kanssa

- Anna oppilaalle, jota kuolema on läheisesti kohdannut, mahdollisuus kertoa omista tuntemuksistaan ja reaktioistaan myös yksityisesti tai pienessä ryhmässä.
- Ota vastaan reaktiot, kuuntele, älä kommentoi, voit esittää kysymyksiä
- Ole hienotunteinen, älä puhu itse liikaa.
- Lohduta luontevalla tavalla, pelkkä läsnäolo usein riittää.
- Turvallisuuden tunnetta autat koskettamalla, pitämällä kiinni kädestä.
- Asiantuntija apua on hyvä suositella, jos oppilas on ollut traagisen kuoleman / ”läheltä piti- tilanteen” silminnäkijänä.

Psykologinen jälkipuinti, debriefing (ks. edellä) suositellaan

- luokalle, josta oppilas on kuollut (mahdollisesti useita keskusteluja pitemmän aikaa)
- muille ystäväryhmille esim. kuolleen oppilaan ystäville, jotka ovat eri luokilla
- oppilasta opettaneille opettajille ja muulle henkilöstölle.

Apua antava tarvitsee myös itse henkistä tukea ja apua. Omaisten tukemisessa koulun ulkopuoliset kriisityöntekijät ovat usein tärkeitä.

Oppilaat voidaan koota ensimmäisen kerran puhumaan tapahtumasta jo samana päivänä, mutta järjestelmällinen puiminen on syytä jättää seuraavaan päivään, jolloin oppilaat alkavat paremmin tajuta tapahtuneen. Luokkakeskustelussa keskustelua johtaa kaksi aikuista, joista toinen on oma opettaja. Molemmat ovat oppilaille tuttuja.

Sovitaan myös säännöistä, joita olisi hyvä noudattaa:

- esille tulleista asioista ei kerrota luokan ulkopuolisille
- ketään ei arvostella eikä kiusata jälkeinpäin
- jokainen puhuu omasta puolestaan

8.4.3. Henkilökuntaan kuuluvan kuolema

Henkilökunnan jäsenen kuolema koskettaa koko koulu yhteisöä. Äkillinen tai erityisen traumaattinen kuolema saattaa lamauttaa työtovereita ja oppilaita pitkäänkin, jos tapahtuma jää käsittelemättä.

- Rehtori tiedottaa henkilökunnalle tapahtuneesta. Yhteisesti tai kriisiryhmän kanssa sovitaan käytännöistä.
- Jos kuollut on koulun opettaja, rehtori ilmoittaa luokalle tapahtuneesta.
- Käytävälle järjestetään surupöytä, hiljainen hetki esim. seuraavan aamun päivänavauksen yhteydessä.
- Aikuisille ja lapsille annetaan aikaa ja tilaa puhua kuolemasta (ks. edellä)
- Kunnioitetaan vainajan tahtoa, mikäli se on tiedossa. Hautajaisiin osallistuminen tapahtuu omaisten toiveiden mukaisesti.

Jälkipuinti järjestetään:

- henkilökunnalle / läheisille työtovereille erityisesti, jos kysymyksessä on traumaattinen kuolema.
- oppilaille, jos kuollut henkilö oli erityisen tärkeä (kuten oma opettaja).
- Työterveyshuollon ja kriisiryhmän palvelujen käyttö tarpeen mukaan.

8.4.4. Muistotilaisuus koulussa

Oppilaan / kouluhenkilökuntaan kuuluvan kuolema huomioidaan koulussa. Muistohetken voi sisältyä esimerkiksi:

Koulussa

- suruliputus - päivänä, jolloin tieto on tullut kouluun, mahdollisesti myös hautajaispäivänä
- muistopöytä käytävälle / luokkaan
- hiljennytään juhlasaliin ja sytytetään led-kynttilä kuolleen muistolle

- rehtorin / luokanohjaajan/-opettajan muistosanat
- oppilaiden puheenvuoro esim. runo
- papin puhe
- musiikki- tai lauluesitys.

Luokassa

- Omassa luokassa pidetty muistotilaisuus voi koostua myös em. elementeistä. Oppilaan pulpetin somistaminen, kuva ja LED- kynttilä.
- Luokanohjaajan/-opettajan merkitys korostuu luokkatilanteessa. Myös seurakunnan edustaja voidaan kutsua paikalle.
- Kuolematapahtumasta olisi hyvä keskustella muistotilaisuuden jälkeen.

Omaisten muistaminen

- Sovitaan yhdessä siitä, millä tavoin omaisia muistetaan.
- Oppilaat osallistuvat myös surunvalitteluihin.
- Hautajaisiin osallistuminen sovitaan omaisten kanssa yhdessä.

Surulipas

Kriisitilanteita varten koulussa on surulipas, josta löytyy mm. LED-kynttilöitä, kynttilänjalka, liina, kuvakehys ja kukkamaljako.

8.4.5. Oppilaan lähiomaisen kuolema

Lähiomaisen menettäneelle oppilaalle keskittyminen arkiseen aherrukseen voi olla pitkän aikaa vaikeaa. Koulu edustaa lapsen arkipäivässä jatkuvuutta ja turvallisuutta. Oppilaan on yleensä parasta palata kouluun mahdollisimman pian.

Tiedottaminen

- Oppilaalta / oppilaan omaisilta pyydetään lupa luokalle ja opettajille kertomiseen.
- Oppilas ja opettaja yhdessä sopivat ja suunnittelevat, miten
- perheenjäsenen kuolemasta kerrotaan luokkatovereille. Jotkut toivovat opettajan huolehtivan kertomisesta, ennen kuin oppilas palaa kouluun. Joskus nuoret haluavat itse kertoa tapahtuneesta luokkatovereilleen.
- Mikäli oppilaan perheenjäsen on kuollut koulupäivän aikana, on tiedon välittäminen oppilaalle tapahduttava mahdollisimman pian. On tärkeää
- rauhoittaa tilanne kahdenkeskiseksi ja varmistaa aikuisen läsnäolo tiedon välittämisen jälkeen. Lapselle / nuorelle olisi hyvä, jos tiedon välittäjä on
- läheinen tai oma opettaja.
- Kerro tosiasiat oppilaan ymmärrystason mukaisesti.
- Kuuntele, ota vastaan reaktiot.
- Lohduta, älä jätä yksin.

Tapahtuman käsittely luokassa

- Huomioidaan oppilaan suru esim. muutamalla sanalla, laululla ja kukkasin

- Surun konkretisoiminen ja käsitteleminen eri tavoin turvallisessa luokkayhteisössä ohjaa luokkatovereita läheisyyden ja myötätunnon
- ilmaisemiseen säälin sijasta.
- Jos käytät hyväksi tilaisuutta puhua surusta ja surureaktioista, pidä huoli siitä, että oppilas, jota asia koskee, ei joudu tilanteeseen valmistautumattomana.

Tapahtuman jälkipuinti

- Yhteistyössä opiskeluhuollon tai koulun ulkopuolisten kriisityöntekijöiden kanssa huolehditaan, että oppilas ja lähiomaiset saavat tukea
- Tärkeää on luokan opettajan tukeminen, jotta hän jaksaisi kohdata oppilaiden tunteet koulutyön arjessa.

Jos oppilas jää pois koulusta ilmoittamatta, opettaja ottaa yhteyttä kotiin. Jos oppilaan käytöksessä tai ulkonäössä tapahtuu muutos tai opettaja on muuten huolissaan hänestä, on hyvä ottaa yhteyttä koulun oppilashuollollisiin työntekijöihin. Oppilaan on yleensä parasta palata kouluun mahdollisimman pian.

8.4.6. Itsemurha tai sen uhka kouluyhteisössä

Itsemurhan käsittely kouluyhteisössä vaatii erityistä huolellisuutta. Itsemurha saattaa toimia mallina muille nuorille, joilla selviytymiskeinot ovat vähäisiä. Tieto itsemurhasta leviää nopeasti, siksi koulun *kriisiryhmän* toimintasuunnitelma on syytä tehdä nopeasti ja yhteistyössä koulun ulkopuolisten kriisityöntekijöiden kanssa (kunnan kriisiryhmä).

Tiedottaminen

- Koulun rehtori on yhteydessä omaisiin (surunvalittelut ja sopiminen koulun toimintatavoista).
- Kouluyhteisön työntekijöiden on saatava tieto nuoren itsemurhasta ennen
- kuin se kerrotaan oppilaille. Sovitaan, miten jälkipuinti hoidetaan luokassa, jota kriisi koskettaa, ja miten tapahtuneesta itse murhasta keskustellaan muilla luokilla.
- Oppilaille tiedottamisen yhteydessä vietetään yhteinen hiljainen hetki kuolleen muistoksi, jonka jälkeen keskustelu luokanohjaajan/-opettajan johdolla
- omissa luokissa.

Tapahtuman käsittely luokassa

- Aikuiset ovat sopineet yhdessä, mitä oppilaille kerrotaan.
- Itsemurhasta on tärkeä keskustella oppilaiden kanssa, kuunnella oppilaiden ajatuksia ja tunteita sekä antaa asiallista tietoa. Rituaalit (ks. oppilaan kuolema).
- Tärkeää on estää itsemurhan ja kuoleman ihannoiti ratkaisuna vaikeuksiin.
- Itsemurhan jälkeen on hyvä seurata tilannetta koulussa ja luokissa riittävän pitkään.
- Ohjataan oppilas herkästi hakemaan apua esim. terveydenhoitajalta ja koulukuraattorilta

- Oppilaille kerrotaan mahdollisuuksista käsitellä asiaa lisää
- (terveydenhoitaja, koululääkäri, psykologi).

Debriefing

- Jos on tapahtunut nuoren itsemurha, jälkipuinti on erittäin tärkeää luokkatovereille sekä muille läheisille kavereille sekä oppilasta opettaneille opettajille.
- Jos on tapahtunut aikuisen itsemurha, jälkipuinti on tärkeä työtovereiden muodostamassa ryhmässä sekä kyseiselle aikuiselle läheisten oppilaiden muodostamassa ryhmässä.
- Debriefing- jälkipuintiapua voi kysyä Lasten ja nuorten yksiköstä /
- aikuispsykiatrian poliklinikalta ja ev. lut . srk:n kansliasta.

Itsemurhayrityksen jälkeen

- Jos koululla tiedetään oppilaan itsemurhayrityksestä, tulee siitä kertoa vanhemmille.
- Vanhempien tulisi kertoa myös koululle, jos nuori on yrittänyt itsemurhaa.
- oppilashuollollisten työntekijöiden tehtävänä on motivoida ko. oppilasta ja perhettä hakemaan apua ja auttaa heitä löytämään sopiva auttamistaho. Vanhempien kieltäytyessä otetaan yhteys sosiaaliviranomaiseen.
- Opettaja tai muu koulu yhteisössä työskentelevä ei ole vaitiolovelvollinen, jos oppilas on yrittänyt itsemurhaa, vahingoittanut itseään.
- Muista myös luokkatovereiden ja ystävien tukeminen, jos he ovat tietoisia itsemurhavaarasta sekä asiassa mukana olleen opettajan tukeminen
- Tapahtuman jälkipuinti (ks. edellä)

9. TURVALLINEN ARKI

9.1. Turvallisuuden edistäminen

Oppilaalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön. Siihen kuuluu fyysinen, psyykkinen ja sosiaalinen turvallisuus. Opetuksen järjestämisen lähtökohtana on oppilaiden ja koulun henkilökunnan turvallisuuden takaaminen kaikissa tilanteissa, ja se on osa koulu yhteisön toimintakulttuuria.

Opiskelu huollon tavoitteena on tukea toimintakyvyn säilymistä myös fyysistä ja psyykkistä turvallisuutta vaarantavissa tilanteissa. Erilaisissa ongelma-, onnettomuus- ja kriisitilanteissa sekä niiden edellyttämässä jälkihoidossa huolehditaan oppilaan ja koko yhteisön tarvitsemasta psykososiaalisesta tuesta.

Fyysistä turvallisuutta edistetään huolehtimalla koulurakennukseen, opetustiloihin, opetusvälineisiin, opetuksen järjestämiseen, opetustilanteisiin ja välitunteihin sekä koulu yhteisön ulkopuolella tapahtuvaan opetukseen liittyvistä turvallisuustekijöistä. Opetuksen järjestäjän tulee huolehtia siitä, että työelämään tutustumispaikka on turvallinen ja että oppilaan oppimisympäristö on työelämään tutustumisen aikana oppilaalle turvallinen. Koulu yhteisön turvallisuuden edistämiseen kuuluvat myös koulukuljetuksiin, tapaturmien ennaltaehkäisyyn ja tietoturvaluuteen liittyvät tekijät. Turvallisuuden edistämässä ja turvallisuutta vaarantavien tilanteiden ennaltaehkäisyssä noudatetaan turvallisuutta ohjaavaa lainsäädäntöä, eri oppiaineiden opetukseen laadittuja turvallisuusohjeita sekä muita paikallisia turvallisuutta koskevia linjauksia.

9.2. Toiminta äkillisissä kriiseissä ja uhka- ja vaaratilanteissa

Koulu yhteisön turvallisuutta ohjaavat työturvallisuuslaki ja sen mukainen työsuojelun toimintaohjelma. Muita turvallisuutta ohjaavia säädöksiä ovat pelastuslain- ja asetuksen edellyttämä ajan tasalla oleva pelastussuunnitelma.

Jokaiselta koululta löytyvät turvallisuutta koskevat toimintaohjeet. Koulu yhteisön terveellisyyttä, turvallisuutta ja toimintaohjeiden toteutumista seurataan ja arvioidaan suunnitelmallisesti yhteistyössä kouluterveydenhuollon ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa. Koulun kriisisuunnitelmassa ovat ohjeet kriisitilanteissa toimimisesta ja psykososiaalisen tuen järjestämisestä. Turvallisuuden edistämässä koulu toimii yhteistyössä paikallisten viranomaisten kanssa.

Koulukohtainen kriisisuunnitelma

Ehkäiseminen

Uhkiin varautuminen, toimintatavat ja harjoittelu

Työn- ja vastuunjako

Sisäinen ja ulkoinen viestintä

- Opetuksen ja koulun välisen tiedottamisen periaatteet

9.3. Oppilaiden suojaaminen väkivallalta, kiusaamiselta, syrjinnältä ja häirinnältä

Väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisy sekä siihen puuttuminen kuuluvat kaikille kouluuyhteisötyöskenteleville. Väkivallalta, kiusaaminen tai häirintä voi olla suoraa tai epäsuoraa, sanallista tai fyysistä voimankäyttöä tai sosiaalista manipulointia, mikä loukkaa ihmisen fyysistä, psyykkistä tai sosiaalista koskemattomuutta. Tekijänä voi olla oppilas, koulussa työskentelevä aikuinen tai kouluuyhteisön ulkopuolinen henkilö.

Kouluilla on velvollisuus ilmoittaa koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta häirinnästä, kiusaamisesta, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

Kouluuyhteisöt puuttuvat aina häiriökäyttäytymiseen. Kouluissa toteutetaan erityisesti toistuvissa kiusaamistapauksissa sekä KiVa-koulu-toimintamallia. KiVa-koulu-toimintamalli ja siihen sisältyvien teemojen käsittely kuuluu erityisesti luokanohjaajille ja luokanopettajille. Tunneilla käydään läpi teemoja: harjoitellaan ehkäisemään kiusaamistilanteita, harjoitellaan havaitsemaan niitä ja myös yhdessä ratkaisemaan niitä. Toimintamalleihin sisältyy myös jälkiseuranta. Työtä tehdään aina yhdessä kodin kanssa. Koulut osallistuvat myös vuosittain valtakunnalliseen KiVa-koulu-kartoitukseen, mikä antaa tietoa esim. kiusaamistapausten ja niiden selvittämisen määräistä.

Kiusaamis-, väkivallta- ja häirintätapauksissa voi ottaa yhteyttä ja pyytää konsultaatiota myös poliisilta. Kouluissa pyritään kuitenkin ehkäisemään tällaiset tilanteet ennakoimalla.

9.3.1. Koulukiusaaminen

Tavallisin oppilaissa turvattomuutta aiheuttava asia on koulukiusaaminen. Tutkimusten perusteella systemaattisesti kiusatuksi joutuu 10 - 20 % alakoulun ja 5-10 % yläkoulun oppilaista. Läheskään kaikki eivät kerro kiusaamisesta kenellekään.

- Riitelemisen ja kiusaamisen erona on se, että riidoissa oppilaat ovat yleensä tasavertaisia eikä tilanne jatku päivästä toiseen. Kertaluontoinen riidan selvittely puhdistaa ja pysäyttää tilanteen.
- Kiusaamiseen on suhtauduttava erittäin vakavasti, koska ongelma voi olla yksilön kannalta erittäin vaikea ja sillä voi ääritapauksissa olla kielteisiä vaikutuksia pitkälle aikuisikään.
- Kiusaamisen taustalla saattaa olla myös mielenterveydellisiä ongelmia.
- Keskivaikea tai vaikea masennus todettiin kouluterveydstutkimuksessa sekä kiusatuilla että kiusaajilla olevan tavallisempaa kuin muilla lapsilla. Itsetuhoajatukset olivat kiusaajilla tyypillisempiä kuin kiusatuille.
- Joskus pelkkä kiusaamisen loppuminen on riittävä apu kiusatulle, joskus tarvitaan lisätoimia niin kiusatun kuin kiusaajankin psyykkisen kehityksen tueksi
- Kiusaamisen kokemus on yksilöllinen ja jokaisen reagoitiherkkyttä on sen mukaisesti kunnioitettava.

Kiusaaminen on jatkuvaa, systemaattista henkistä tai fyysistä väkivaltaa, jossa

vahvempi loukkaa tai alistaa heikompaa, joka on tavalla tai toisella puolustuskyvytön. Kiusaaminen kohdistuu toistuvasti yhteen ja samaan henkilöön. Tyypillistä kiusaamiselle on myös se, että se tapahtuu yleensä ryhmässä ja perustuu ryhmän jäsenten välisiin sosiaalisiin suhteisiin.

Koulukiusaaminen voi olla:

- **Sanallista** kiusantekoa. Sen muotoja ovat esimerkiksi nimittely, pilkkaaminen, ilkeämielinen vihjailu ja toisen naurunalaiseksi tekeminen.
- **Fyysistä väkivaltaa** loukkaamista, tönimistä, potkimista ja lyömistä
- **Epäsuoraa kiusaamista**, joka tarkoittaa sitä, että kiusaaja ja kiusattu eivät välttämättä kohtaa kasvotusten. Se on luonteeltaan usein sosiaalista manipulointia, kiusaaja pyrkii vaikuttamaan muihin oppilaisiin siten, että nämä alkaisivat karttaa kiusattua ja suhtautua tähän kielteisesti
- **Pakottamista** tai painostamista, joskus myös kiristystä, jolloin kiusaajan tavoitteena on hyötyä aineellisesti heikommastaan
- **Vahingontekoa** esim. toisen tavaroiden piilottamista tai rikkomista.

- **Kännykkä- ja nettikiusaaminen** on yleistynyt viime vuosina. Internetin ja kännykän välityksellä levitetään joskus juoruja, häpäiseviä valokuvia, henkilökohtaisia tietoja ja nimettömiä herjaavia, pilkkaavia tai uhkaavia viestejä. Koulukiusaaminen rajoittuu yleensä koulu-aikaan, mutta netin kautta kiusaaja tavoittaa uhrinsa periaatteessa milloin vain. Nettikiusaamisen ilmitulo ja valvonta on hyvin monimutkaista ja voi edetä jo sangen pitkälle, ennen kuin tilanne tulee koulun, kodin tai muiden aikuisten tietoon. Mikäli kiusaaminen herättää epäilyn tai voidaan katsoa että kyseessä on jo selkeästi rikos, voidaan asian selvittely ohjata poliisille tutkintaan. Kyseessä on yleensä asianomistajarikos (kunnianloukkaus), jolloin asianomistajan on tehtävä tutkintapyyntö / rikosilmoitus, mikäli hän haluaa syyllisen edesvastuuseen teostaan. Tällaiset tapaukset menevät usein sovitteluun, jolloin tekijä ja uhri joutuvat kohtaamaan toisensa. Lopputuloksena voi olla esim. anteeksipyyntö, jolloin asianomistaja voi luopua enemmistä vaatimuksista. Mikäli sovittelu ei onnistu, kiusaamistapaus voi tällöin edetä käräjäoikeuteen saakka.

9.3.2. Kiusaamisen havaitseminen ja tiedostaminen

Kiusaaminen ilmiönä voi joskus olla vaikeasti tunnistettavissa. Kiusaamista voidaan epäillä mm. lapsen / nuoren oirehtimisen perusteella:

- univaikeudet, yleinen ahdistuneisuus ja alakuloisuus
- suoritusasteen lasku
- erilaiset psykosomaattiset vaivat (päänsärky, vatsakipu)
- lisääntyneet koulupoissaolot, vaikeus lähteä kouluun
- lapsi välttelee pelottavaksi kokemiaan välitunteja

Kiusaamisen havaitsemiseksi on opettajan hyvä kiinnittää huomiota;

- mitä oppilaiden välillä tapahtuu eri tilanteissa, etenkin välitunnilla, käytävillä ja luokassa ennen oppitunnin alkua
- jätetäänkö joku oppilas jatkuvasti valitsematta ryhmiin
- nauretaanko jonkun vastauksille toistuvasti
- viettääkö joku oppilas välituntinsa lähes aina yksin

9.3.3. Kiusaamiseen puuttuminen

Joroisten kunnan perusopetuksessa noudatetaan valtakunnallista koulukiusaamista vähentävää ja ennalta estävää Kiva koulu- toimenpideohjelmalla. Opetusministeriö tukee ja rahoittaa ko. ohjelman toteuttamista. Lisätietoja ko. ohjelmasta löytyy Internetin kautta osoitteesta www.kivakoulu.fi (ks. lomakkeet).

Kiusaamisvastaisen kulttuurin luominen lähtee siitä, että kaikki kouluuyhteisön aikuiset ja oppilaiden vanhemmat sitoutuvat kiusaamisen vastustamiseen ja oppilaille viestitetään selkeästi, että kiusaamista ei hyväksytä. Tavoitteena on kiusaamattomuus.

Kiusaamiseen liittyviä perusasioita:

- **Jokainen on vastuussa** kiusaamistilanteisiin puuttumisesta.
- **Luokkatoveri** ilmoittaa aikuiselle, tukee ja pyrkii auttamaan kiusattua oppilasta.
- **Luokanopettaja / luokanohjaaja** on selvittämässä tilanteita ja hänen tietoonsa tulee saattaa kaikki oman luokan oppilaita koskevat kiusaamistapaukset.
- **Vanhempien** velvollisuus on ilmoittaa koululle, jos ilmenee oman tai vieraan lapsen koulussa tapahtuvaa kiusaamista. Vastaavasti koulun velvollisuus on ilmoittaa koteihin kiusaamisesta.
- **Terveystarkastaja, oppilaanohjaaja, koulukuraattori, kasvatusohjaaja ja erityisopettaja** ovat käytettävissä, jos tarvitaan esim. luokan ulkopuolista tilanteen selvittäjää. Kiusaamisasiaa kysytään aina myös terveystarkastuksissa.
- **Rehtori** huolehtii asenneilmapiiristä; koulussa ei sallita kiusaamista!

Varhainen puuttuminen

- Kaikki ristiriitatilanteet selvitetään koulun sisäisenä asiana. Yksittäiset, vakavat ristiriitatilanteet selvitetään dokumentoimalla se erillisille kaavakkeille
- Kiusaamisen havainnut opettaja hoitaa akuutin tilanteen, jatkoselvittelyissä tehdään tiiviimpää yhteistyötä huoltajien kanssa
- Kun aikuinen tarttuu asiaan, se on monelle lapselle tai nuorelle suuri helpotus.
- Kiusaamiseen puuttuminen on kiusaajankin kannalta tärkeää, sillä se on hänelle viesti: tämä ei käy!
- Opettaja voi tarvittaessa pyytää avukseen luokanopettajan / luokanohjaajan tai

opiskeluhoitoryhmän jäsenen.

Syytelyn sijasta etsitään ratkaisuja

- Ratkaisuja tilanteeseen voidaan pohtia yhdessä myös luokan kanssa.
- Huomioidaan tunneälyn ja sosiaalisten taitojen kehitystarpeet
- Sen lisäksi, että yritetään saada kiusaaja lopettamaan vahingollinen käyttäytyminen, tulee pyrkiä vaikuttamaan kaikissa kiusaamisen rooleissa
- toimiviin lapsiin. Tarkoitus ei ole syyllistää vaan herättää vastuuseen.

Puututaan monella tasolla (koulu, luokka yksilö, koti).

Koulutason toimenpiteet: kiusaamisen ennaltaehkäisy

- kouluissa toimitaan Kiva koulu- ohjelman toimintamallin mukaisesti
- kouluissa on Kiva- tiimi, joka selvittelee ilmenneet kiusaamistapaukset
- kouluissa tehdään kiusaamistilanne kartoitukset Kiva koulun nettikyselyn lukuvuosittain (tilannekartoitus opettajille ja oppilaille)
- koulun säännöt ja niiden noudattamisen valvonta koulun ja kodin välinen tiivis yhteistyö; vanhempainyhdistykset mukaan
- riittävä välituntivalvonta; viihtyisä koulun piha, tekemistä eri- ikäisille
- koulun sosiaalisen ympäristön kehittäminen esim. oppilaskunnan, tukioppilaiden tai opiskeluhoitoyhtymän toimintana
- osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisääminen (esim. kummioppilastoiminta)

Luokkatason toimenpiteet

Kiusaamisen määrittely; oppilaille selvitetään mitä tarkoitetaan kiusaamisella.

- Luokan yhteiset säännöt kiusaamista vastaan: oppilaat mukana sääntöjä luomassa ja sääntöjen noudattamista seuraamassa.
- Säännölliset luokkakokoukset: keskustellaan esim. passiivisesta osallistumisesta kiusaamiseen ja suunnitellaan ratkaisuja yhdessä.
- Kartoitetaan tilanne luokassa, esim. tehdään sosiogrammi, kiusaamiskyselyt...
- Luokkahengen parantaminen, oppiminen yhteistyönä:
- Ryhmätyöskentely, yhteiset retket
- Tukioppilastoiminta

Yksilötason toimenpiteet

- Kiusaamisesta kertovaa oppilasta ei saa koskaan jättää yksin asiansa kanssa
- Voidaan pyrkiä vahvistamaan kiusatun itsetuntoa ja opettelemaan jämäkkyyttä. On hyödyllistä miettiä, miten kiusaamistilanteissa kannattaisi toimia.
- Myös kiusaaja tarvitsee apua eikä häntä saa hylätä. Kiusattu tarvitsee aikuisten tukea, tarjotaan tilaisuus puhumiseen ja muuhun lisätukeen
- Kiusaamisesta kertovat nuoren anonymiteetin suojaaminen. Esimerkiksi järjestämällä luokka-astekohtainen kiusaamiskysely.

Tarkka seuranta

- Kiusaamiskyselyt oppilaille
- Kyselylomakkeessa tulisi määritellä, mitä kiusaaminen on, jotta oppilaille on samanlainen käsitys kiusaamisesta.

- Oppilaskunnan osallistaminen
- Seurantasuunnitelma kiusaamistilanteissa

Toiminta kiusaamisen jatkuessa

Kaikkien osapuolten vanhemmat kutsutaan koululle neuvotteluun. Ikä- ja kehitystaso huomioiden tapaamisessa mukana joko huoltajat tai lapset ja huoltajat. Käydään perusteelliset, vakavat keskustelut kiusaajien, kiusattujen ja vanhempien kanssa.

- Koulussa on sovittu, kuka selvittää tapahtuman mahdollisimman pian ja ottaa yhteyden kotiin.
- Tehdään sopimukset jatkotoimenpiteistä ja seurannasta.
- Käsitellään tapahtuma/tilanne opiskeluhuoltoryhmässä, jossa pohditaan seuraamuksia ja mahdollisen lisätuen/hoitonohjauksen tarvetta.
- Toimenpiteet, joihin mahdollisissa kiusaustapauksissa ryhdytään, on syytä kirjata tarkasti osapuolten oikeusturvan takaamiseksi.

Kiusaamis- ja riitatilanteiden selvittelyssä voidaan tilannearvion ja kasvatuksellisen tarpeen niin vaatiessa konsultoida Ankkuri-ryhmää. Kiusaamisen täyttäessä rikokselle asetetun tunnusmerkistön, tulee koulun olla yhteydessä poliisiin ja tehdä / ohjata asianosaisia tekemään itse rikosilmoitus rikostutkinnan käynnistämiseksi.

Miten toimitaan, jos epäillään aikuisen kiusaavan lasta?

Valitettavasti joskus kouluyhteisössä joudutaan tilanteisiin, joissa voidaan havaita, että oppilaaseen kohdistuvan epäasiallisen, loukkaavan käytöksen takana on aikuinen. Tilanteen tultua ilmi tulee oppilaan, oppilastoverin, huoltajan tai muun aikuisen tuoda epäilynsä / havaintonsa mahdollisimman pian koulun rehtorin tietoon, jotta tilanteeseen päästään puuttumaan välittömästi. Kaikkien kouluyhteisössä toimivien aikuisten väärästä ja oppilaille haitallisen käytöksestä tulee kertoa rehtorille. Tapahtumat selvitetään rehtorijohtoisesti asianosaisten kuulemisen ja siihen perustuvan sovittelumenettelyn kautta koululla yhteistyössä huoltajien kanssa. Mikäli tilanne ei ratkea koululla, oppilas / huoltaja voivat kääntyä sivistysjohtajan puoleen. Huoltajilla on myös oikeus tehdä tutkintapyyntö / rikosilmoitus ja/tai kantelu Itä-Suomen aluehallintovirastolle. Myös lastensuojelullinen näkökulma (tiedonanto) tulee huomioida.

Miten toimitaan, jos lapsen epäillään kiusaavaan aikuista?

Oppilaan / oppilaiden kiusaamisen kohteeksi voi koulussa joutua myös aikuinen tai kuka tahansa koulun henkilökuntaan kuuluva. Kiusatuksi tulleen tulee keskustella kiusaajaksi kokemansa henkilön kanssa ja sanoa selkeästi, että kokee vuorovaikutuksen tai hänen toimintansa epäasiallisena ja loukkaavana. Aikuisen tehtävänä on säilyttää oma ammatillisuus, aikuisuus ja ohjata lasta / nuorta toimimaan asiallisesti. Aikuisen tulee tiedottaa asiasta huoltajalle, omalle esimiehelleen ja tarvittaessa saattaa asia myös opiskeluhuoltoryhmän tietoon.

Tapahtumat selvitetään rehtorijohtoisesti asianosaisten kuulemisen ja siihen perustuvan sovittelumenettelyn kautta koululla yhteistyössä huoltajien kanssa. Tarvittaessa voi lapsen/nuoren mukaan lukien huoltajan ohjata keskustelemaan asiasta terveydenhoitajan, koulukuraattorin tai mahdollisesti koulupsykologin kanssa. Koulun henkilökunta voi tarvittaessa kääntyä työterveyshuollon puoleen. Myös poliisi voi tutkintapyynnön / rikosilmoituksen saatuaan selvittää täyttääkö tapahtunut rikoksen tunnuspiirteet (esim. kunnianloukkauksikysymykset) ja tarvitaanko siltä osin jatkotoimenpiteitä.

9.4. Käyttäytymisohjeet ja seuraamukset

Opiskelun esteetöntä sujumista sekä koulu yhteisön turvallisuutta ja viihtyisyyttä varten koulussa on järjestyssäännöt, joilla edistetään koulun sisäistä järjestystä.

ProKoulun toimintaohjeet/matriisit

Oppilaan käyttäytymistä pyritään muuttamaan positiivisella vahvistamisella Prokoulun menetelmillä ja halutaan vähentää ei-toivottua käyttäytymistä palkitsemalla oikeasta sovitusta toimintaohjeesta antamalla prokorteja. Ei-toivottuun käyttäytymiseen henkilöstö yhdessä miettii puuttumisen keinot, hyödynnetään ProKoulun ei-toivotun käyttäytymiseen puuttumisen keinoja.

Jos oppilas ei noudata järjestyssääntöjä, koulussa menetellään perusopetuslain mukaisesti. Ensisijaisesti pidetään puhuttelu, kasvatuskeskustelu ja tarvittaessa jälki-istuntoa. Kirjallisen varoituksen antaa johtava rehtori. Koulusta määräaikaisesta erottamisesta rehtorin esityksestä päättää puolestaan opetuksen järjestäjän monijäseninen toimielin, erityiskasvatuksen työryhmä. Kurinpitorangeistuksen tai opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä oppilaalle järjestetään yksilökohtaista oppilashuollollista tukea. Kurinpitotoimet kirjataan Wilmaan ja tiedot käsitellään määräajoin koulukohtaisessa opiskeluhoitoryhmässä.

Tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai oppilaan osallistumisen epäämisen yhteydessä

Kurinpitotoimiin johtaneet tilanteet voivat johtua monesta eri syystä. Niitä ovat usein edeltäneet erilaiset koulunkäyntiä ja opiskelua häirinneet tapahtumat. Kurinpitoon johtaneisiin tilanteisiin liittyy lähes poikkeuksetta piirteitä, jotka edellyttävät sekä välittömiä tukitoimia että pitkäjänteisempiä 18 ratkaisuja oppilaan ja opiskelijan koulunkäynnin tai opiskelun varmistamiseksi. Tarvittavat tukitoimet suunnitellaan moniammatillisessa opiskeluhoitoryhmässä, jonka kokoonpano päätetään erikseen kunkin tapauksen osalta. Jos oppilas tai opiskelija on käyttäytymisellään uhannut turvallisuutta tai aiheuttanut toisille vaaraa, tarvitaan yksilöllisiä tukitoimia myös teon kohteiksi joutuneille. Asian käsitteleminen koko koulu-/ esiopetusyhteisön tai oppilaitoksen tasolla lisää turvallisuutta ja ohjaa oppilaita ja opiskelijoita myös myöhemmin hakeutumaan tarvittaessa avun piiriin.

Kurinpitotoimissa eteneminen

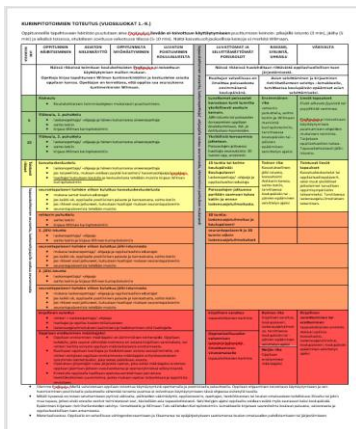
Luokanopettajan/ -ohjaajan tehtävänä on seurata oppilaidensa Wilma-merkintöjä ja puututtava niihin Liitteen 3 taulukon mukaisesti. Kuvassa 2 on esitetty taulukko pienoiskoossa. Siinä on kuvattu väreittäin toteutuskeinojen voimistuminen. Huomioitavaa on, että mikäli oppilas pystyy osoittamaan muutosta toiminnassaan, hän voi siirtyä alemmalle (vihreämmälle) seurannan tasolle. Vastaavasti mikäli toiminta ei ole kehittynyt,

oppilas siirtyy ylemmille seurannan tasoille, joissa pyritään löytämään yksilöllisin keinoin oppilaan toimintaa parhaiten tukevat keinot.

Ensimmäiset kolme porrasta on suunniteltu siten, että puhuttelut ja kasvatust keskustelut tulee hoitaa viiden Wilma-merkinnän välein. Käytännössä merkintöjä on joskus saattanut tulla puhuttelua pidettäessä jo enemmän ja siksi opettajan seurannan helpottamiseksi on laadittu kuvan 3 oppilaskohtainen seuranta-aulukko (Liite 4.) Oleellista on, että ennen koululla pidettävää kasvatust keskustelua luokanopettaja/ -ohjaaja olisi jo käynyt kahteen otteeseen oppilaan kanssa keskustelut ja tiedottanut niistä huoltajia soittamalla. Oppilaskohtaiseen taulukkoon riittäisi päivämäärän ja kertyneiden merkintöjen merkitseminen. Mikäli esimerkiksi myöhästymisiä on kertynyt 8 kappaletta 1. puhutteluun mennessä, pidetään seuraava puhuttelu 13. merkinnän jälkeen.

Uusin versio: Kurinpitotoimet 2022 (liite 5).

Koulupalavereissa käytetään yksilöllisen opiskeluhoillon lomaketta ja kurinpitotoimissa eteneminen merkitään myös Wilman kurinpitotoimiin puhuttelujen ja kasvatust keskusteluiden osalta.

Kuva 2. Kurinpitotoimet 2022 (liite 3)

9.5. Oppilaiden päihteiden käyttö

9.5.1. Päihteiden käytön tunnistaminen

Muutokset oppilaan käyttäytymisessä, ulkoisessa olemuksessa, koulunkäynnissä, asioiden hoitamisessa, kaveripiirissä, harrastuksissa tai asenteissa tai rahan tarpeessa.

9.5.2. Tupakointi, savuttomat tupakkatuotteet sekä muut päihteet

Tupakointi, savuttomien tupakkatuotteiden sekä muiden päihteiden käyttö on kielletty päiväkotien taikka esi- ja perusopetusta, ammatillista koulutusta tai lukio-opetusta antavien oppilaitosten sisä- ja ulkotiloissa.

[Tupakkalaki 549/2016 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

[Huumausainelaki 373/2008 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

[Alkoholilaki 1102/2017 - Ajantasainen lainsäädäntö - FINLEX®](#)

Tupakoinnin ja päihteidenkäytön ennaltaehkäisy koulussa

Mitä koulu voi tehdä?

- Koulun arjessa aiheiden läpikäyminen ja tiedon antaminen
- Aikuisten asenteet oppilaiden päihteidenkäyttöä kohtaan, varhainen puuttuminen esim. päihdemyönteiseen puheeseen
- Erilaiset tapahtumat oppilaille ja vanhemmille, esim. vanhempainillat, päihdeviikko
- Opiskeluhuollon tuki
- Oppilaiden itsetunnon vahvistaminen
- Päihdetyöntekijän vierailut

9.5.3. Puuttuminen

Mitä koulu voi tehdä?

- Koulussa ja koulun alueella ei saa tupakoida, käyttää savuttomia tupakkatuotteita tai muita päihteitä. Tämä koskee myös aikuisia ja iltakäyttäjiä.
- Jos oppilas käyttää päihteitä koulussa, tähän puututaan koulun kurinpito ohjeiden mukaisesti (linkki taulukkoon)
- Mikäli nousee esille huolta oppilaan päihteidenkäytöstä, otetaan tämä asia puheeksi oppilaan ja huoltajan kanssa.
- Tarvittaessa yhteistyö oppilashuollon kanssa ja ohjaus päihdetyöntekijälle
- Lastensuojeluilmoituksen tekeminen tilannekohtaisesti

JOKAISELLA KOULUN AIKUISELLA VELVOLLISUUS ON PUUTTUA!

Oppilas on selvästi päihteen vaikutuksen alainen

Koulussa olevat aikuiset puuttuvat välittömästi havaitsemaansa tilanteeseen. Koulun terveydenhoitaja kutsutaan paikalle. Terveydenhoitaja arvioi tilanteen. Jos terveydenhoitaja ei ole koulussa, koulun muu henkilökunta huolehtii tilanteen vaatimista toimenpiteistä:

- Päihtynyttä oppilasta ei jätetä yksin
- Arvioidaan oppilaan vointi, tarvittaessa annetaan ensiapua ja soimitaan 112.

- Oppilaan huoltajaan otetaan heti yhteys, joka mahdollisuuksien mukaan hakee oppilaan koulusta ja vie hoidon arviointiin päivystykseen
- Jos huoltajaa ei tavoiteta, ohjataan oppilas päivystykseen saattajan kanssa
- Epäselvässä tapauksessa huoltajaa kehoitetaan viemään oppilas huumetestiin. Ohjeet antaa koulun terveydenhoitaja / kuraattori.
- Tehdään aina lastensuojeluilmoitus/ollaan yhteydessä sosiaalipäivystykseen

Tavaroiden tarkistaminen

Koulun opettajalla ja rehtorilla on työpäivän aikana oikeus tarkastaa oppilaan mukana olevat tavarat, oppilaan hallinnassa olevat koulun säilytystilat ja päällisin puolin hänen vaatteensa, sellaisen kielletyn esineen tai aineen haltuun ottamiseksi, jolla voidaan vaarantaa omaa tai toisen turvallisuutta, jos tällaisen esineen tai aineen hallussa pito on ilmeistä ja oppilas pyynnöstä huolimatta kieltäytyy niitä luovuttamasta tai ei luotettavasti osoita, ettei hänen hallussaan niitä ole. (PoL 36 e § ja 36 f §)

- Vihjeen tai havainnon pohjalta tehtävä tarkastus
- Pyydä lupa oppilaalta ja/tai huoltajalta tarkistamiseen
- Tarkistaessa paikalla kaksi koulun henkilökuntaan kuuluvaa, joista toisen voi oppilas halutessaan valita.
- Tarkastuksen suorittamistavasta voidaan kuitenkin poiketa, jos se on asian kiireellinen luonne huomioon ottaen turvallisuuden kannalta ehdottoman välttämätöntä.

Oppilaalta löydetään päihteitä

- Päihteiden takavarikointi
- Ilmoitus huoltajalle, oppilashuoltoryhmän jäsenelle ja alkoholi- ja huumetapauksessa lastensuojeluun
- Jos oppilas pitää hallussaan, myy tai välittää huumeita, ilmoitetaan siitä poliisille

9.6. Väkivaltatilanteet koulussa

9.6.1. Väkivaltatilanteita ohjaava lainsäädäntö

36 § ([13.6.2003/477](#)) Kurinpito, 2. ja 3. mom

Opetusta häiritsevä oppilas voidaan määrätä poistumaan jäljellä olevan oppitunnin ajaksi luokkahuoneesta tai muusta tilasta, jossa opetusta annetaan, taikka koulun järjestämästä tilaisuudesta.

Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan evätä enintään jäljellä olevan työpäivän ajaksi, jos on olemassa vaara, että toisen oppilaan taikka koulussa tai muussa opetustilassa työskentelevän henkilön turvallisuus kärsii oppilaan väkivaltaisen tai uhkaavan käyttäytymisen vuoksi taikka opetus tai siihen liittyvä toiminta vaikeutuu kohtuuttomasti oppilaan häiritsevän käyttäytymisen vuoksi. Oppilaan osallistuminen opetukseen voidaan edellä mainitulla perusteella evätä myös seuraavaksi työpäiväksi, mikäli opetuksen järjestäjä tarvitsee aikaa suunnitella oppilaan paluuta takaisin opetukseen ja tarjota oppilaalle oppilashuollon palveluita sekä tukea turvallista paluuta opetukseen. Epäämisen aikana oppilaalle on järjestettävä 36 h §:ssä tarkoitettuna oppilashuoltona mahdollisuus keskustella henkilökohtaisesti oppilashuollon psykologin tai kuraattorin kanssa. Lisäksi oppilaalle on järjestettävä muu hänen tarvitsemansa tuki epäämisen aikana ja oppilaan palatessa opetukseen. Oppilaalle tehdään suunnitelma opetukseen palaamisen tukemiseksi. (11.3.2022/163)

36 b § ([13.6.2003/477](#)) Häiritsevän ja turvallisuutta vaarantavan oppilaan poistaminen

Rehtorilla ja opettajalla on oikeus poistaa luokkahuoneesta tai muusta opetustilasta taikka koulun tilaisuudesta oppilas, joka ei noudata 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua poistumismääräystä. Rehtorilla ja opettajalla on myös oikeus poistaa koulun alueelta oppilas, joka ei poistu saatuaan tiedon 36 §:n 3 momentissa tarkoitettua opetuksen epäämisestä.

Jos poistettava oppilas koettaa vastarintaa tekemällä välttää poistamisen, rehtorilla ja opettajalla on oikeus käyttää sellaisia oppilaan poistamiseksi välttämättömiä voimakeinoja, joita voidaan pitää puolustettavina oppilaan ikä ja tilanteen uhkaavuus tai vastarinnan vakavuus sekä tilanteen kokonaisarviointi huomioon ottaen.

Rehtori ja opettaja voivat 1 ja 2 momentissa tarkoitetuissa tilanteissa toimia yhdessä tai kumpikin erikseen. Oppilaan poistamisessa ei saa käyttää voimankäyttövälineitä. Voimakeinojen käyttöön turvautuneen opettajan tai rehtorin tulee antaa kirjallinen selvitys tapahtuneesta opetuksen järjestäjälle.

Voimakeinojen käytön liioittelusta säädetään rikoslain ([39/1889](#)) 4 luvun 6 §:n 3 momentissa ja 7 §:ssä.

9.6.2. Toiminta äkillisessä tilanteessa

- Ole rauhallinen ja asiallinen, mutta jämäkkä
- Älä provosoi, ole roolissasi
- Soita apua tai lähetä joku hakemaan apua. Yhteys rehtoriin tarvittaessa. **Soita tarpeen niin vaatiessa 112)**
- Varmista muiden oppilaiden turvallisuus
- Katso pakotie
- Kirjoita muistiin itsellesi tapahtumien kulku tuoreeltaan. Sama koskee muita paikalla olleita.
- Mikäli olet saanut vammoja käy lääkärissä tai terveydenhoitajalla (työterveys/terveysasema).

Kun näet, että kollega on tilanteessa, joka näyttää epätavalliselta, älä kulje ohi vaan mene paikalle katsomaan, mistä on kyse.

Periaatteita voimankäytössä

- Pienin mahdollinen voima
- Lyhyin mahdollinen kesto
- Voimankäyttötilanteessa riittävä ylivoima, ettei ajauduta hätävarjelun puolelle
- Harjoittelua, koska stressitilanteessa ihminen laskeutuu opittujen tai perittyjen reaktioiden tasalle. Toiminta tulee ”selkärangasta”!
- Unohda kaikki sankariteot
- Voimankäytön pitää perustua lakiin ja eettisiin periaatteisiin

Jos opettaja on joutunut missä tahansa tilanteessa käyttämään voimaa tai ottamaan lapsesta kiinni pysäyttääkseen tai rauhoittaakseen tilanteen, toimi seuraavasti:

1. Varmista kysymällä lapselta, sattuiiko.
2. Ilmoita välittömästi huoltajalle.
3. Laadi tilanteesta kirjallinen selvitys.
4. Ole yhteydessä esimieheen.

Vakavissa ja pitkittyneissä tilanteissa kutsutaan poliisi avuksi tilanteen selvittelyyn.

9.6.3. Toiminta tilanteen jälkeen

1. Opettaja informoi tilanteesta viimeistään tässä vaiheessa rehtoria ja oppilaan **huoltajia** ja kokoaa sopivan moniammatillisen asiantuntijaryhmän käsittelemään asiaa tarvittaessa.
2. Mikäli oppilaan uhkaava käytös kohdistuu toiseen oppilaaseen, asiasta tehdään kirjallinen selvitys. Kirjaamisen voi suorittaa Ristiriitatilanteen selvitys- lomakeella (liitteenä) tai muulla tavalla, josta ilmenee selkeästi:
 - Tapahtuma-aika ja -paikka
 - Selvitys tilanteesta, eri osapuolten ja mahdollisesti silminnäkijöiden kommentit
 - Kuvaus huoltajille tiedottamisesta (päivämäärä ja tapa)
 - Allekirjoitukset ja päivämäärä
 - Sovittu ratkaisu
3. Mikäli oppilaan uhkaava käytös kohdistuu koulun henkilöstöön, asiasta tehdään selvitys WPro:on. Esimies hoitaa jatkokäsittelyn.
4. Koululta tehdään tarvittaessa lastensuojeluilmoitus. Huoli oppilaan tilanteesta kirjautuu koulun, sosiaalitoimen ja terveydenhuollon asiakirjoihin.
5. Nuoren kohdalla tehdään tarvittaessa koululla erityisjärjestelyjä opiskelun suhteen minimoiden riski.

Erityisjärjestelyitä voivat olla

- Oppilas ohjataan erilliseen tilaan rauhoittumaan, mikäli hänelle voidaan järjestää joku henkilöstöön kuuluva valvomaan. – Isoilla yläkouluilla olisi tarpeen olla Parkki-toiminta tätä varten.
- Oppilaan rauhoituttua hänet voidaan tarvittaessa lähettää kotiin lopuksi koulupäiväksi. Asiasta on sovittava huoltajan kanssa ennen kotiin lähettämistä.
- Pitempään uhkaavasti käyttäytyvän oppilaan osalta on syytä pohtia seuraavia vaihtoehtoja.
- ”Satelliittiopetuksessa” oppilas käy koululla opiskelemassa iltapäivällä saaden samalla kotitehtäviä muiden oppilaiden lähdettyä kotiin.
- Oppilaalle järjestetään kotiopetus huomioiden kuitenkin opettajan turvallisuus. Kotiopetus voi olla oppilaan kotona, nuorisotilalla, kirjastolla tai vastaavassa paikassa.
- Oppilaan opetus voidaan järjestää tarvittaessa erityisjärjestelyin yhdessä yhteistyötahojen kanssa.

Lastensuojelulle mahdollistetaan pääsy kaikkiin oppilasta koskeviin palavereihin, jotta lastensuojelu pystyy hahmottamaan oppilaan kokonaistilanteen. Palaverihin tulemisesta tiedotetaan huoltajia etukäteen.

Opettaja voi purkaa tapahtuman opiskeluhuoltohenkilöstön kanssa kertomatta oppilaan nimeä. He ovat asian ammattilaisia kollegoiden sijaan.

9.6.4. Epäily lapseen kohdistuneesta rikosepäilystä

Mikäli tietosi tule mahdollinen lapseen (alle 18-vuotiaaseen) kohdistunut rikos (lastensuojelulaki 25§ 3 mom), toimi seuraavasti:

Täytä seuraava ilmoituslomake (kaikissa kaltoinkohtelu-epäilyissä eli väkivalta- ja seksuaalirikosepäilyt). Ilmoituksen tekee aina se aikuinen, joka ensimmäisenä saanut asian tietoon.

[Ilmoituslomake lapseen kohdistuneesta seksuaalirikosepäilystä.doc.docx \(thl.fi\)](#)

Mikäli kaipaat apua lomakkeen täyttämiseen ks. [Käsikirja lapsiin kohdistuvien väkivalta- ja seksuaalirikosten tutkintaan \(poliisi.fi\)](#) (sivut 22-23 sekä liite 1) tai soita lapsirikostutkinnan konsultaationumeroon

Lähetä täytetty ilmoituslomake salattuna sähköpostina osoitteeseen:
lapsitutkinta.etela-savo.ita-suomi@poliisi.fi

Mikäli et voi itse lähettää salattua sähköpostia, voit lähettää lapsirikostutkinnan sähköpostiin pyyntö siitä, poliisista lähettävät sinulle salatun sähköpostiviestin, johon vastaamalla pystyt lähettämään ilmoituksen salattuna

Mikäli et ole varma, kuinka tilanteessa pitäisi toimia tai tulisiko ilmoitus tehdä poliisille, kysy neuvoa lapsirikostutkinnan konsultaationumerosta:

Konsultaationumero 0295 455 750

Jos asia on kiireellinen, ota aina ensin yhteyttä em. numeroon tai tarvittaessa hätäkeskukseen

Tee aina asiasta myös lastensuojeluilmoitus!

9.6.5. Opettajan ja oppilaan koskemattomuus

1. Alakoulussa on aivan normaalia, että oppilas haluaa aikuista.
2. Koskemattomuus riippuu paljon tilanteesta, jonka vuoksi oppilastietämys on erityisen tärkeää.
3. Koskettaminen on luvallista silloin, kun se on molemmille osapuolille ok.
4. Tärkeää on huomioida turvalliset kehonosat, joita voi koskettaa, esimerkiksi olkapää.
5. Riitatilanteissa opettajan tulee ensiksi pyrkiä ratkaisemaan tilanne puhumalla. Jos tilanne ei rauhoitu, toisen oppilaan terveys on vaarassa, opettajalla on oikeus koskea ja erottaa toisissaan kiinni olevat oppilaat.
6. Opettajalla on oikeus puolustautua uhkaavaa oppilasta vastaan huomioiden oppilaan ikä- ja kehitystaso vähintään mahdollista voimankäyttöä käyttäen.
7. Toinen aikuinen pyydetään todistajaksi, jos oppilas joudutaan poistamaan luokasta siten, että häneen tulee koskea.
8. Oppilaan ohjaaminen ja pysäyttäminen sekä rauhoittaminen käsillä on hyväksyttävää, työntäminen ei.
9. Koskemattomuuteen liittyvät asiat tulee aina viedä eteenpäin.

Aggressiivinen käyttäytyminen on riski sekä aggressiiviselle lapselle tai nuorelle itselleen että hänen aggressionsa kohteeksi joutuville. Se aiheuttaa turvattomuuden tunteita myös muissa koulun oppilaissa ja henkilökunnassa. Aggressiivinen käyttäytyminen on seurausta useiden tekijöiden yhteisvaikutuksesta:

- perimä ja ympäristö vaikuttavat lapsen kykyyn säädellä tunteita
- turvattomuus ja välinpitämättömyys, rajojen puute tai toisaalta kova kuri ovat yhteydessä aggressiiviseen käyttäytymiseen.

Huomioita aggressiotilanteiden varalle:

- Ennaltaehkäisy
- opettajalle tietoa aggressiivisesta käyttäytymisestä ts. lapsen / nuoren käyttäytymisen syistä
- turvallinen ja luotettava opettaja, joka pitää rajat ja hallitsee tilanteet
- sääntöjen selittäminen ja opettaminen
- valvonnan tärkeys, rajojen rikkomisesta seuraamukset
- kodin ja koulun välinen yhteistyö - vanhemmillä on erilaista tietoa lapsesta kuin koululla
- opetellaan muita käyttäytymisvaihtoehtoja

Muista:

- Aggressiiviseen tilanteeseen on puututtava aina välittömästi ja päättäväisesti, rauhallisuus säilyttäen.

- Kaikki johdonmukaisesti puuttuvat samojen toimintaohjeiden mukaisesti.
- Oppilaan poistaminen luokasta edellyttää aina ohjeistamisen valvonnasta;
- Oppilaan poistaminen luokahuoneesta harvoin johtaa käyttäytymisen muutokseen, mutta katkaisee kierteen ja antaa kaikille rauhoittumisaikaa.
- Antaa opettajalle aikaa miettiä muita keinoja.
- Opettajaa ei jätetä yksin vaikeiden oppilaiden kanssa yhteisöllinen vastuunotto tueksi. Työyhteisön tuki ja toimintaohjeet, esim. kuka tulee ensimmäisenä avuksi.
- Opiskeluhoitotyöryhmän on hyvä tietää aggressioriskit ja jo tapahtuneet tilanteet
- Yhteistyötä tarvitaan myös Lasten ja nuorten yksikön, sosiaaliviranomaisten ja poliisin kanssa, mikäli koulun omat keinot eivät riitä.
- **Erittäin aggressiivista ja tuhokäyttäytymiseen taipuvaista lasta, jolta raivonpurkausten aikana puuttuu kaikki kontrolli, ei voi jättää yksin vaille valvontaa. Tällaisessa tilanteessa sovelletaan väkivaltatilanteen ohjeita.**

9.7. Turvallinen oppimis- ja työympäristö

Oppilaan kokema turvallisuus on kokonaisuus, jossa sekä fyysinen että psyykinen ja sosiaalinen ympäristö vaikuttavat yhdessä.

Oppilaan ja opiskelijan terveyden edistämiseksi on kouluyhteisön ja opiskeluympäristön turvallisuus **tarkastettava joka kolmas vuosi**. Tarkastus on tehtävä yhdessä oppilaitoksen, oppilaiden, kouluterveydenhuollon, terveystarkastajan, henkilöstön työterveyshuollon, työsuojeluhenkilöstön ja tarvittaessa muiden asiantuntijoiden kesken” (asetus 380/2009, 12§).

Koulun **fyysisen turvallisuuden** perusedellytykset luodaan rakentamisen ja saneerauksen yhteydessä. Tällöin voidaan poistaa ja pienentää fyysiseen ympäristöön ja liikenteeseen liittyviä riskejä. Paitsi **sisätilojen** kuntoon on myös kiinnitettävä huomiota **koulupihan** turvallisuuteen.

Myös jotkut **oppiaineet** saattavat altistaa oppilaita tapaturmille. Oppilaiden kanssa tulisikin perehtyä etukäteen turvallisuusohjeisiin ja **työsuojelumääräyksiin**.

Erityisen merkityksellinen turvallisuuden kannalta on koulutuksen järjestäjälle kuuluva oppilaiden **valvontavelvollisuus**. Oppivelvollisuuskoulussa oppilaat ovat koulun työpäivien aikana koulun valvonnassa. Tämän valvonnan tai sen

järjestämisen laiminlyönti saattaa muodostaa vastuuperusteen vahinko ja väkivaltatilanteessa. Opettajilla on erityinen valvonta ja ohjausvelvollisuus oppilaisiin nähden.

Koulumatkoihin liittyvästä turvallisuudesta on säädetty perusopetuslaissa (32 §). **Koulumatkojen turvallisuuteen** olisi kiinnitettävä erityistä huomiota. Oppilaan kanssa liikutaan ja oppilaat liikkuvat koulupäivän aikana myös koulualueen ulkopuolella.

9.8. Koulun toimintatavat ja suunnitelmat

Omatoiminen varautuminen ja pelastussuunnitelma

Pelastuslain (468/2003) mukaan koulut ovat velvollisia ehkäisemään vaaratilanteiden syntymistä ja varautumaan henkilöiden, omaisuuden ja ympäristön suojaamiseen vaaratilanteissa sekä varautumaan omatoimiseen pelastautumiseen. Lisäksi pelastuslain mukaan koulujen on laadittava omat pelastussuunnitelmat näistä toimenpiteistä. Pelastustoimiasetuksen (787/2003) mukaan pelastussuunnitelmassa on selvitettävä:

- ennakoitavat vaaratilanteet ja niiden vaikutukset;
- toimenpiteet vaaratilanteiden ehkäisemiseksi;
- poistumis- ja suojautumismahdollisuudet sekä sammutus- ja pelastustehtävien järjestelyt;
- turvallisuushenkilöstö, sen varaaminen ja kouluttaminen sekä muun henkilöstön tai asukkaiden perehdyttäminen suunnitelmaan;
- tarvittava materiaali kuten alkusammutus-, pelastus- ja raivauskalusto, henkilösuojaimet ja ensiaputarvikkeet sen mukaan kuin ennakoitujen vaaratilanteiden perusteella on tarpeen;
- ohjeet erilaisia 1 kohdan mukaisesti ennakoituja onnettomuus-, vaara- ja vahinkotilanteita varten;
- miten suunnitelmaan sisältyvät tiedot saatetaan asianomaisten tietoon.

Pelastussuunnitelma on pidettävä ajan tasalla, ja siitä on tiedotettava tarvittavalla tavalla asianomaisen rakennuksen tai muun kohteen asukkaille ja työntekijöille sekä muille, joiden on osallistuttava pelastussuunnitelman toimeenpanoon. Pelastussuunnitelma tai sen yhteenveto on toimitettava alueenpelastusviranomaiselle tämän antamien ohjeiden mukaisesti.

10. YHTEISTYÖ OPPILAIDEN JA HEIDÄN HUOLTAJIENSA KANSSA

Tässä kappaleessa kuvataan yhteistyön tärkeyttä 2016 opetussuunnitelman näkökulmasta, sekä esitellään eri tilanteissa olevien lasten ja nuorten yhteydenpidossa huomioitavia asioita.

10.1. Yhteinen vastuu koulupäivästä ja yhteistyö

Arvoperusta, oppimiskäsitys ja toimintakulttuuri ilmenevät koulutyön käytännön järjestämisessä. Järjestämisen tulee edistää kasvatukselle ja opetukselle asetettujen tavoitteiden saavuttamista ja perusopetuksen tehtävän toteuttamista. Järjestämisellä luodaan edellytykset oppilaiden hyvinvoinnille, kehitykselle ja oppimiselle sekä huolehditaan koulu yhteisön sujuvasta toiminnasta ja yhteistyöstä. Koulutyön käytännöt edistävät myös kestävästä elämäntapaa.

Lähtökohtana on yhteinen vastuu ja huolenpito jokaisen hyvästä ja turvallisesta koulupäivästä. Kasvatustyö ja hyvinvoinnin edistäminen kuuluu koulun kaikille aikuisille tehtävästä riippumatta. Koulutyön järjestämisessä otetaan huomioon kaikkien oppilaiden tarpeet, edellytykset ja vahvuudet. Huoltajien ja muiden tahojen kanssa tehtävä yhteistyö tukee tässä onnistumista.

Opetussuunnitelman mukainen opetus, ohjaus, opiskeluhoito ja tuki kaikkina koulupäivinä sekä turvallinen oppimisympäristö ovat jokaisen oppilaan oikeus. Opetuksen järjestäjä vastaa siitä, että oppilaan oikeudet toteutuvat ja huolehtii edellytysten luomisesta tätä edistävälle koulutyölle. Koulun johdolla on käytännön vastuu opetuksen, ohjauksen, opiskeluhoitoon ja tuen järjestämiseen liittyvistä ratkaisuista koulu yhteisössä, kaikilla vuosiluokilla ja kaikissa oppiaineissa. Tähän sisältyy myös ongelmien ennaltaehkäisy sekä kasvun ja oppimisen esteiden tunnistaminen ja poistaminen koulun toimintatavoista.

Jokaisella opettajalla on vastuu opetusryhmänsä toiminnasta, oppimisesta ja hyvinvoinnista. Opettajat vaikuttavat näihin pedagogisilla ratkaisuillaan ja ohjausotteellaan. Opettajan tehtävään kuuluu oppilaiden oppimisen, työskentelyn ja hyvinvoinnin seuraaminen ja edistäminen, jokaisen oppilaan arvostaminen ja oikeudenmukainen kohtelu, mahdollisten vaikeuksien varhainen tunnistaminen sekä oppilaiden ohjaaminen ja tukeminen. Opettaja huolehtii osaltaan siitä, että oppilaiden oikeus ohjaukseen sekä opetukselliseen ja oppilashuollolliseen tukeen toteutuu. Tämä edellyttää vuorovaikutusta oppilaiden ja huoltajien kanssa, opettajien keskinäistä yhteistyötä ja erityisesti opiskeluhoitoon henkilöstön kanssa tehtävää yhteistyötä.

Oppilailla on koulu yhteisön jäsenenä oma vastuunsa. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten

loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovituisista tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti. Vapautus opetukseen osallistumisesta voidaan myöntää oppilaalle vain tilapäisesti erityisestä syystä. Koti ja koulu yhdessä ohjaavat oppilaita toimimaan lain edellyttämällä tavalla ja tukevat oppilaita näiden ponnisteluissa. Koulun tehtävänä on puuttua poissaoloihin ja auttaa oppilaita onnistumaan koulutyössään.

Keski-Savon tavoitteet ja toimintatavat

- Kasvatus kuuluu KAIKILLE koulun aikuisille
- Kasvatustyö tehdään yhdessä huoltajien kanssa
- Kehityskeskustelut pidetään vuosittain (vanhempainvartit yms.)
- Pääasiallinen yhteydenpitoväline koulun ja kodin välillä on sähköinen järjestelmä Wilma, Helmi tms.
- Säännöllinen yhteistyö opiskeluhuollon henkilöstön kesken
- Jokaisella koululla on oppilaskunta ja sen toiminnan tulee olla säännöllistä
- Tiivis yhteistyö vanhempainyhdistyksen kanssa
- Suunnitelmallinen yhteistyö kunnan muiden lasten ja nuorten asioiden parissa työskentelevien kanssa.

Hyväksi havaittuna menetelmänä mainittakoon vanhempain vartit, joiden hyvä pitämisaika on syyslukukaudella sekä luokkien omat vanhempainillat koulun yhteisten lisäksi.

10.2. Oppilaan vaikuttamismahdollisuudet kouluyhteisössä

Koulun toimintaa kehitettäessä on tärkeää ottaa huomioon oppilaiden mielipiteitä ja toiveita. Oppilaan osallistaminen koulun toimintaan ja sen suunnitteluun tukee oppilaan oppimismotivaatiota ja uteliaisuutta sekä edistää hänen aktiivisuuttaan, itseohjautuvuuttaan ja luovuuttaan tarjoamalla kiinnostavia haasteita ja ongelmia.

Koulussamme toimii oppilaskunta, jota kuullaan ennen opetussuunnitelman ja siihen liittyvien suunnitelmien sekä järjestyssääntöjen vahvistamista ja ennen muita oppilaiden asemaan olennaisesti vaikuttavia päätöksiä tehtäessä. Oppilaat saavat näin mahdollisuuden osallistua asioiden valmisteluun ja ilmaista mielipiteensä koulunsa toimintaan liittyvistä, heitä yhteisesti koskevista asioista.

Myös oppilaiden huoltajien näkemyksiä koulun toiminnasta selvitetään määräajoin. Osallistaminen ja oppilaskunnan toiminta antavat oppilaille mahdollisuuden osallistua koulun kehittämiseen. Oppilailla on mahdollisuus vaikuttaa kouluyhteisön kehittämiseen myös valtakunnallisen kouluterveyskyselyn kautta. Kysely tehdään säännöllisesti kahden vuoden välein. Siihen vastaavat yläkoulun 8.- ja 9.-vuosiluokan oppilaat ja alakoulun 4.- ja 5.- vuosiluokan oppilaat.

10.3. Kodin ja koulun välinen yhteistyö

Kasvatustyötä tehdään yhteistyössä kotien kanssa. Tämä edellyttää vuorovaikutusta ja yhteistyötä oppilaan kokonaisvaltaisen terveen kasvun ja hyvän oppimisen tukemisessa. Vuorovaikutus kodin kanssa lisää opettajan oppilaantuntemusta ja auttaa opetuksen suunnittelussa ja toteuttamisessa.

Joroisten kunnassa perusopetuksessa kodin ja koulun yhteistyö rakentuu kouluntoimijoiden, huoltajien, oppilaiden ja eri sidosryhmien arvostavalle yhteistyölle. Keskeisiä toiminnanperiaatteita ovat lapsilähtöisyys, yksilöllisyys ja yhteisön huomiointi, vuorovaikutteisuus, ennakoitavuus ja säännöllisyys, ajantasaisuus ja kiinnostavuus sekä jatkuvuus.

Kodin ja koulun yhteistyö on välttämätöntä, jotta oppilaan opiskelu voitaisiin järjestää mahdollisimman hyvin oppilaan etu huomioiden. Opettajan on oltava aina ensin itse yhteydessä oppilaaseen ja huoltajaan, kun hänellä on huoli oppilaasta. Huoltajiin on oltava yhteydessä mahdollisimman aikaisessa vaiheessa. Opiskeluhoitohenkilöstöä on mahdollista konsultoida, mutta asia etenee vasta, kun oppilaan ja huoltajan kanssa on keskusteltu. Mikäli on tarpeen tehdä yhteistyötä oppilaan asiassa koulun ulkopuolisten tahojen kanssa, huoltajalta pyydetään aina kirjallinen lupa. Yhteistyötä voidaan tehdä perheneuvolan ja sosiaalitoimen kanssa.

10.4. Huoltajille tiedottaminen

Koulun opiskeluhoitotyöstä tiedotetaan koulun kotisivuilla peda.net-sivuilla, lukuvuositedotteiden avulla sekä koulun vanhempainiltojen yhteydessä. Koulun opiskeluhoitohenkilökunta osallistuu asiantuntijoina vanhempainiltoihin.

Wilma-käyttöjärjestelmää käytetään opiskeluhoitotyön tukena. Kirjaamiskäytännöt sovitaan kouluittain erikseen. Wilmaa käytetään mm. poissaolojen kirjaamisiin, tiedon välittämiseen opiskeluhoitohenkilöstön välillä, tuen suunnitelmien kirjaamiseen ja kodin ja koulun väliseen viestintään. Yhteydenotto koulukuraattoriin, -psykologiin ja terveydenhoitajaan tulee ensisijaisesti tehdä kasvotusten tai puhelimitse ja pyritään aina positiiviseen viestintään. Hyviä ja käytettäviä käytänteitä on esitelty [Viesti Wilmalla viisaasti](#) – oppaassa.

10.5. Tiedonsaanti

Oppilaan yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön järjestämiseen ja toteuttamiseen osallistuvilla on salassa pitovelvollisuuden estämättä oikeus saada toisiltaan ja luovuttaa toisilleen sekä oppilashuollostavastaavalle viranomaiselle sellaiset tiedot, jotka ovat välttämättömiä yksilökohtaisen opiskeluhoitotyön järjestämiseksi ja toteuttamiseksi. Lisäksi heillä on oikeus

saada ja luovuttaa toisilleen sekä oppilaan opettajalle, rehtorille ja opetuksen järjestäjälle oppilaan opetuksen asianmukaisen järjestämisen edellyttämät välttämättömät tiedot. Tiedon luovuttaja joutuu harkitsemaan esimerkiksi sitä, onko kysymys sellaisesta tiedosta, joka on välttämätön oppilaan tai muiden oppilaiden turvallisuuden varmistamiseksi. Luovutettava tieto voi koskea muun muassa sellaista oppilaan sairautta, joka tulee ottaa opetustilanteissa huomioon. Vaikka tiedon luovuttamiselle olisikin edellä todettu lain tarkoittama peruste, yhteistyön ja luottamuksen turvaamiseksi pyritään aina ensisijaisesti hankkimaan oppilaan tai huoltajan suostumus salassa pidettävän tiedon luovuttamiseen.

Jos oppilas siirtyy toisen opetuksen tai koulutuksen järjestäjän opetukseen tai koulutukseen, aikaisemman opetuksen järjestäjän on pyydettävä oppilaan tai tarvittaessa hänen huoltajansa suostumus siihen, että uudelle opetuksen järjestäjälle voidaan siirtää opiskeluhoillon asiakasrekisteristä sellaiset salassa pidettävät tiedot, jotka ovat tarpeellisia opiskeluhoillon jatkuvuuden kannalta. Sen sijaan opetuksen järjestämisen kannalta välttämättömät tiedot toimitetaan salassapidon estämättä viipymättä toiselle opetuksen järjestäjälle tai lukiokoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen järjestäjälle. Vastaavat tiedot voidaan antaa myös uuden opetuksen tai koulutuksen järjestäjän pyynnöstä.

10.6. Poissaolojen seuranta

Perusopetuslain mukaan koulun tulee seurata oppilaan poissaoloja. Huoltajan velvollisuus on huolehtia siitä, että oppivelvollisuus tulee suoritettua. Kouluissa on käytössä Wilma-käyttöliittymä poissaolojen seurantaan varten. Koulu tiedottaa poissaolojen seurantatavasta huoltajille lukuvuoden alkaessa.

Kouluun kiinnittymistä, koululäsnäoloa ja vertaissuhteita tuetaan ja poissaoloja ennaltaehkäistään seuraavin keinoin

1. Prokoulu-toimintakulttuuri kouluilla
2. Koulukohtaisesti tehtävänkuvat huomioiden varhaisen vaiheen tukea tarjoavat kasvatusohjaajat, kuraattorit ja psykologit.
3. Tunne- ja vuorovaikutustaitojen opettaminen
4. Kiva-koulutoiminta
5. Yksilökohtainen opiskeluhoolto
6. Henkilöstön sitouttaminen ennaltaehkäisevään opiskeluhooltotyöhön. Jokainen toteuttaa osaltaan opiskeluhoolta.

10.6.1. Esiopetus

Jos lapsi ei osallistu perusopetuslain mukaiseen esiopetukseen, voivat lapsen huoltajat päättää kotona toteutettavasta esiopetuksen tavoitteet saavuttavasta toiminnasta tai sen toteuttamisesta muun kuin perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen järjestäjän toimesta.

Jos lapsi osallistuu esiopetukseen, poissaoloista tulee ilmoittaa esiopetusryhmään, jossa poissaoloja seurataan. Vaikka esiopetus on velvoittavaa, se ei ole oppivelvollisuutta ja huoltajalla on viime kädessä vastuu, että lapsi saavuttaa esiopetuksen tavoitteet. Poissaoloista (esim. vanhempien vuorotyön takia) tulee neuvotella perheen kanssa ja ottaa huomioon lapsen ja perheen näkökulma.

Lomamatka

- Huoltaja anoo kirjallisesti vapautusta esiopetuksesta tai koulusta.
- Esiopetuksen opettaja myöntää 1–5 päivää, päiväkodin johtaja yli 5 päivää.
- Huoltaja on velvollinen huolehtimaan opetuksesta poissaolon aikana.

Sairaus

- Huoltaja ilmoittaa poissaolosta esiopetusryhmään ensimmäisen poissaolopäivän aamupäivän aikana soittamalla tai tekstiviestillä.

10.6.2. Perusopetus

Opettaja merkitsee Wilmaan oppilaiden myöhästymiset ja poissaolot oppitunnin alussa ja huoltaja kuittaa poissaolot jälkikäteen. Luokanopettaja/luokanohjaaja seuraa oppilaiden poissaoloja ja on velvollinen puuttumaan epäselviin ja luvattomiin poissaoloihin heti.

Poissaolojen ylittäessä syystä riippumatta 50 tuntia lukuvuoden aikana asia käsitellään luokanopettajan/luokanohjaajan, huoltajan ja oppilaan kanssa. Poissaolojen kertyessä 100, 150, ... rajojen yli pidetään uudet koulupalaverit, joissa viimeistään mukana on tarvittava opiskeluhoillon edustus.

50 poissaolotunnin kohdalla käytetään Neuvottelu koululla– lomaketta. Poissaolojen jatkuessa kootaan yksilöllinen opiskeluhoito käsittelemään asiaa, jolloin käytetään yksilöllisen opiskeluhoillon- lomaketta (Joroinen-Varkaus yhteinen lomake). Poissaolojen hälytysrajojen ylittymisestä tulee viestit myös rehtorille.

Sairaus

- Huoltaja ilmoittaa poissaolosta kouluun ensimmäisen poissaolopäivän aikana Wilman kautta, soittamalla tai tekstiviestillä.
- Oppilas huolehtii sairauden aikana mahdollisuuksien mukaan koulutehtävistään.
- Tukiopetusta annetaan tarvittaessa.
- Jos sairauspoissaoloja kertyy lukuvuoden aikana 50 tuntia, oppilas ohjataan kouluterveydenhoitajalle.

Luvattomat poissaolot

Toimintamalli luvattomiin poissaoloihin puuttumisesta löytyy Kurinpito-toimet taulukosta (Liite 1.)

- Kouluun ei tule ilmoitusta ensimmäisen poissaolopäivän aikana. (Opettaja on yhteydessä huoltajaan mahdollisimman pian)
- Jos oppilas on poissa yksittäisiä tunteja, puututaan kurinpidollisin toimenpitein. Luvattomat poissaolot korvataan tunti tunnilta yksilöllisesti sovituin keinoin: jälki-istunnot tai korvaavat tehtävät. Huomioidaan korvaamisessa oppilaan ikä ja kehitystaso.
- Opettaja sopii oppilaan ja huoltajan kanssa luvattomien tuntien suorittamisesta.
- Jos poissaoloja on lähes joka viikko tai tiettyinä päivinä/oppitunteina, tilanteeseen puututaan nopeasti.
- Jos huoltajalla ei ole tietoa poissaoloista, oppilas ohjataan opiskeluhuollon edustajalle (esim. kuraattori, psykkari, terveydenhoitaja, kasvatusohjaaja).
- Luokanopettaja/luokanohjaaja ilmoittaa luvattomien poissaolojen kertymisestä/huolirajojen ylityksestä rehtorille.
- Koulu järjestää koulupalaverin luvattomien poissaolojen kertyessä 15 tunnin tai kolmea koulupäivää vastaavan määrän verran.
- Luokanopettaja tai -ohjaaja tekee lastensuojeluilmoituksen 30 luvattoman tai selvittämättömän poissaolotunnin jälkeen.

Luvalliset poissaolot

- Lupa poissaoloon anotaan kirjallisesti etukäteen (esim. lomamatka).
- Luokanopettaja/luokanohjaaja myöntää 1–5 päivää, rehtori yli 5 päivää.
- Oppilas kysyy opettajilta ennen poissaoloa tehtävät, jotka tulee olla suoritettuna kouluun palattaessa ja sopii mahdollisten kokeiden suorittamisesta.
- Huoltaja vastaa oppilaan koulutehtävien hoitamisesta.
- Tukiopetusta ei järjestetä.

Yhteistyö opiskeluhuollon kanssa poissaoloihin liittyvissä asioissa

Opiskeluhoitopalvelujen ammattilaisten kanssa tehdään yhteistyötä poissaolojen ehkäisemisessä, niihin puuttumisessa sekä poissaolojen syiden selvittämisessä. Luokanopettaja tai -ohjaaja tiedottavat poissaolojen syystä riippuen sopivinta opiskeluhoollon työntekijää poissaoloista. Tarvittaessa järjestetään yksilökohtaisen opiskeluhoollon palaveri ja seurantalpalaverit, joissa voidaan huolehtia riittävästä tiedonsiirrosta. Näihin palaveriinkin voidaan kutsua tarvittaessa mukaan koulun ulkopuolisia toimijoita.

Terveystarkastuksien yhteydessä tehtävä yhteistyö on kuvattu kappaleissa 5.1.2. ja 5.1.3.

Opiskeluhoitoryhmä kokoontuu yhteisöllisen opiskeluhoillon kokouksissa, joita järjestetään vähintään kaksi kertaa lukuvuoden aikana tai riittävän usein, jotta se kykenee hoitamaan sille säädetyt tehtävät kuten poissaolojen ehkäisemisen ja seurannan sekä poissaoloihin puuttumisen toimintatavat. Kokousajat, suunnittelupäivien ajankohdat ja mahdolliset muut yhteiset tapahtumat on hyvä sopia lukuvuoden alussa koko lukukaudelle tai -vuodelle. Kokousajoista tiedotetaan myös koulun henkilöstölle, oppilaille ja huoltajille.

Opiskeluhoitoryhmän kokouksiin laaditaan asialista, joka lähetetään etukäteen ryhmän jäsenille. Opiskeluhoitoryhmän kokousmuistioita voidaan säilyttää vapaasti, koska ne eivät sisällä salassa pidettäviä tai yksittäistä oppilasta.

Poissaoloja ehkäiseviä toimintamalleja ja niiden toimivuutta seurataan yksilökohtaisen opiskeluhoillon ryhmissä sekä poissaolomääriä seuraamalla myös luokka, luokkataso ja koulukohtaisesti yksiköiden erityispiirteet huomioiden. Toimintamalleja kehitetään tilastojen, mahdollisten kyselyjen tai muun kerätyn tiedon ja järjestelmällisen palautteen pohjalta.

Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö

Linkki Keski-Savon opetussuunnitelmaan [Kasvatuskeskustelut ja kurinpidollisten keinojen käyttö \(peda.net\)](#)

Kouluruokailu ja muut

[Opetuksen ja kasvatuksen tavoitteita tukeva muu toiminta \(peda.net\)](#)

Perusopetukseen valmistava opetus

Perusopetukseen valmistavan opetuksen opiskeluhuollon järjestämistä ja toteuttamista koskevat samat periaatteet ja oppilaita samat oikeudet kuin perusopetuksen oppilaille annettavassa opiskeluhuollossa.

Opetuksen järjestäjällä tulee olla oppilas- ja opiskelijahuoltolain edellyttämä opetuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma, jonka laatimisesta on määrätty perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa.

Erityispiirteistä mainittu

Yhteistyö perheen kotoutumissuunnitelmasta vastaavan tahon kanssa

- Kotoutumisesta vastaavat tahot ottavat yhteyttä valmistavasta opetuksesta vastaaviin kouluihin.
- Valitaan oppilaan valmistavan opetuksen järjestämipaikka.
- Kotoutumissuunnitelmasta vastaava taho toimii oppilaan ja huoltajien tukena kodin ja koulun välisessä yhteistyössä. Toimiva yhteistyö on tärkeää erityisesti opetuksen aloittamiseen liittyvissä käytänteissä mm. koulukyydeistä ja oppilasilmoitusten tekemisissä.
- Kotoutumissuunnitelmasta vastaavat tahot huolehtivat omien asiakkaidensa oikeuksista ja velvollisuuksista.

Osallisuuden varmistamiseksi tarvittavat tulkitsemispalvelut

- Osallisuuden varmistamiseksi voidaan hyödyntää erilaisia tulkitsemispalveluita, kuten teknologisia sovellutuksia ja tulkkauspalveluita. Jälkimmäisiä hyödynnetään tarvittaessa esimerkiksi koulupalavereiden yhteydessä.
- Lapsen osallisuuden lisääminen kouluissa on perusopetuksen opetussuunnitelman keskeinen periaate. Oppilaalla on oikeus ilmaista näkemys itseään koskevissa asioissa. Osallisuuden kautta kehittyvät niin lapsen yhteiskunnalliset taidot kuin demokraattinen toimintakin. Osallisuus tarkoittaa toimintaa, jossa myös lapset voivat asettaa tavoitteita, keskustella ja pohtia eri ratkaisuja ja jossa he voivat olla mukana tekemässä päätöksiä.
- Tavoitteena on opetella oman mielipiteensä ilmaisemisen lisäksi yhteistyötaitoja ja kompromissien tekemistä, eli sitä, ettei oma ehdotus voi aina voittaa. Osallisuuden toimintatavat ja käytännöt tulee kehittää yhdessä oppilaiden kanssa, ikä- ja sivistystaso huomioon ottaen.

Huoltajille tietoa myös suomalaisen koulutusjärjestelmän sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatavoista ja saatavuudesta. Tiedottamisen ymmärrettävyys on tärkeä varmistaa.

- Uusille valmistavan opetuksen oppilaiden huoltajille järjestetään infotilaisuus suomalaisen koulutusjärjestelmä käytänteistä sekä paikallisista ratkaisuista ja oppilashuollon tukitoimista.
- Kotouttamisesta vastaava taho huolehtii käytettävissä olevien sosiaali- ja terveydenhuollon toimintatapojen tiedottamisesta ja saatavuudesta.

11. OPISKELUHUOLTOTYÖN TOTEUTTAMINEN JA SEURANTA

11.1. Opiskeluhoitoryhmän työn arviointi

Koulun opiskeluhoitoryhmä kehittää ja arvioi toimintaansa säännöllisesti.

Opiskeluhoitoryhmän arvioinnin tulee olla suunnitelmallista, monipuolista ja jatkuvaa.

Opiskeluhoitoryhmän laadun näkökulmasta on tärkeää, että työn tekemisen edellytykset ovat asianmukaiset ja toimintatavoissa voidaan aidosti ottaa huomioon oppilaan etu.

Opiskeluhoitopalveluiden hyvän laadun edellytyksiä voidaan pohtia esimerkiksi seuraavien kriteerien valossa:

- opiskeluhoitoryhmän toiminta ja käytänteet, vuorovaikutus koulun opetushenkilöstön kanssa
- palveluiden resursointi/saatavuus
- työn hallinnollinen organisointi/esimiestyö
- palveluista tiedottaminen
- työtilat ja työvälineet
- täydennyskoulutus ja työnohjaus.

11.2. Ennaltaehkäisevän opiskeluhoitoryhmän työn arviointi koko kouluyhteisön tasolla

Koulun henkilökunnan yhtenä tärkeänä tehtävänä korostuu aiempaa selkeämmin lasten ja nuorten kehitykseen liittyvien vaikeuksien ennalta ehkäisemistä ja ongelmiin varhain puuttumista. Lisäksi henkilökunnan tehtävä on edistää lasten ja nuorten hyvää oppimista sekä oppilaiden psyykkistä ja fyysistä terveyttä ja sosiaalista hyvinvointia. Oppilaan fyysinen ja psyykinen hyvinvointi saavutetaan parhaiten ennaltaehkäisevällä työllä luomalla koulun arkityöskentely, toimintaympäristö ja -kulttuuri hyvinvointia tuottaviksi.

11.3. Ennaltaehkäisevän toiminnan esimerkkejä

Ryhmien ja luokkien suunnittelu

- oppilaiden ryhmittely kasvua ja oppimista tukevaa
- joustavat ryhmittelyt
- iso/pieni ryhmä
- opettajien/ohjaajien tiimit ja samanaikaisopetus
- riittävä tuki sekä opettajalle että oppilaalle

Pedagogiset keinot

- osallistava pedagogiikka
- eriyttäminen
- opetustilojen sisustaminen ja käyttö
- eriyttävät materiaalit
- autenttinen opetus
- motivaatio ja kannustus: kasvua ja oppimista ja hyvää käyttäytymistä tukeva ilmapiiri (ProKoulu)

Koulun ja kodin välinen yhteistyö

- vanhempainillat ja -vartit
- säännöllinen yhteydenpito kotiin
- perheen kasvatustyön tukeminen
- perheen oma vastuu ja tehtävät vanhempana
- yhteistyö oppimisen tukemisessa
- yhteistyö tiedonsiirrossa

Varhainen ongelmien tunnistaminen ja puuttuminen

- oppimisen edistymisen ja käyttäytymisen seuranta
- poissaolojen seuranta
- henkilökunnan koulutus
- opiskeluhuoltohenkilöstön konsultointi huolen herätessä
- ns. riskilapsien tarkka seuranta ja tukitoimien käynnistäminen luokassa sekä jatkotutkimuksiin lähettäminen
- tiedonsiirto nivelvaiheissa

Monialainen seuranta

- neuvola ja varhaiskasvatus
- tehostettu 5-vuotistarkastus
- kouluvalmiusselvitykset
- kouluterveystarkastukset
- kouluterveyskyselyt
- tehokas opintojen ohjaus
- ammatinvalinnanohjaus, tulevaisuuden suunnittelu, jatko-opintoihin haku

Osallisuutta, kasvua ja oppimista tukeva toiminta

- kummi- ja tukioppilastoiminta
- kerhotoiminta
- koululaisten aamu- ja iltapäivätoiminta
- yhteistyö nuorisotyön ja muiden sidosryhmien kanssa
- ennaltaehkäisevä päihdetyö
- kiusaamista ja väkivaltaa vastustava toiminta
- tukitoimien seuranta

12. OPETTAJAT OPPILAAN TUEN JÄRJESTÄMISESSÄ

12.1 Luokanopettaja

- on lapsen lähiaikainen koulussa luokilla 1–6
- pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- vastaa poissaolojen seurannasta
- vastaa kiusaamisasioiden selvittelystä luokassaan ja vie asian tarvittaessa eteenpäin KiVa-tiimin käsiteltäväksi
- ottaa puheeksi huolensa huoltajan kanssa mahdollisimman varhain ja kirjaa huoltajan kanssa sovitut asiat tarvittaessa oppimissuunnitelmaan
- konsultoi tarvittaessa koulun opiskeluhooltohenkilöstöä
- selvittää oppilaan tuen tarpeen
- vastaa oman luokkansa oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa opiskeluhooltohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen
- laatii pedagogisen arvion ja pedagogisen selvityksen yhdessä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa
- huolehtii oppimissuunnitelman laatimisesta / seurannasta yhdessä huoltajan kanssa
- pitää palautuskeskustelut luokan oppilaiden kanssa 2. ja 6. luokan keväällä (lomake olemassa)
- osallistuu oman luokkansa oppilaiden erityisen tuen suunnitteluun ja vastaa omalta osaltaan HOJKS:iin kirjattujen tavoitteiden mukaisesta tuesta.
- Tapaamisista pidetään kirjallisia muistioita (Neuvottelu koululla- lomake)
- Alkuperäiset lomakkeet arkistoidaan kansliaan, mahdollisia kopioita voi ottaa huoltajan luvalla.

12.2. Aineenopettaja

- vastaa oppilaan oppimisen tuesta oman oppiaineensa osalta
- pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan oppimiseen liittyvissä asioissa oman oppiaineensa osalta
- ottaa huolensa puheeksi mahdollisimman varhain huoltajan ja luokanopettajan/luokanohjaajan kanssa
- seurata ja kirjaa tarvittaessa oppilaan poissaolot
- vastaa kiusaamisasioiden selvittelystä opetusryhmässään ja vie asian tarvittaessa eteenpäin luokanohjaajalle ja KiVa-tiimin käsiteltäväksi
- konsultoi tarvittaessa koulun opiskeluhooltohenkilöstöä
- osallistuu tarvittaessa moniammatillisen työryhmän kokouksiin ja oppilaan koulunkäyntiä koskeviin neuvotte- luihin
- vastaa oman oppiaineensa osalta oppimissuunnitelman laatimisesta ja toteuttamisesta
- osallistuu oman oppiaineensa osalta pedagogisen arvion ja selvityksen laatimiseen
- osallistuu tarvittaessa oppilaan erityisen tuen suunnitteluun ja toteuttamiseen oman oppiaineensa osalta (HOJKS)
- Tapaamisista pidetään kirjallisia muistioita (Neuvottelu koululla– lomake)
- Alkuperäiset lomakkeet arkistoidaan kansliaan, mahdollisia kopioita voi ottaa huoltajan luvalla.

12.3. Luokanvalvoja

- on nuoren yhteyshenkilö koulussa luokilla 7–9
- pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- vastaa poissaolojen seurannasta
- vastaa kiusaamisasioiden selvittelystä valvontaluokassaan ja vie asian tarvittaessa eteenpäin KiVa-tiimin käsiteltäväksi
- ottaa puheeksi huolensa huoltajan kanssa mahdollisimman varhain ja kirjaa huoltajan kanssa sovitut asiat tarvittaessa oppimissuunnitelmaan
- konsultoi tarvittaessa koulun opiskeluhoitohenkilöstöä (esim. kuraattori, psykologi)
- vastaa oman luokkansa oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa opiskeluhoitohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen
- **on tietoinen valvontaluokkansa oppilaiden pedagogisista arvioista ja pedagogisista selvityksistä**
- **huolehtii oppimissuunnitelman laatimisesta/kokoamisesta ja seurannasta yhdessä huoltajan kanssa**
- **osallistuu oman luokkansa oppilaiden erityisen tuen suunnitteluun ja vastaa omalta osaltaan HOJKS:iin kirjattujen tavoitteiden mukaisesta tuesta.**
- Tapaamisista pidetään kirjallisia muistioita (Neuvottelu koululla- lomake).
- Alkuperäiset lomakkeet arkistoidaan kansliaan, mahdollisia kopioita voi ottaa huoltajan luvalla.

12.4. Oppilaanohjaaja

- vastaa oppilaanohjauksen kokonaisuudesta rehtorin määrittämän resurssin puitteissa
- toimii Keski-Savon ohjaussuunnitelman ja koulun ohjaussuunnitelman mukaisesti

12.5. Laaja-alainen erityisopettaja

- selvittää ja kartoittaa oppilaan tuen tarpeita laaja-alaisesti
- tekee yhteistyötä oppilasta opettavien opettajien kanssa
- vastaa oman koulunsa laaja-alaisen erityisopetuksen toteuttamisesta
- antaa konsultaatiota oppilaan tukea koskevissa asioissa koulun muille toimijoille (opettajat, koulunkäynninohjaajat, opiskeluhoitotoimijat)
- pitää tarvittaessa yhteyttä huoltajiin oppilaan tukea koskevissa asioissa
- osallistuu tarvittaessa oppimissuunnitelman laatimiseen
- osallistuu tarvittaessa pedagogisen arvion laatimiseen yhdessä opettajien kanssa
- laatii pedagogisen selvityksen ja kerää tiedot opettajilta oppilaan oppimisen edistymisestä ja tuen tarpeesta
- osallistuu oppilaan opiskeluun liittyvään oppilashuollolliseen työhön ja osallistuu yleisopetuksen opetusryhmissä opiskelevan erityisen tuen piirissä olevan oppilaan HOJKSn laatimiseen ja tarkistamiseen yhteistyössä luokan- tai aineenopettajan ja huoltajan kanssa
- vastaa erityisen tuen päätöksen tarkistamisesta 2. ja 6. luokan jälkeen laatimalla pedagogisen selvityksen yhteistyössä opettajien kanssa

- kirjoittaa pyydettyä selvityksiä oppilaan tilanteesta tai oppimisesta sekä ohjaa oppilasta tarvittaessa käyttämään koulun ulkopuolisia palveluja
- osallistuu tiedonsiirtoon nivelvaiheissa ja vastaa oppilaan opiskelun ja tuen järjestämiseksi välttämättömän tiedon siirtymisestä.
- Tapaamisista pidetään kirjallisia muistioita (Neuvottelu koululla– lomake).
- Alkuperäiset lomakkeet arkistoidaan kansliaan, mahdollisia kopioita voi ottaa huoltajan luvalla.

12.6. Resurssiopettaja/samanaikaisopettaja

- osallistuu oppilaan tuen suunnitteluun ja järjestämiseen yhdessä luokan- ja aineenopettajien kanssa
- voi toimia pienryhmäopettajana
- voi toimia samanaikaisopettajana (jos samanaikaisopettajana on erityisopettaja, niin tehtävät ovat samat kuin erityisopettajalla)
- osallistuu tarvittaessa moniammatillisiin kokouksiin
- osallistuu oppimissuunnitelman, pedagogisen arvion ja selvityksen laatimiseen
- tekee yhteistyötä huoltajien kanssa
- Resurssiopettajan/samanaikaisopettajan tehtävät oppilaan tuen järjestämisessä ja oppilaan opiskeluun liittyvissä asioissa vaihtelevat kouluittain.
- Tapaamisista pidetään kirjallisia muistioita (Neuvottelu koululla- lomake). Alkuperäiset lomakkeet arkistoidaan kansliaan, mahdollisia kopioita voi ottaa huoltajan luvalla.

12.7. Erityisluokanopettaja

- on erityisen tuen pienryhmässä opiskelevan oppilaan lähiaikuinen tai toinen lähiaikuinen luokanopettajan/aineenopettajan samanaikaisopetuksessa koulussa
- pitää yhteyttä huoltajaan oppilaan oppimiseen ja koulun- käyntiin liittyvissä asioissa
- vastaa poissaolojen seurannasta
- vastaa kiusaamisasioiden selvittelystä luokassaan ja vie asian tarvittaessa eteenpäin KiVa-tiimin käsiteltäväksi
- vastaa oppilashuollollisten asioiden viemisestä tarvittaessa opiskeluhooltohenkilöstölle ja sopii tästä huoltajan kanssa etukäteen
- osallistuu oman luokansa oppilaiden erityisen tuen suunnitteluun ja vastaa oppilaan henkilökohtaisen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS) laatimisesta ja toteuttamisesta HOJKSiin kirjattujen tavoitteiden mukaisesti
- konsultoi ja tekee yhteistyötä muiden oppilasta opettavien opettajien kanssa
- tekee moniammatillista yhteistyötä oppilaan tukitoimien järjestämisessä
- vastaa erityisen tuen päätöksen tarkistamisesta 2. ja 6. luokan jälkeen ja laatii pedagogisen selvityksen
- laatii pedagogisen selvityksen moniammatillisessa yhteistyössä erityisen tuen tarkistuksen ja -loppamisen yhteydessä vastaa tiedonsiirrosta nivelvaiheissa.

- Tapaamisista pidetään kirjallisia muistioita (Neuvottelu koululla- lomake). Alkuperäiset lomakkeet arkistoidaan kansliaan, mahdollisia kopioita voi ottaa huoltajan luvalla.

12.8. Rehtori

- vastaa koulukohtaisen kriisi- ja turvallisuussuunnitelmien sekä kiusaamisen ehkäisemistä koskevan suunnitelman päivittämisestä
- vastaa kodin ja koulun välisen yhteistyön toimintasuunnitelman laatimisesta
- huolehtii tukitoimien järjestämisestä ja resursoinnista
- vastaa koulun oppilashuollollisista tehtävistä
- osallistuu tarvittaessa oppilaan koulunkäynnin järjestämistä koskeviin kokouksiin ja palavereihin
- Koulujen rehtorien tehtäviin kuuluu lisäksi oppilaan opiskeluun ja koulutyöhön liittyvä päätöksenteko
- Rehtori sopii työnjaosta yhdessä apulaisrehtorin/apulaisjohtajan kanssa.

13. POIKKEUKSET OPETUSJÄRJESTELYISSÄ

13.1. Pidennetty oppivelvollisuus

Pidennetty oppivelvollisuus tarkoittaa oppivelvollisuuden alkamista vuotta säädettyä aiemmin. Oppivelvollisuus ei pidenny perusopetuksen keskeltä tai lopusta. Jos perusopetukselle säädettyjä tavoitteita ei lapsen vammaisuuden tai sairauden vuoksi ilmeisesti ole mahdollista saavuttaa yhdeksässä vuodessa, alkaa oppivelvollisuus vuotta säädettyä aikaisemmin eli 6-vuotiaana ja kestää 11 vuotta (Pol 25§ 2 mom.). Pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin kuuluvat vaikeasti vammaiset lapset (HE 86/1997). Heitä ovat mm. näkö- ja kuulovammaiset sekä muutoin ruumiillisesti tai henkisesti vaikeasti vammaiset tai kehityksessään viivästyneet lapset. Myös vaikea sairaus voi olla syynä pidennettyyn oppivelvollisuuteen.

Pidennetyn oppivelvollisuuden päätös perustuu aina tapauskohtaiseen harkintaan ja päätöksen jatkuminen 2.luokan kevään jälkeen arvioidaan ja tarkistetaan huolellisesti pedagogisella selvityksellä yhdessä erityisen tuen tarkistamisen yhteydessä. Ensikertaisen päätöksen perusteluna tulee aina olla psykologinen tai lääketieteellinen lausunto. Perusopetuksen johtava rehtori harkitsee päätöksen sisältöä virkavastuulla ottaen huomioon asiantuntijalausannon, mutta asiantuntijalausunto ei sinällään sido päätöksentekijää (OPH). Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tulee tehdä pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua, 5-vuotiaana. Silloin oikeus oppivelvollisuutta edeltävään, maksuttomaan esiopetukseen voi toteutua sen vuoden syksystä, jolloin lapsi täyttää 5 vuotta eli vuotta ennen hänen oppivelvollisuutensa alkua.

13.2. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta 5-vuotiaana

- Päätökseen merkitään, että pidennetty oppivelvollisuus alkaa 1.8. sinä vuonna kun lapsi täyttää kuusi vuotta.
- Oppilaalle tehdään erikseen päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta sekä erityisen tuen päätös.
- Oppilaalle tehdään päätös koulupaikasta.
- Jos huoltaja haluaa, lapsi voi aloittaa 5-vuotiaana ns. oppivelvollisuutta edeltävän maksuttoman esiopetuksen, joka on samojen esiopetuksen normien alaista kuin ilman pidennetyn oppivelvollisuuden päätöstä olevien oppilaiden vastaava 6-vuotiaana aloitettu esiopetus.
- Oppivelvollisuutta edeltävään esiopetukseen ilmoitaudutaan varhaiskasvatuspalvelujen ohjeiden mukaisesti.
- Oppivelvollisuutta edeltävää esiopetusta järjestää varhaiskasvatuspalvelut päiväkotien tai koulujen tiloissa.
- Oppivelvollisuuteen kuuluvan esiopetusvuoden jälkeen, oppilas aloittaa 1.luokan 7-vuotiaana.

13.3. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta 6-vuotiaana

- Päätökseen merkitään, että pidennetty oppivelvollisuus alkaa 1.8. sinä vuonna kun lapsi täyttää kuusi vuotta.
- Oppilaalle tehdään erikseen päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta sekä erityisen tuen päätös.
- Esiopetusvuoden aikana tehdään ratkaisu kestääkö esiopetus yhden vai kaksi vuotta.
- Jos lapsi on valmis siirtymään yhden esiopetusvuoden jälkeen 1.luokalle, hän aloittaa koulun 7- vuotiaana.
- Jos lapsi tarvitsee kaksi esiopetusvuotta, hän aloittaa koulun 8-vuotiaana. Asiasta tehdään päätös (Pol 27 §) psykologisten ja tarvittaessa lääketieteellisten selvitysten perusteella.

13.4. Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta 7-vuotiaana

- Päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta tehdään pääsääntöisesti ennen oppivelvollisuuden alkua.
- Poikkeuksellisesti päätös voidaan tehdä myöhemminkin.
- Oppivelvollisuus ei voi enää pidentyä, mutta päätös vaikuttaa oppilaan opetusryhmän kokoon ja se voi vaikuttaa myös opetettaviin oppiaineisiin.
- Oppilaalle tehdään erikseen päätös pidennetystä oppivelvollisuudesta sekä erityisen tuen päätös.

13.5. Pidennetyn oppivelvollisuuden hakeminen

- Täytetään esitys erityiseen tukeen siirtämisestä, joka löytyy kaupungin www-sivuilta tai Intrasta, tarvitaan molempien huoltajien allekirjoitukset ja liitteeksi lausunnot esim. lääkärin lausunto
- Erityiskasvatuksen työryhmä tekee esityksen ja sivistysjohtaja tekee päätöksen.

13.6. Pidennetyn oppivelvollisuuden päätöksen purkaminen

- Mikäli moniammatillisesti todetaan, ettei oppilas enää kuulu pidennetyn oppivelvollisuuden piiriin, laaditaan asiasta pedagoginen selvitys ja käytetään esitystä erityisen tuen purkamisesta myös pidennetyn oppivelvollisuuden purkamisesta, joka toimitetaan erityiskasvatuksen työryhmälle. Päätöksen tekee sivistysjohtaja.
- Oppilaan erityinen tuki voi edelleen jatkua.
- Jos erityisen tuen antamisen lopettamisesta tehdään päätös, samalla tehdään päätös myös pidennetyn oppivelvollisuuden päättämisestä.

13.7. Toiminta-alueittain opiskelu

Kun opetusta ei voida järjestää lapsen vamman tai vaikean sairauden takia oppiaineittain laaditun oppimäärän mukaisesti, järjestetään opetus toiminta-alueittain. Toiminta-alueittaisesta opetuksesta päätetään erityisen tuen päätöksessä. Opetussuunnitelmaan kuuluvat toiminta-alueet ovat motoriset taidot, kieli ja kommunikaatio, sosiaaliset taidot, päivittäisten toimintojen taidot ja kognitiiviset taidot.

Toiminta-alueittain järjestettävässä opetuksessa lasta arvioidaan niiden tavoitteiden mukaan, jotka hänelle on sovittu HOJKS:ssa. Arvioitavana on lapsen taitojen kehittyminen toiminta-alueittain. Arvioinnin tulee perustua lapsen kasvamis- ja oppimisprosessiin, sen lähtökohtiin ja tavoitteisiin. Arvioinnissa tulee ottaa huomioon lapsen vamman tai sairauden aiheuttamat esteet oppimiselle.

13.8. Opiskelun aloittaminen säädettyä myöhemmin

Mikäli vanhemmat haluavat lapsensa aloittavan opiskelun laissa säädettyä myöhemmin, luvan anominen lapselle on vanhempien tehtävä. Päätöksen opiskelun aloittamisesta säädettyä myöhemmin tekee sivistysjohtaja. Anomuksen perusteluna voi olla esimerkiksi lapsen loppuvuoteen sijoittuva syntymäaika. Näin ollen esiopetushenkilöstöltä ei edellytetä asiaan liittyen erityistoimenpiteitä.

Muutoin koululyykkäystapauksissa huoltajien tulee konsultoida neuvolapsykologia.

Mikäli anomusta suositellaan lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyen, esiopetushenkilöstö tekee pedagogisen arvion ja huoltajien suostumuksella lapsi siirretään pikaisesti tehostetun tuen piiriin, jotta hänen tuen tarpeeseensa voidaan huomioida. Näin lapsi voi tarvittaessa aloittaa syksyllä uuden esiopetusvuoden tehostetussa tuessa, mikäli lasta ei kevään aikana siirretä takaisin yleisen tuen piiriin.

13.9. Vuosiluokkiin sitomaton opetus

Peruskoulun oppimäärän voi opiskella myös vuosiluokkiin sitomattomasti. Näissä tapauksissa rehtori tekee päätöksen yksittäisen oppilaan opiskelun poikkeuksellisesta järjestämisestä. Useimmiten oppilas siirtyy opiskelemaan vuosiluokkiin sitomattomasti yläkoulussa, kun oppilas ei selviydy kaikista tietyn vuosiluokan opinnoistaan yhden lukuvuoden aikana ja oppilaan etu huomioiden jo suoritettujen opintojen mitätöiminen ei olisi järkevää. Vuosiluokkiin sitomattomalla päätöksellä oppilaan suoritukset jäävät voimaan ja hän voi jatkaa seuraavana lukuvuonna siitä, mihin hän on opinnoissaan päässyt. Oppilas voi jatkaa opiskelua omassa lähikoulussaan, kunnes hän on suorittanut perusopetuksen oppimäärän tai hänen oppivelvollisuutensa päättyy. Oppilas ei välttämättä saa erityistä tukea. Vuosiluokkaan sitomatonta opiskelua voidaan käyttää myös

erityislahjakkaiden oppilaiden opintojen yksilöllisessä etenemisessä. Oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma, jonka mukaan oppilas etenee opinnoissaan.

Vuosiluokkakokonaisuudet voidaan jakaa kahdeksi tai useammaksi opintokokonaisuudeksi. Opintokokonaisuuksien sisältö voidaan muodostaa myös yhdistämällä eri oppiaineiden tavoitteita ja sisältöjä vuosiluokkakokonaisuuksien sisällä tai tarvittaessa yli tuntijaon nivelkohtiin. Oppilas on tietyllä vuosiluokalla ja hän siirtyy joka kevät vuosiluokalta toiselle, vaikka keskeneräisiä opintoja olisikin. Keskeneräiset suoritukset jätetään tyhjäksi ja merkintä selitetään todistuksen kohdassa lisätietoja. Keskeneräisistä opintokokonaisuuksista ei voida kuitenkaan antaa todistukseen arviota ennen kuin koko opintokokonaisuus on suoritettu.

13.10. Suoritusten merkitseminen todistukseen

Todistuksen arvosanat ovat aina sen vuosiluokan arvosanoja, millä vuosiluokalla oppilas on. Kun oppilas on saanut suoritettua alemman vuosiluokan opintoja, ne merkitään Primukseen ao. kohtaan. Todistukseen kyseiset suoritukset merkitään näkyviin lisätietoja kohtaan.

Oppilas saa 9.luokan syyslukukauden aikana suoritettua 8. luokan matematiikan. Tällöin merkinnän suorituksesta voi paikallisen sopimuksen mukaan saada joko

- a) tulostamalla uuden 8.luokan kevään todistuksen,
- b) 9. luokan välitodistuksen liitteenä tai
- c) 9. luokan välitodistuksen lisätiedoissa.

(http://oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/ohjeita_koulutuksen_jarjestamiseen/perusopetuksen_jarjestaminen/perusopetuksen_oppilaan_arviointi/jousto_oppilaan_arviointiin_vuosiluokkiin_sitomattoman_opiskelun_avulla)

14. WILMAN ASIAKIRJAT

14.1. Tuki-välilehti Wilmassa

Wilman tuki-välilehdellä pystyt tarkistamaan oppilaiden pedagogisia asiakirjoja tuen eri portailla (yleinen, tehostettu, erityinen) ja myös päivittämään niitä. Luokanopettajat/-ohjaajat näkevät opetettavien ryhmiensä ja oppilaidensa saamat tuet. Lisäksi pedagogiset asiakirjat näkyvät niille opettajille, joille on asiakirjaan laitettu oikeudet.

14.2. Päivitysvastuu

Yleisen ja tehostetun tuen vaiheessa pedagogiset asiakirjat päivittävät oppilaan luokanopettaja/-ohjaaja yhteistyössä erityisopettajan, muiden opettajien ja huoltajan kanssa. Erityisen tuen vaiheessa asiakirjan päivittämisvastuu on erityisopettajalla. Tehostetun tuen oppimissuunnitelma ja HOJKS tarkistetaan syyslomaan mennessä, viimeistään marraskuun alkuun mennessä ja arviointi tehdään keväällä huhti-toukokuussa tai aina tarvittaessa.

Päivitys (syksy):

* Kun oppimissuunnitelma tai HOJKS päivitetään syksyisin, EI SAA muokata Wilmassa olevaa aikaisempaa asiakirjaa. Pitää aina tehdä uusi asiakirja, jotta vanha asiakirja jää näkyviin ja oppilaan etenemistä on helpompi seurata. Lisäksi tieto kulloisenkin vuoden tuen tarvitsijoiden määrästä kirjautuu tilastoihin.

* Jos oppilaan asiakirja muuttuu vain vähän edellisestä vuodesta, työtä helpottaakseen voi valita ”kopioi” edellisen asiakirjan perästä ja valita vaihtoehtoista oikea lomake. Muista, että oppimissuunnitelmat ja HOJKS:t tulee olla voimassa ainakin seuraavan lukuvuoden syyskuun loppuun, jotta tilastot tukea saavista oppilaista on ajan tasalla heti uuden lukuvuoden alussa.

14.3. Tarkistus/arviointi

Kun keväällä tai tarpeen mukaan lukuvuoden aikana arvioidaan toteutuneita tavoitteita, avataan olemassa oleva oppimissuunnitelma tai HOJKS ja muokataan kyseistä asiakirjaa vain alhaalla olevan ”HOJKS:in/oppimissuunnitelman tarkistaminen” osalta. Muista aktivoida lomake valitsemalla oikealla ylhäällä ”LOMAKE” tehdessäsi tarkistusta tai muita lisäyksiä. MUISTA myös tallentaa tekemäsi muutokset alhaalta ”TALLENNA”. * Lukuvuoden päättyessä kaikki asiakirjat lukitaan **erityisopettajan tai rehtorin** toimesta toukokuun loppuun mennessä. Rehtori ohjeistaa asiasta kunkin koulun osalta.

14.4. Asiakirjan aloittaminen

Pedagogisen asiakirjan aloitus 1. kerran tai kun muusta syystä haluat täysin tyhjän asiakirjan pohjan:

- * valitse oppilas
- * valitse tukivälilehti yläpalkista
- * valitse haluttu asiakirja ja sen perästä kohta "Lisää uusi".
- * Voit myös kopioida edellisen asiakirjan uuden pohjaksi (esim. edellisen vuoden HOJKS uuden pohjaksi, HOJKS pedagogisen selvityksen pohjaksi) menemällä sen asiakirjan kohdalle (päivämääräriville), jonka haluat kopioida pohjaksi ja valitse "Kopioi".
- * Tarkista, että kopioimasi teksti vastaa esitetyn laatikon kysymykseen. **KAIKKI EI KOPIOIDU OIKEILLE PAIKOILLE!**

14.5. Pedagoginen arvio

Perustiedot

Perustiedot täydentyvät automaattisesti Primuksesta. Jos niissä on virheitä, ole yhteydessä koulusihteriin.

Pedagogisen arvion laatiminen

Valitse julkaisupäiväksi huoltajille se päivä, jolloin asiakirja on valmis ja haluat sen näkyvän huoltajille.

Laatimisesta vastaavaksi opettajaksi tai muuksi vastuuhenkilöksi kirjautuu automaattisesti henkilö, joka on avannut ja tallentanut asiakirjan. Lisää muita henkilöitä ko. kohtiin neuvotellen niistä huoltajan kanssa. Lisää opettajat, joita asia koskee, ja joiden on hyvä olla tietoisia.

PEDAGOGINEN ARVIO

PERUSTIEDOT	
Oppilaan nimi Lukuvuosi Luokka Luokanopettaja/luokanohjaaja Syntymäaika	Tiedot tulevat automaattisesti.

Huoltajat Asiakirjalaji	
Yhteydenottoon liittyviä lisätietoja	Muut huoltajat, salainen puhelinnumero mainittava jne.
Asiakirjan laatimispäivä	Päivämäärä
Tuen vaihe	Valitse tähän aina yleinen tuki.
Julkaisupäivä huoltajille	Laita päivämäärä, kun asiakirja on täysin valmis ja tehty yhdessä huoltajan kanssa.
Näkyvä kaikille opettajille	Ei laiteta rastia tähän kohtaan.
Piilotettu muilta opettajilta	Rasti tulee automaattisesti.
Asiakirja lukittu	Asiakirjan lukitsee rehtori tai erityisopettaja sovitusti lukuvuoden lopussa.
YHTEISTYÖ JA VASTUUT	
Kuvaus oppilaan ja huoltajan kanssa tehdystä pedagogisen arvioon laatimiseen liittyvästä yhteistyöstä	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaa yhteistyötä huoltajan kanssa. • palaverit, puhelut (pvm), Wilma-viestit (myös vanhemmille lähetetyt, myös lukemattomat ja vastaamattomat viestit), tekstiviestit • kirjataan palaverien päivämäärät
Laatimisesta vastanneet opettajat	Valitse pudotusvalikosta vain, ne opettajat jotka opettavat oppilasta, lisäämällä uusi plusmerkistä. <i>Jos oppimissuunnitelmassa mainitaan oman toiminnan ohjauksen pulmat, käyttäytymisen pulmat yms. on hyvä julkaista asiakirja kaikille opettajille nähtäväksi. Tästä on sovittava huoltajan kanssa.</i>
Muut vastuuhenkilöt	Valitse pudotusvalikosta esim. koulunkäynninohjaaja, kasvatusohjaaja, psykologi, kuraattori, psykologi, lisäämällä uusi plusmerkistä.
Muut laatimiseen osallistuneet asiantuntijat	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakirjan kohtaan merkitään muut kuin koulun henkilökuntaan kuuluvat henkilöt, myös oppilas ja huoltaja. • Asiantuntijat, merkitse myös ammattinimike, esim. toimintaterapeutti.

ARVIOT OPPILAAN OPPIMISESTA JA KOULUNKÄYNNISTÄ	
Oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne oppilaan sekä huoltajan näkökulmasta	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaiset vahvuudet • Oppimisvalmiudet ja erityistarpeet: kirjataan oppiaineet, joissa tarvitsee tukea ja mitkä oppiaineet sujuvat hyvin. Kirjataan myös oppilaan näkemys, mitä osaa hyvin ja missä arvioi tarvitsevansa enemmän tukea sekä huoltajan näkemys asiasta.
Oppilaan saama yleinen tuki ja arvio eri tukimuotojen vaikutuksesta	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaan saama tuki ja arvio tuen vaikutuksesta: kuvaile, mikä on auttanut ja mitä tarvitsee muuttaa tai lisätä
Henkilökohtaiset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulun käyntiin liittyvät erityistarpeet	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaiset vahvuudet (opettaja): kuvaile toimintaa, älä persoonallisuutta. Selitä, millaisissa tilanteissa vahvuudet tulevat esille. • Työskentelytaidot: tehtävien tekeminen, työskentelyn aloittaminen, työn valmiiksi tekeminen, siirtymiset, ohjeiden noudattaminen, tuntiaktiivisuus, kotitehtävistä ja koulutarvikkeista huolehtiminen, strategiat, motoriset taidot, asenne, nopeus, jaksaminen, muisti. • Käyttäytyminen ja sosiaaliset suhteet: ohjeiden noudattaminen, myöhästely, poissaolot, kielenkäyttö, työrauhan antaminen, siirtymä- tilanteet, tilanteen mukaan käyttäytyminen, hyvät tavat, vuorovaikutustaidot aikuisten ja lasten kanssa, ryhmätyötaidot, impulssikontrolli
Toteutetut tukitoimet alkaen	<p>Muista ensin merkitä tukitoimet tukivälilehdellä!</p> <p>Hae toimenpiteet valikosta, valitse päivämäärä, mistä alkaen, sitten tulevat automaattisesti.</p> <p>Yläkoululle tieto nivelvaiheessa: oppiaineet, jossa oppilas on saanut tukea sekä mitä muuta tukea on annettu.</p>

Oppiaineet	Valitse pudotusvalikosta
Annettu tuki ja arvio vaikutuksista, sekä arvio jatkotuen tarpeesta ja toimintatavoista.	Millä toimenpiteillä edetään jatkossa?
ARVIO TEHOSTETUN TUEN TARPEESTA, ALOITTAMISESTA JA JÄRJESTÄMISESTÄ	
Arvio tuen tarpeesta	Valitse pudotusvalikosta.
Perustelut	Opettaja kirjaa, miten oppilas hyötyy tehostettuun tukeen siirtämisestä.
Siirto tuen vaiheeseen	Valitse tehostettu tuki
Tuen alkamispäivä	Valitse päivämäärä, jolloin asiakirja on käsitelty moniammatillisesti, koulusihteeri kirjaa Primukseen. Tuki voidaan silti aloittaa ennen päätöstä, koska harvemmin on tilanne, että oppilas ei siirry tehostettuun tukeen. <i>Yläkoululla on ollut käytäntönä, että tähän laitetaan se päivämäärä, jolloin asiasta on sovittu huoltajan kanssa.</i>
Allekirjoittaja	Valitaan valikosta rehtorin nimi
Käsittely moniammatillisessa työryhmässä	Kirjataan päätös.
Tehostetun tuen järjestäminen	Kuvaa, miten tuki järjestetään käytännössä esim. laaja-alaisen erityisopettajan antama jatkuvampi tuki.
LAATIMISESSA HYÖDYNNETYT ASIAKIRJAT	Kirjaa päivämäärä, mikä lausunto ja laatija.

14.6. Pedagoginen selvitys

Perustiedot

Perustiedot täydentyvät automaattisesti Primuksesta. Jos niissä on virheitä, ole yhteydessä koulusihteeriiin.

Pedagogisen selvityksen laatiminen

Valitse julkaisupäiväksi huoltajille se päivä, jolloin asiakirja on valmis ja haluat sen näkyvän huoltajille.

Laatimisesta vastaavaksi opettajaksi tai muuksi vastuuhenkilöksi kirjautuu automaattisesti henkilö, joka on avannut ja tallentanut asiakirjan. Lisää muita henkilöitä ko. kohtiin neuvotellen niistä huoltajan kanssa. [Lisää opettajat, joita asia koskee.](#)

PEDAGOGINEN SELVITYS

PERUSTIEDOT	
Oppilaan nimi Lukuvuosi Luokka Luokanopettaja/luokanohjaaja Syntymäaika Huoltajat Asiakirjalaji	Tiedot tulevat automaattisesti.
Yhteydenottoon liittyviä lisätietoja	Muut huoltajat, salainen puhelinnumero mainittava jne.
Asiakirjan laatimispäivä	Päivämäärä
Tuen vaihe	Valitse tehostettu tuki ja siinä tapauksessa erityinen tuki, jos on kyseessä erityisen tuen tarkistaminen
Näkyvä kaikille opettajille	Ei laiteta rastia tähän kohtaan.
Piilotettu muilta opettajilta	Rasti tulee automaattisesti.
Asiakirja lukittu	Asiakirjan lukitsee rehtori tai erityisopettaja sovitusti lukuvuoden lopussa.

<p>Erityisen tuen päätös tehty ensimmäisen kerran, päätöksen tekijä, opetuksen järjestäjä</p> <p>Erityisen tuen päätöksen edellinen tarkistus, päätöksen tekijä, opetuksen järjestäjä</p> <p>Yleinen oppivelvollisuus alkanut, pidennetty oppivelvollisuus alkanut</p>	<p>Nämä tiedot saat koulusihteeriltä Primuksesta.</p> <p><i>Muista merkitä nämä tiedot asiakirjoihin – monesta puuttuu!</i></p>
<p>Julkaisupäivä huoltajille</p>	<p>Laita päivämäärä, kun asiakirja on täysin valmis ja tehty yhdessä huoltajan kanssa.</p>
<p>YHTEISTYÖ JA VASTUUT</p>	
<p>Kuvaus oppilaan ja huoltajan kanssa tehdystä pedagogisen selvityksen laatimiseen liittyvästä yhteistyöstä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • kuvaa yhteistyötä huoltajan kanssa • palaverit, puhelut (pvm), Wilma-viestit (myös vanhemmille lähetetyt, myös lukemattomat ja vastaamattomat viestit), tekstiviestit • kirjataan palaverien päivämäärät.
<p>Laatimisesta vastanneet opettajat</p>	<p>Valitse pudotusvalikosta vain, ne opettajat jotka opettavat oppilasta, lisäämällä uusi plusmerkistä.</p> <p><i>Jos HOJKSissa tai psykologin/lääkärin lausunnossa mainitaan oman toiminnan ohjauksen pulmat, käyttäytymisen pulmat yms. on hyvä julkaista asiakirja kaikille opettajille nähtäväksi. Tästä sovittava huoltajan kanssa.</i></p>
<p>Muut vastuuhenkilöt</p>	<p>Valitse pudotusvalikosta esim. koulunkäynninohjaaja, kasvatusohjaaja, psyykkari, kuraattori, psykologi, lisäämällä uusi plusmerkistä.</p>
<p>Muut laatimiseen osallistuneet opiskeluhoollon ammattihenkilöt</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakirjan kohtaan merkitään opiskeluhoollon ammattihenkilöiden nimet ja ammattinimike.
<p>ARVIOT OPPILAAN OPPIMISESTA JA KOULUNKÄYNNISTÄ</p>	
<p>Toteutetut tukitoimet alkaen</p>	<p><i>Muista ensin merkitä tukitoimet tukivälilehdelle!</i></p>

	<p>Hae toimenpiteet valikosta, valitse päivämäärä, mistä alkaen, sitten tulevat automaattisesti.</p> <p>Yläkouluun siirryttäessä tieto, niistä oppiaineista, joissa tukea on annettu sekä muusta annettavasta tuesta</p>
<p>Selvitys oppilaan oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanteesta opiskeluhoollon ammattihenkilöiden kanssa moniammatillisesti</p>	<p>Tähän kirjataan esim. viimeisimmän psykologin tutkimuksen tiedot pääpiirteittäin. Mistä oppilas hyötyy esim. tiivistelmät kappaleista, sanalistat sanakokeisiin jne.</p> <p>Lisäksi voidaan kirjata jokaisesta oppiaineesta tiedossa olevat ongelmat mahdollisuuksien mukaan.</p>
<p>Arvio eri tukimuotojen vaikutuksista, arvio jatko tuen tarpeesta ja toimintatavoista</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oppilaan saama tuki ja arvio tuen vaikutuksesta: kuvaile, mikä on auttanut ja mitä tarvitsee muuttaa tai lisätä
<p>Oppilaan opetuksesta vastaavien opettajien selvitys oppilaan oppimisen etenemisestä</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Oppimisvalmiudet ja erityistarpeet: kirjataan oppiaineet, joissa tarvitsee tukea • Työskentelytaidot: tehtävien tekeminen, työskentelyn aloittaminen, työn valmiiksi tekeminen, siirtymiset, ohjeiden noudattaminen, tuntiaktiivisuus, kotitehtävistä ja koulutarvikkeista huolehtiminen, strategiat, motoriset taidot, asenne, nopeus, jaksaminen, muisti. • Käyttäytyminen ja sosiaaliset suhteet: ohjeiden noudattaminen, myöhästely, poissaolot, kielenkäyttö, työrauhan antaminen, siirtymä- tilanteet, tilanteen mukaan käyttäytyminen, hyvät tavat, vuorovaikutustaidot aikuisten ja lasten kanssa, ryhmätyötaidot, impulssikontrolli
<p>Oppilaan vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaiset vahvuudet • kuvaile toimintaa, älä persoonallisuutta. Selitä, millaisissa tilanteissa vahvuudet tulevat esille.
<p>Oppiaineet</p>	<p>Perusteltu arvio oppimäärän yksilöllistämisestä</p>

OPETUKSEN JÄRJESTÄJÄN ARVIO ERITYISEN TUEN TARPEESTA	
Arvio tuen tarpeesta	Valitse pudotusvalikosta.
Perustelut	Opettaja kirjaa, miten oppilas hyötyy erityiseen tukeen siirtämisestä.
Siirto tuen vaiheeseen	Valitse erityinen tuki
Tuen alkamispäivä	Tuki voidaan aloittaa ennen päätöstä. Sivistysjohtajan päätös löytyy Primuksesta, kun päätös erityisen tukeen siirrosta on tehty.
PEDAGOGISEN SELVITYKSEN LAATIMISESSA HYÖDYNNETYT ASIAKIRJAT	
Päivämäärä	Lausunnon päivämäärä
asiantuntijalausunnot ja muut asiakirjat	Laatijan nimi ja ammattinimike
OPPILAAN JA HUOLTAJAN KUULEMINEN	Oppilaan ja huoltajan tai laillisen edustajan hallintolain mukainen kuuleminen
Oppilaan kuuleminen	Päivämäärä
Huoltajan kuuleminen	Päivämäärä

14.7. Oppimissuunnitelma ja HOJKS

OPPIMISSUUNNITELMA

PERUSTIEDOT	
Oppilaan nimi Lukuvuosi Luokka Luokanopettaja/luokanohjaaja	Tiedot tulevat automaattisesti.

Syntymäaika Huoltajat Asiakirjalaji	
Yhteydenottoon liittyviä lisätietoja	Muut huoltajat, salainen puhelinnumero mainittava jne.
Asiakirjan laatimispäivä	Päivämäärä
Tuen vaihe	Valitse yleinen (voidaan tehdä myös yleisessä tuessa) tai tehostettu tuki.
Julkaisupäivä huoltajille	Laita päivämäärä, kun asiakirja on täysin valmis ja tehty yhdessä huoltajan kanssa.
Näkyvä kaikille opettajille	Ei laiteta rastia tähän kohtaan.
Piilotettu muilta opettajilta	Rasti tulee automaattisesti.
Asiakirja lukittu	Asiakirjan lukitsee rehtori tai erityisopettaja sovitusti lukuvuoden lopussa.
YHTEISTYÖ JA VASTUUT	
Kuvaus oppilaan ja huoltajan kanssa tehdystä oppimissuunnitelman laatimiseen liittyvästä yhteistyöstä	<ul style="list-style-type: none"> • palaverit, puhelut (pvm), Wilma-viestit (myös vanhemmille lähetetyt, myös lukemattomat ja vastaamattomat viestit), tekstiviestit • kirjataan palaverien päivämäärät.
Laatimisesta vastanneet opettajat	<p>Valitse pudotusvalikosta ne opettajat, jotka opettavat oppilasta, lisäämällä uusi plusmerkistä. Lisää opettajat, joita asia koskee.</p> <p><i>Jos oppimissuunnitelmassa mainitaan oman toiminnan ohjauksen pulmat, käyttäytymisen pulmat yms. on hyvä julkaista asiakirja kaikille opettajille nähtäväksi. Tästä sovittava huoltajan kanssa.</i></p>
Muut vastuuhenkilöt	Valitse pudotusvalikosta esim. koulunkäynninohjaaja, kasvatusohjaaja, psyykkari, kuraattori, psykologi, lisäämällä uusi plusmerkistä.

Muut laatimiseen osallistuneet opettajat ja asiantuntijat	Asiantuntijat, ammattinimike, esim. toimintaterapeutti
OPPILASKOHTAISET TAVOITTEET	
Oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaiset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet • Oppimisvalmiudet ja erityistarpeet: kirjataan oppiaineet, joissa tarvitsee tukea ja mitkä oppiaineet sujuvat hyvin. Kirjataan myös oppilaan näkemys, mitä osaa hyvin ja missä arvioi tarvitsevansa enemmän tukea.
Henkilökohtaiset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet, oppimisvalmiudet sekä oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet	<p>Kuvaile oppilaan vahvuudet. Voit tuoda oppimisvalmiuksista esille vain tarvittavat asiat:</p> <p>TARKKAAVUUS JA KESKITTYMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarkkaavuuden ylläpito: keskittyminen asiaan tilanteen vaatiman ajan • tarkkaavuuden siirtyminen kohteesta toiseen: esim. siirtyminen omasta työskentelystä kuuntelemaan opettajaa ja takaisin omaan työhönsä • tarkkaavuuden kohdentaminen: pystyy tarkoituksellisesti keskittymään henkilöön tai tilanteeseen esim. liikenteessä • oppilas pystyy kuuntelemaan opetusta ja seuraamaan kirjaa samanaikaisesti <p>MOTIVAATIO</p> <ul style="list-style-type: none"> • oppilaan motivoitumisen taso <p>VIREYS</p> <ul style="list-style-type: none"> • vireystilan taso voi olla yli- tai alivirittynyt • vireystilan ylläpitäminen, esim. pystyykö istumaan paikallaan <p>MUISTI</p> <p>Lyhytkestoinen muisti</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuulomuisti ja fonologinen tietoisuus esim. lorut, riimittely, sanaleikit • nopea nimeäminen esim. värit, tuttujen ihmisten nimet, esineet) • toistaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • toimiminen lyhyen ohjeen mukaisesti (kuvat apuna) <p>Työmuisti</p> <ul style="list-style-type: none"> • kuullun tai nähdyn materiaalin mielessä pitäminen ja käsittely vähän aikaa • tehtävän jatkaminen keskeytyksettä • samanaikaisten tehtävien välttäminen (lyhytkestoinen muisti haastavaa) • ajan antaminen ajattelulle <p>Pitkäkestoinen muisti ja oppiminen</p> <ul style="list-style-type: none"> • mieleen painaminen: keskittyminen, kuunteleminen, ymmärtäminen • muististrategiat: toistaminen ja kertaaminen, ryhmitteleminen ja luokittelu, asian liittäminen muuhun asiaan tai taitoihin • mielessä säilyminen: asioiden kertaaminen • opitun asian mieleen palauttaminen • keskusteleminen: tapahtumista keskustellaan kysellen • sadun lukeminen ja sen toistaminen omin sanoin esim. vihjeiden avulla • ulkoisten muistia tukevien välineiden käyttäminen, esim. kalenteri
	<ul style="list-style-type: none"> • Työskentelytaidot: tehtävien tekeminen, työskentelyn aloittaminen, työn valmiiksi tekeminen, siirtymiset, ohjeiden noudattaminen, tuntiaktiivisuus, kotitehtävistä ja koulutarvikkeista huolehtiminen, strategiat, asenne, nopeus, jaksaminen, muisti. • Käyttäytyminen ja sosiaaliset suhteet: ohjeiden noudattaminen, myöhästely, poissaolot, kielenkäyttö, työrauhan antaminen, siirtymä- tilanteet, tilanteen mukaan käyttäytyminen, hyvät tavat, vuorovaikutustaidot aikuisten ja lasten kanssa, ryhmätyöt, impulssikontrolli
<p>PEDAGOGISET RATKAISUT</p>	<p>Oppilaalle annettava tukiopetus ja osa-aikainen erityisopetus</p>

Oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat jne.	Kuvaa, mitä konkreettisesti tehdään enemmän, jotta saadaan luotua oppimisen edellytykset Kirjaa tähän oppilaalle annettava tukiovetus ja osa-aikainen erityisopetus
Oppilaalle annettava tukiovetus ja osa-aikainen erityisopetus	Kirjataan kohtaan pedagogiset ratkaisut!
Oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet	Tähän voi kirjoittaa esim. "ohjataan pyytämään apua sekä ottamaan tukea vastaan" tai "itsenäisen työn harjoittelua" sekä miten tähän ohjataan.
Oppiaineet ja erityinen painoalue	Kirjaa erityisten painoalueiden tavoitteet ja sisällöt vain tarvittavista oppimääristä. Kirjaa tehostun tuen tavoitteet, sisällöt ja arviointitavat! -> Tähän usein kirjataan tavoitteiksi OPSin tavoitteet. Olisi kuitenkin hyvä, jos tähän avattaisiin ne OPSin tavoitteet. Kirjaa erityisten painoalueiden tavoitteet ja sisällöt sekä arviointitavat vain tarvittavista oppimääristä.
TUEN EDELLYTTÄMÄ YHTEISTYÖ JA PALVELUT	
Yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki	Sovitaan vastuut ja yhteiset tavoitteet.
Moniammatillinen yhteistyö	Moniammatillinen yhteistyö, opiskeluhuollon palvelut
Palvelut ja eri toimijoiden vastuunjako	esim. terapian toteuttaminen

LAATIMISESSA HYÖDYNNETYT ASIAKIRJAT	Päivämäärät, lausunnot; nimet ja ammattinimikkeet
OPPIMISSUUNNITELMAN SEURANTA JA ARVIOINTI	Edistymisen seuranta- ja arviointi ajankohdat Toteutumisen arviointipäivät Toteutumisen arviointi ja arviointiin osallistuneet
Oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne koulun, oppilaan sekä huoltajan näkökulmasta	
Itsearviointi	Oppilaan oma arvio oppimissuunnitelman toteutumisesta
Oppimissuunnitelma tarkastetaan seuraavan kerran	Päivämäärä -> 30.9. seuraava vuosi esim. 30.9.2022 tilastointia varten
ARVIOINNIN TULOS	
Arvio tuen tarpeesta	Valitse listasta
Käsittelypäivä, kommentit	
Oppimissuunnitelman alkamispäivä/ päättymispäivä	
Oppimissuunnitelma tarkistetaan vastaamaan tuen tarvetta aina oppilaan tilanteen muuttuessa.	

HOJKS

PERUSTIEDOT	
Oppilaan nimi Lukuvuosi Luokka Luokanopettaja/luokanohjaaja Syntymäaika Huoltajat Asiakirjalaji	Tiedot tulevat automaattisesti.
Yhteydenottoon liittyviä lisätietoja	Muut huoltajat, salainen puhelinnumero mainittava jne.
Asiakirjan laatimispäivä	Päivämäärä
Tuen vaihe	Valitse erityinen tuki.
Julkaisupäivä huoltajille	Laita päivämäärä, kun asiakirja on täysin valmis ja tehty yhdessä huoltajan kanssa.
Näkyvä kaikille opettajille	Ei laiteta rastia tähän kohtaan.
Piilotettu muilta opettajilta	Rasti tulee automaattisesti.
Asiakirja lukittu	Asiakirjan lukitsee rehtori tai erityisopettaja sovitusti lukuvuoden lopussa.
Erityisen tuen päätös	
Erityisen tuen päätös tehty ensimmäisen kerran, päätöksen tekijä, opetuksen järjestäjä Erityisen tuen päätöksen edellinen tarkistus, päätöksen tekijä, opetuksen järjestäjä	<p>Nämä tiedot saat koulusihteeriltä Primuksesta.</p> <p>Oppivelvollisuuden alkamispäivä tulee usein virheellisesti, joten se kannattaa tarkistaa!</p>

YHTEISTYÖ JA VASTUUT	
Kuvaus oppilaan ja huoltajan kanssa tehdystä HOJKS:n laatimiseen liittyvästä yhteistyöstä	<ul style="list-style-type: none"> • palaverit, puhelut (pvm), Wilma-viestit (myös vanhemmille lähetetyt, myös lukemattomat ja vastaamattomat viestit), tekstiviestit • kirjataan palaverien päivämäärät.
Laatimisesta vastanneet opettajat	<p>Valitse pudotusvalikosta, ne opettajat jotka opettavat oppilasta, lisäämällä uusi plusmerkistä. Lisää myös opettajat, joita asia koskee.</p> <p><i>Jos oppimissuunnitelmassa mainitaan oman toiminnan ohjauksen pulmat, käyttäytymisen pulmat yms. on hyvä julkaista asiakirja kaikille opettajille nähtäväksi. Tästä sovittava huoltajan kanssa.</i></p>
Muut vastuuhenkilöt	<p>Valitse pudotusvalikosta esim. koulunkäynninohjaaja, kasvatusohjaaja, psykkari, kuraattori, psykologi, lisäämällä uusi plusmerkistä.</p>
Muut laatimiseen osallistuneet opettajat ja asiantuntijat	<ul style="list-style-type: none"> • Asiakirjan kohtaan merkitään muut kuin koulun henkilökuntaan kuuluvat henkilöt, myös oppilas ja huoltaja. • Asiantuntijat, merkitse myös ammattinimike, esim. toimintaterapeutti.
OPPILASKOHTAISET TAVOITTEET	
Oppilaan näkemys tavoitteistaan ja kiinnostuksen kohteistaan	<ul style="list-style-type: none"> • Henkilökohtaiset vahvuudet ja kiinnostuksen kohteet • Oppimisvalmiudet ja erityistarpeet: kirjataan oppiaineet, joissa tarvitsee tukea ja mitkä oppiaineet sujuvat hyvin. Kirjataan myös oppilaan näkemys, mitä osaa hyvin ja missä arvioi tarvitsevänsä enemmän tukea.
Oppilaan oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvät vahvuudet, oppimisvalmiudet sekä erityistarpeet	<p>Kuvaile oppilaan vahvuudet. Voit tuoda oppimisvalmiuksista esille vain tarvittavat asiat:</p> <p>TARKKAAVUUS JA KESKITTYMINEN</p> <ul style="list-style-type: none"> • tarkkaavuuden ylläpito: keskittyminen asiaan tilanteen vaatiman ajan

- tarkkaavuuden siirtyminen kohteesta toiseen: esim. siirtyminen omasta työskentelystä kuuntelemaan opettajaa ja takaisin omaan työhönsä
- tarkkaavuuden kohdentaminen: pystyy tarkoituksellisesti keskittymään henkilöön tai tilanteeseen esim. liikenteessä
- oppilas pystyy kuuntelemaan opetusta ja seuraamaan kirjaa samanaikaisesti

MOTIVAATIO

- oppilaan motivoitumisen taso

VIREYS

- vireystilan taso voi olla yli- tai alivirittynyt
- vireystilan ylläpitäminen, esim. pystyykö istumaan paikallaan

MUISTI

Lyhytkestoinen muisti

- kuulomuisti ja fonologinen tietoisuus esim. lorut, riimittely, sanaleikit
- nopea nimeäminen esim. värit, tuttujen ihmisten nimet, esineet)
- toistaminen
- toimiminen lyhyen ohjeen mukaisesti (kuvat apuna)

Työmuisti

- kuullun tai nähdyn materiaalin mielessä pitäminen ja käsitteleminen vähän aikaa
- tehtävän jatkaminen keskeytyksettä
- samanaikaisten tehtävien välttäminen (lyhytkestoinen muisti haastavaa)
- ajan antaminen ajattelulle

Pitkäkestoinen muisti ja oppiminen

- mieleen painaminen: keskittyminen, kuunteleminen, ymmärtäminen
- muististrategiat: toistaminen ja kertaaminen, ryhmitteleminen ja luokittelu, asian liittäminen muuhun asiaan tai taitoihin
- mielessä säilyminen: asioiden kertaaminen
- opitun asian mieleen palauttaminen

	<ul style="list-style-type: none"> • keskusteleminen: tapahtumista keskustellaan kysellen • sadun lukeminen ja sen toistaminen omin sanoin esim. vihjeiden avulla • ulkoisten muistia tukevien välineiden käyttäminen, esim. kalenteri
<p>Oppilaan oppimiseen, työskentelytaitoihin sekä koulunkäyntiin liittyvät tavoitteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Työskentelytaidot: tehtävien tekeminen, työskentelyn aloittaminen, työn valmiiksi tekeminen, siirtymiset, ohjeiden noudattaminen, tuntiaktiivisuus, kotitehtävistä ja koulutarvikkeista huolehtiminen, strategiat, asenne, nopeus, jaksaminen, muisti. • Käyttäytyminen ja sosiaaliset suhteet: ohjeiden noudattaminen, myöhästely, poissaolot, kielenkäyttö, työrauhan antaminen, siirtymä- tilanteet, tilanteen mukaan käyttäytyminen, hyvät tavat, vuorovaikutustaidot aikuisten ja lasten kanssa, ryhmätyötaidot, impulssikontrolli
<p>Oppilaan kehitykseen, kuten sosio-emotionaalisiin tai motorisiin taitoihin liittyvät tavoitteet</p>	<ul style="list-style-type: none"> • vuorovaikutussuhteiden aloittaminen ja ylläpitäminen, avun pyytäminen ja vastaanottaminen • kontaktien ottaminen vuorovaikutustilanteessa • tunteiden ja mielialojen sekä kielellisen tai fyysisen aggressiivisuuden säätely vuorovaikutussuhteissa, oman vuoron odottaminen, tilanteeseen sopivan mielialan ja tunteen tunnistaminen sekä ilmaiseminen • toimiminen itsenäisesti sosiaalisissa tilanteissa esim. ryhmässä toimiminen, sääntöjen ja sopimusten noudattaminen esimerkiksi leikittäessä tai pelattaessa, pöytätapojen noudattaminen, leikkiin osallistuminen, neuvottelu, vuorottelemine ja jakaminen, toisten tunnetilojen ymmärtäminen

	<ul style="list-style-type: none"> • oman tilan tiedostaminen, säilyttäminen sekä tilan antaminen muille • asianmukaisen huomaavaisuuden ja arvostuksen osoittaminen: kunnioitus, arvonanto ja suvaitsevaisuus
PEDAGOGISET RATKAISUT	
Oppilaan tukeen liittyvät ratkaisut, kuten joustavat ryhmittelyt, samanaikaisopetus, opetusmenetelmät, opiskelustrategiat jne.	Kuvaa, mitä konkreettisesti tehdään, jotta saadaan luotua oppimisen edellytykset.
Oppilaalle annettava tukiovetus ja osa-aikainen erityisopetus	<p>Tähän kirjoitetaan kuinka paljon oppilas saa osa-aikaista erityisopetusta tai samanaikaisopetusta ja missä oppiaineissa.</p> <p>Tähän kirjoitetaan myös tukiovetuksen mahdollisuus, esim. annetaanko tukiovetusta ennen koetta, viikoittain vai ennakoivasti ennen uuden asian opettamista.</p>
Oppilaan ohjaukseen liittyvät tavoitteet ja toimenpiteet	Tähän voi kirjoittaa esim. ”ohjataan pyytämään apua sekä ottamaan tukea vastaan” tai ”itsenäisen työn harjoittelua” sekä miten tähän ohjataan.
Oppiaineet ja aineryhmät ja valinnaiset opinnot	Kirjaa yksilöllisten oppimäärien tavoitteet ja erityisten painoalueiden tavoitteet vain tarvittavista oppimääristä.
OPETUKSEN JÄRJESTÄMINEN	
Oppimisympäristöihin liittyvät ratkaisut	Missä oppilas opiskelee?
Erityisluokalla opiskelevalle oppilaalle nimetty yleisopetuksen yhteistyöluokka	Kuvaile esim. samanaikaisopetuksen toteuttamista.
Suunnitelma oppilaan opiskelusta yhteistyöluokalla	Miten aiotaan toteuttaa?
Koulukuljetuksen järjestelyt	Miten toteutetaan?

TUEN EDELLYTTÄMÄ YHTEISTYÖ JA PALVELUT	
Yhteistyön toteuttaminen oppilaan ja huoltajan kanssa, huoltajan tarjoama tuki	Sovitaan vastuut ja yhteiset tavoitteet.
Moniammatillinen yhteistyö	Moniammatillinen yhteistyö, opiskeluhuollon palvelut
Palvelut ja eri toimijoiden vastuunjako	esim. terapian toteuttaminen
Aamu- ja iltapäivätoiminta	Onko tarvetta toiminnalle ja onko erityistä huomioitavaa?
LAATIMISESSA HYÖDYNNETYT ASIAKIRJAT	Päivämäärät, lausunnot; nimet ja ammattinimikkeet
HOJKSIN SEURANTA JA ARVIOINTI	Toteutumisen arviointi, päivämäärät jne.
Oppimisen ja koulunkäynnin kokonaistilanne	
Itsearviointi	Oppilaan oma arvio HOJKSIn toteutumisesta
HOJKS tarkastetaan seuraavan kerran	Päivämäärä
HOJKSIN PÄIVITTÄMINEN	Päivämäärä ja päivittäjä (opettaja)

15. OPISKELUHUOLTOA OHJAAVAT LAIT JA KÄSIKIRJAT

Lainsäädäntö <http://www.finlex.fi>

- Suomen perustuslaki (173/1999)
- Perusopetuslaki (628/1998), (477/2003), (642/2010)
- Perusopetusasetus (1194/1998)
- Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki (1287/2013)
- Asetus opetustoimen henkilöstön kelpoisuusvaatimuksista (986/1998)
- Kansanterveyslaki (626/2007)
- Lastensuojelulaki (417/2007)
- Valtioneuvoston asetus neuvolatoiminnasta, koulu- ja opiskeluterveydenhuollosta sekä lasten ja nuorten ehkäisevästä suun terveydenhuollosta(380/2009)
- Työturvallisuuslaki (782/2002)
- Pelastuslaki (468/2003)
- Pelastusasetus (787/2003)
- Poliisilaki (493/1995), (21/2001)
- Nuorisolaki (72/2006)
- Laki lasten päivähoidosta (36/1973),(1290/1999)
- Laki lapsen huolto- ja tapaamisoikeudesta (361/1983)
- Henkilötietolaki 1999
- Laki viranomaisen toiminnan julkisuudesta (621/1999)
- Sosiaali- ja terveysministerin asetus potilasasiakirjoista 2009
- Laki sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä (159/2007)
- Laki sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (812/2000)
- Laki potilaan asemasta ja oikeuksista (785/1992)

Kansainväliset sopimukset

- Unescon Yleissopimus lapsen oikeuksista 1989
- Salamancan sopimus (Salamanca Statement), 1994
- Luxemburgin peruskirja (The Charter of Luxemburg), 1996
- YK: n vammaisten henkilöiden oikeuksia koskeva sopimus, 2006

Asiakirjat

- Esiopetuksen opetussuunnitelman perusteet

- Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet
- Valtioneuvoston asetus perusopetuslaissa tarkoitetun opetuksen valtakunnallisista tavoitteista ja perusopetuksen tuntijaosta (1435/2001)
- Vammaispoliittinen ohjelma
- Neuvolatoiminta, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto sekä lasten ja nuorten ehkäisevä suun terveydenhuolto, Asetuksen (380/2009) perustelut ja soveltamisohjeet

16 Liitteet

Liite 1 Oppilashuollon kertomus